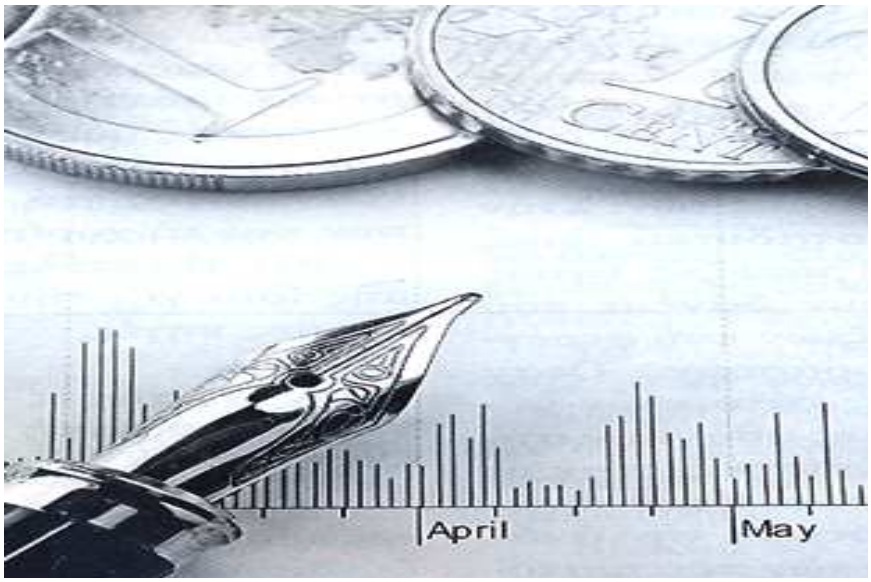
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.



ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.

ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ:

ΞΑΝΘΟΥΔΑΚΗ ΕΙΡΗΝΗ
ΑΜ:6981
ΦΕΛΛΑ ΜΑΡΙΑ
ΑΜ:7149

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:

ΣΗΜΑΝΤΗΡΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2010.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Περίληψη.....σελ. 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
1.1 Εισαγωγή στον τουρισμό.....σελ. 5-8
1.1.1 Τα υποκείμενα του τουριστικού συστήματος.....σελ. 8
1.2 Κατηγορίες / Διακρίσεις τουρισμού.....σελ. 8
1.2.1 Μαζικός / Ατομικός τουρισμός.....σελ. 8-9
1.2.2 Εσωτερικός / Εξωτερικός τουρισμός.....σελ. 9-10
1.2.3 Συνεχής / Εποχιακός τουρισμός.....σελ. 10
1.2.4 Στατικός / Κινητικός τουρισμός.....σελ. 10-11
1.2.5 Νεανικός / Τρίτης ηλικίας τουρισμός.....σελ. 11-12
1.3 Εναλλακτικές μορφές / Είδη τουρισμού.....σελ. 12-13
1.3.1 Αγροτουρισμός.....σελ. 13
1.3.2 Μορφωτικός τουρισμός.....σελ. 13
1.3.3 Τουρισμός υγείας.....σελ. 14
1.3.4 Θρησκευτικός τουρισμός.....σελ. 14-15
1.3.5 Επαγγελματικός τουρισμός.....σελ. 15
1.3.6 Συνεδριακός τουρισμός.....σελ. 15-16
1.3.7 Τουρισμός περιπέτειας.....σελ. 16-17
1.4 Θετικές και Αρνητικές επιπτώσεις τουρισμού.....σελ. 18-26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ- Αναδρομή.
2.1 Τουρισμός στην Ελλάδα.....σελ. 28-29
2.2 Η θέση της Ελλάδας στη τουριστική αγορά.....σελ. 30-31
2.3 Τουριστική ανάπτυξη.....σελ. 32-33
2.4 Ελληνικό τουριστικό προϊόν.....σελ. 34-37
2.4.1 Χαρακτηριστικά της ζήτησης τουριστικού προϊόντος.....σελ. 37-38
2.4.2 Ευκαιρίες του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.....σελ. 38-39
2.4.3 Οι κύριες απειλές του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.....σελ. 39-40
2.4.4 Πλεονεκτήματα Ελλάδας ως τουριστικός προορισμός.....σελ. 41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ.....σελ. 42-48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.
4.1 Γενικά για την παγκόσμια κρίση.....σελ .49
4.2 Η αρχή της κρίσης.....σελ. 50-51
4.2.1 Η οικονομία των ΗΠΑ.....σελ.51-54
4.3 Ελληνική Οικονομική Κρίση.....σελ. 54-62
4.3.1 Περίπτωση της Κρήτης.....σελ. 62-64
4.4 Οι επιπτώσεις της κρίσης.....σελ. 64-65
4.4.1 Πληθωρισμός.....σελ. 66
4.4.2 Η κυβερνητική παρέμβαση……..σελ. 67
4.4.3 Οι προσπάθειες αυξήσεις αποδοτικότητας των κεφαλαίων.....σελ. 67-68

4.4.4 Άνοδος του πιστωτικού χρήματος.....σελ. 69-71
4.4.5 Άλλες αιτίες.....σελ. 72-73
4.4.6 Αποτελέσματα.....σελ. 73
4.4.7 Επιπτώσεις στο εμπόριο και στην βιομηχανική παραγωγή……σελ. 73-74
4.4.8 Ανεργία.....σελ. 74-75
4.4.9 Χρηματοπιστωτικές αγορές.....σελ. 75-77
4.4.10 Ο ταξιδιωτικός τομέας.....σελ. 77

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ.....σελ. 78-83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΡΙΣΗΣ & ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
6.1 Μέτρα αντιμετώπισης…….σελ. 84-92
6.1.1 Κυβερνητικά μέτρα……..σελ. 84-88
6.1.1 Άλλα μέτρα αντιμετώπισης κρίσης ……σελ. 88-92
6.2 Συμπεράσματα.....σελ. 93-97

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ……σελ.98-99

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η τουριστική βιομηχανία αποτελεί τον σημαντικότερο ίσως κλάδο της ελληνικής οικονομίας. Παρ'ολες τις ευνοϊκές προβλέψεις που έχουν γίνει κατά καιρούς από εδώ και 3 χρόνια βρίσκεται αντιμέτωπη με την παγκόσμια κρίση του 2008. ειδικούς όσον αφορά την τουριστική δραστηριότητα η ελληνική τουριστική βιομηχανία

Σε αυτήν την εργασία θα αναφερθούμε γενικά στον τουρισμό σαν παγκόσμια έννοια. Στο πρώτο κεφάλαιο θα αναλύσουμε τις κατηγορίες και τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, επίσης θα παρουσιάσουμε τις αρνητικές και θετικές επιπτώσεις που προκαλεί σε διαφορετικούς τομείς κάθε χώρας όπως στην οικονομία, στην κοινωνία και στο περιβάλλον.

Απώτερος στόχος της παρακάτω εργασίας είναι να προσδιοριστεί και να ερευνηθεί η τουριστική δραστηριότητα της Ελλάδας γενικά αλλά και της Κρήτης τα τελευταία δέκα έτη. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλύσουμε τον τουρισμό στην Ελλάδα, την θέση της Ελλάδας στην τουριστική αγορά, τα είδη τουρισμού που προσφέρει, θα αναφερθούμε στο ελληνικό τουριστικό προϊόν και στις κύριες απειλές του και τέλος θα δείξουμε τα πλεονεκτήματα της Ελλάδας ως τουριστικός προορισμός.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα μιλήσουμε για την Κρήτη, την πορεία της στον τουριστικό τομέα τα τελευταία χρόνια και μέσα από διάφορες μελέτες και προβλέψεις θα αναδείξουμε την παρούσα θέση που βρίσκεται στην προτίμηση των τουριστών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα αναλύσουμε τη διεθνή οικονομική κρίση, θα αναφερθούμε από πού και πότε ξεκίνησε, θα μιλήσουμε για την οικονομία των Η.Π.Α, τις επιπτώσεις που προκάλεσε η κρίση στην Ελλάδα αλλά και στην Κρήτη στην οικονομία και στον τουρισμό τους.

Στο πέμπτο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στις προβλέψεις τουριστικής δραστηριότητας που πραγματοποιούνται κατά καιρούς από εμπειρογνώμονες και πώς βλέπουνε την μελλοντική πορεία του τουρισμού στην Ελλάδα.

Τέλος στο έκτο κεφάλαιο θα προτείνουμε μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης και θα καταγράψουμε τα συμπεράσματα από την παρούσα εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ



1.1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Σήμερα ο Τουρισμός δεν είναι αποκλειστικά μία οικονομική δραστηριότητα αλλά αποτελεί δικαίωμα, ευκαιρία γνώσης και προσέγγισης του περιβάλλοντος, παράγοντα διεθνούς αλληλεγγύης και ειρήνης. Είναι τρόπος χρησιμοποίησης του ελεύθερου χρόνου και κοινωνική παροχή που συμβάλλει στη ψυχολογική ισορροπία. Είναι πλέον από όλους παραδεκτό ότι ο τουρισμός είναι ο σπουδαιότερος κλάδος οικονομικής δραστηριότητας παγκοσμίως. Ο ευρύτερος τουριστικός τομέας συμβάλλει όσο κανένας άλλος στο σχηματισμό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος στις περισσότερες χώρες της υφηλίου, τόσο από πλευράς δημιουργίας εισοδήματος, όσο και από τη πλευράς αύξησης της απασχόλησης και των επενδύσεων, ο τομέας των ταξιδιών έρχεται πρώτος, και με διαφορά, μεταξύ όλων των υπολοίπων τομέων.

Η σύγχρονη αντίληψη για την ανάπτυξη του τουρισμού στηρίζεται στην ποιότητα, την πιστοποίηση, την διεύρυνση και διαφοροποίηση των τουριστικών υπηρεσιών, τη σύνδεση τους με την τοπική οικονομία και την ολοκλήρωση μιας σειράς έργων τα όποια αφορούν στις υποδομές και το περιβάλλον. Ο τουρισμός αποτελεί μια γιγάντια

οικονομική δραστηριότητα. Είναι η πρώτη σε παγκόσμιο επίπεδο, έχοντας υποσκελίσει την αυτοκινητοβιομηχανία, ενώ βρίσκεται πολύ ψηλότερα από τις βιομηχανίες χημικών, τροφίμων ή καυσίμων. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ακόμη, είναι ότι αποτελεί τη μόνη ίσως δραστηριότητα που έχει πραγματικά παγκόσμια διάσταση.

Η τουριστική βιομηχανία αποτελεί βασικό παράγοντα της παγκόσμιας οικονομίας που παρουσιάζει την ταχύτερη ανάπτυξη. Εξάλλου αντιπροσωπεύει το 10 με 12% του Παγκόσμιου Ακαθάριστου Προϊόντος. Στο νέο μακροοικονομικό περιβάλλον που διαμορφώνεται, ο τουρισμός αποτελεί το κλειδί για την επιτυχία στην ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία κάθε χώρας.

Η Ευρώπη, με τα ποικίλα αξιοθέατα και με την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών της, είναι ο πρώτος τουριστικός προορισμός στην παγκόσμια τουριστική κίνηση με ποσοστό γύρω στο 64%, το οποίο προβλέπεται να διατηρήσει, έστω και ελαφρά. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αυξήσει την ποικιλία των ευρωπαϊκών τουριστικών προορισμών και προϊόντων, προσφέροντας πολυάριθμα φυσικά και πολιτιστικά αξιοθέατα που συχνά ήταν άγνωστα σε πολλούς ευρωπαίους πολίτες.

Ο τουρισμός έγινε πια αναγκαιότητα για τον σύγχρονο άνθρωπο, ο κάθε άνθρωπος ανάλογα με τις ανάγκες του, τα δημογραφικά του χαρακτηριστικά του, την κοινωνική και οικονομική θέση του την ψυχολογική κατάσταση που βρίσκεται, τον ελεύθερο χρόνο που διαθέτει, επιλέγει διαφορετικά το είδος της ψυχαγωγίας του, το χρόνο, τον τόπο και το είδος των διακοπών του.

Η σημερινή τουριστική ζήτηση παρουσιάζει μια έντονη διαφοροποίηση και τμηματοποίηση, τελείως ξένη με τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού που είχε επικρατήσει διεθνώς τις μεταπολεμικές δεκαετίες. Η ανάπτυξη λοιπόν αυτών των τάσεων έχει οδηγήσει διεθνώς στην ανάπτυξη νέων ειδικών μορφών τουρισμού που στοχεύουν στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών σε αυτά τα νέα τμήματα των τουριστών. Ο σημερινός

τουρίστας παρουσιάζει εντελώς διαφορετικές απαιτήσεις από τον παραδοσιακό τουρίστα του μαζικού τουρισμού.

Η αναγνώριση των διακοπών ως απαραίτητο μέρος της φυσιολογικής ζωής κάθε ατόμου παράλληλα με την αύξηση του εισοδήματος οδήγησε σε αύξηση των απαιτήσεων των σύγχρονων τουριστών. Το τουριστικό προϊόν λοιπόν πρέπει να παρουσιάζει μια ποιοτική αναβάθμιση προκειμένου να εξυπηρετεί τις νέες αυτές απαιτήσεις. Τα νέα τμήματα της αγοράς που αναπτύσσονται αποτελούνται από τουρίστες που επιζητούν νέες μορφές τουρισμού και απαιτούν περισσότερο ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες. Η ανάπτυξη λοιπόν αυτών των τάσεων έχει οδηγήσει διεθνώς στην ανάπτυξη νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού που στοχεύουν στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών σε αυτά τα νέα τμήματα τουριστών.

Είναι η έμφυτη τάση του ανθρώπου να περιηγείται διάφορα αξιοθέατα μέρη τα όποια συγκεντρώνουν, είτε φυσικές ομορφιές, είτε πλούσια ιστορία, είτε εντυπωσιακά τεχνολογικά ή μηχανικά επιτεύγματα. Ο τουρισμός είναι μία πανάρχαια και ανθρώπινη υπόθεση που ξεκινά από την τάση του ανθρώπου να δει και να γνωρίσει. Σύμφωνα με τον φιλόσοφο Αριστοτέλη ‘’ο άνθρωπος φύσει του ειδέναι ορέγεται’’ δηλαδή τη δίψα της γνώσης την έχει ο άνθρωπος έμφυτη. Ο τουρισμός σαν έννοια μπορεί να οριστεί ως οι δραστηριότητες των προσώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε τόπους εκτός του συνηθισμένου περιβάλλοντος τους συνήθως για αναψυχή αλλά και για άλλους λόγους όπου θα αναφερθούμε στην συνέχεια της εργασίας μας.

1.1.1 ΤΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.

Τα υποκείμενα του τουριστικού συστήματος είναι πρόσωπα φυσικά ή νομικά (εταιρίες, σύλλογοι κ.τ.λ.) που εμπλέκονται στο τουριστικό σύστημα. Τα φυσικά πρόσωπα αντιπροσωπεύουν τους τουρίστες και τα νομικά τις τουριστικές επιχειρήσεις.

Τουρίστας: Είναι το άτομο που πραγματοποιεί μία προσωρινή μετακίνηση, διαφορετική από του συνήθους περιβάλλοντος του, με απώτερο σκοπό την αναψυχή, την αξιοποίηση του ελεύθερου του χρόνου για να συμμετέχει σε δραστηριότητες που δεν έχουν σχέση με την καθημερινότητα κυρίως για διασκέδαση αλλά και για να ζήσει καινούργιες εμπειρίες. (http://pclab.arch.ntua.gr)

Τουριστικές επιχειρήσεις: Είναι οικονομικές και παραγωγικές μονάδες με νομική ή χωρίς νομική προσωπικότητα οι οποίες ειδικεύονται στην παραγωγή τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών με στόχο την μεγιστοποίηση των κερδών τους. Το σύνολο των επιχειρήσεων αυτών αποτελούν την τουριστική βιομηχανία ή, καλύτερα τον τουριστικό τομέα. Αυτός περιλαμβάνει ένα συνδυασμό από επιχειρήσεις και οργανισμούς όπου μαζί με τους άλλους τουριστικούς πόρους (μουσεία, υποδομές, θέλγητρα κ.τ.λ.) συναπαρτίζουν την τουριστική προσφορά. Οι τουρίστες αναπτύσσουν την τουριστική ζήτηση ενώ οι τουριστικές επιχειρήσεις την τουριστική προσφορά. Αυτές οι δύο κατηγορίες μαζί δηλαδή η τουριστική ζήτηση και η τουριστική προσφορά αποτελούν την τουριστική αγορά που αποτελεί βασικό στοιχείο του τουριστικού κυκλώματος. (http://pclab.arch.ntua.gr)

1.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ / ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1.2.1 ΜΑΖΙΚΟΣ/ΑΤΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

- Ο μαζικός τουρισμός χαρακτηρίζεται από την ομαδική συμμετοχή των τουριστών στις διάφορες φάσεις της τουριστικής δραστηριότητας. Ο χαρακτήρας του μαζικού τουρισμού οφείλεται στον τρόπο οργάνωσης του ταξιδιού καθώς και στον επιλεγμένο τόπο διακοπών. Μαζικός Τουρισμός και χώρο-χρονικές συγκεντρώσεις ερμηνεύουν βασικά το σύγχρονο τουριστικό φαινόμενο. Σε μια εποχή που οι επιστήμονες «κρούουν» το καμπανάκι του κινδύνου για τις αρνητικές επιπτώσεις της μόλυνσης του πλανήτη, ο «μαζικός τουρισμός» θεωρείται ένας από τους κύριους ενόχους. Το είδος αυτό του τουρισμού κατέληξε δυστυχώς

τις τελευταίες δεκαετίες να μην αποτελεί μια φιλική προς το περιβάλλον βιομηχανία . Σ' αυτό συμβάλλουν κυρίως η τοπική υπερανάπτυξη και η εξάντληση των φυσικών πόρων.

- Ο ατομικός τουρισμός αντιτίθεται στο μαζικό τουρισμό και χαρακτηρίζεται από την ανεξάρτητη ατομική οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού εκ μέρους των τουριστών. Η ανάπτυξη αυτής της κατηγορίας τουρισμού συνδυάζεται σε μεγάλο βαθμό με ατομικά-ιδιωτικά μέσα μετακίνησης, όπως τα αυτοκίνητα, τα θαλαμηγά σκάφη κ.α., τόσο κατά την μετάβαση όσο και κατά την διάρκεια της παραμονής του τουρίστα στη χώρα ή τις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας. Ο κύριος χαρακτήρας της κατηγορίας αυτής τουρισμού είναι περιηγητικός.

1.2.2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ/ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

- Ο εσωτερικός τουρισμός πραγματοποιείται από τον ντόπιο πληθυσμό μιας χώρας μέσα, πάντα στα φυσικά της όρια δηλαδή μέσα στην επικράτειά της.

Η συγκεκριμένη κατηγορία τουρισμού παρουσιάζει σημαντικές οικονομικές και άλλες ωφέλειες για τη χώρα στην οποία αναπτύσσεται. Μια από αυτές είναι η συγκράτηση της εκροής συναλλάγματος εξαιτίας της μη πραγματοποίησης εξωτερικού τουρισμού εκ μέρους του ντόπιου πληθυσμού.

Η ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού προϋποθέτει την δημιουργία κατάλληλων και ταυτόχρονα οικονομικά προσιτών μέσων φιλοξενίας στους ντόπιους τουρίστες καθώς και τη βελτίωση – ανάπτυξη των διάφορων δικτύων και μέσων συγκοινωνίας, ώστε οι μετακινήσεις των ντόπιων τουριστών στην επικράτεια της χώρας που κατοικούν μόνιμα να είναι ταχύτερες, ανετότερες και ασφαλέστερες.

- Ο εξωτερικός τουρισμός πραγματοποιείται από άτομα που διαμένουν μόνιμα σε μια χώρα και την εγκαταλείπουν προσωρινά για να επισκεφτούν κάποια άλλη ή κάποιες άλλες χώρες για τουριστικούς σκοπούς έτσι ώστε να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες τους κατά συνέπεια εξωτερικό τουρισμό έχει

οποιαδήποτε χώρα όταν μόνιμοι κάτοικοι άλλων χωρών την επισκέπτονται ή όταν μόνιμοι κάτοικοι της επισκέπτονται άλλες χώρες για τουριστικούς σκοπούς. Στην πρώτη περίπτωση ο εξωτερικός τουρισμός χαρακτηρίζεται σαν ενεργητικός, αφού ως κύριο χαρακτηριστικό της είναι η εισροή συναλλάγματος. Στην δεύτερη περίπτωση ο εξωτερικός τουρισμός χαρακτηρίζεται σαν παθητικός, αφού ως κύριο χαρακτηριστικό της είναι η εκροή πολυτίμου συναλλάγματος.

1.2.3 ΣΥΝΕΧΗΣ/ΕΠΟΧΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

- Χαρακτηριστική διάκριση του συνεχούς τουρισμού είναι ότι διαρκεί όλο το χρόνο, που σημαίνει ότι σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζονται οι δραστηριότητες του από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε όλες τις εποχές, δηλαδή σε όλη την διάρκεια του χρόνου. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγόριας είναι ο συνεδριακός τουρισμός , ο τουρισμός κίνητρων ο τουρισμός εκθέσεων , ο τουρισμός πόλης και ο μορφωτικός τουρισμός.

- Χαρακτηριστική διάκριση του εποχιακού τουρισμού είναι ότι δεν διαρκεί όλο το χρόνο που σημαίνει ότι σε αντίθεση με το συνεχή τουρισμό οι δραστηριότητες του επηρεάζονται αποφασιστικά από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε διαφορετικές εποχές, γι΄αυτό και αναστέλλονται αυτές προσωρινά για ένα μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα κάθε έτος. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο γενικός τουρισμός κατά την διάρκεια του καλοκαιριού, ο τουρισμός παραχείμασης και ο τουρισμός χειμερινών σπορ.

1.2.4 ΣΤΑΤΙΚΟΣ / ΚΙΝΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

Με βάση την κινητικότητα κατά την παραμονή κάθε τουρίστα στον τόπο που επισκέπτεται έχουμε την διάκριση σε στατικό και κινητικό τουρισμό.

- Στατικό τουρισμό έχουμε όταν συνήθως ο τουρίστας πηγαίνει σε ένα ξενοδοχείο παραθέρισης και παραμένει εκεί καθ'όλη την διάρκεια της διαμονής του συνήθως επειδή πιέζεται απ΄τον χρόνο ή οι λόγοι του ταξιδιού είναι επαγγελματικοί ή θέλει να περάσει λίγες μέρες ξεκούρασης χωρίς έντονες στιγμές που θα τον κουράσουν.

- Κινητικό τουρισμό έχουμε όταν ο τουρισμός είναι διαρκώς σε κίνηση. Δηλαδή ο τουρίστας επιθυμεί να εξερευνήσει την χώρα που επισκέπτεται και βρίσκεται συνεχώς σε κίνηση.

1.2.5 ΝΕΑΝΙΚΟΣ / ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

Με κριτήριο την ηλικιακή διάθρωση των τουριστών ο τουρισμός διακρίνεται σε τουρισμό των νέων και στον τουρισμό της τρίτης ηλικίας.

- Ο νεανικός τουρισμός αποτελείται από άτομα 18-30 ετών όπου προτιμάει ειδικές μορφές τουρισμού (περιπέτειας, χειμερινά σπορ, συμμετοχή σε εκδηλώσεις, φεστιβάλ κ.τ.λ.). Οι νέοι προτιμάνε προορισμούς όπου θα ζήσουν έντονες στιγμές με πρωταρχικό σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών τους. Για παράδειγμα, οι νέοι αισθάνονται καλά στη Μύκονο ή στη Σαντορίνη και δεν θα προτιμούσανε μέρη όπου επικρατεί ένα ήσυχο κλίμα. Ο νεανικός τουρισμός εμφανίζει μεγαλύτερη κινητικότητα απ΄τους ηλικιωμένους που επιτείνεται με την άνοδο των εισοδημάτων, την τάση ανεξαρτητοποίησης από τους δεσμούς της οικογένειας, την αυτονομία που τους δίνει η κατοχή ιδιωτικών μέσων μεταφοράς και την έμφυτη περιέργεια να ανακαλύψουν άλλους τόπους, λαούς και συνήθειες.

- Αντίθετες προτιμήσεις έχουν οι ηλικιωμένοι. Ο τουρισμός της τρίτης ηλικίας αποκτά πολύ μεγάλη σημασία στην εποχή μας. Αυτό οφείλεται στο ότι λόγω της αύξησης του μέσου όρου ζωής ένα πολύ σημαντικό μέρος του πληθυσμού αποτελείται τώρα από άτομα της τρίτης ηλικίας. Επί πλέον, με τη άνοδο του βιοτικού επιπέδου όλο και

περισσότεροι ηλικιωμένοι διαθέτουν σημαντικό μέρος του ελεύθερου χρόνου τους σε τουριστικά ταξίδια. Φυσικά προτιμούν την άνεση. Δε θα ταξιδεύουν π.χ. με μοτοσικλέτα ή πεζοπορώντας, ούτε θα κατασκηνώσουν στις όχθες ενός ποταμού ή σε κάμπινγκ.

Απαιτούν επίσης ειδικές εγκαταστάσεις και λοιπές ευκολίες, μια και αρκετοί απ' αυτούς έχουν κινητικά ή άλλα προβλήματα. Προτιμούν επίσης τα οργανωμένα ταξίδια με συμμετοχή σε μεγάλες ομάδες. Ως προς τις κατηγορίες τουρισμού για τις οποίες αναπτύσσουν ιδιαίτερα μεγάλη ζήτηση, εκτός από το γενικό, προτιμούν τον ιαματικό, τον πολιτιστικό και το θρησκευτικό τουρισμό.

1.3 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ / ΕΙΔΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1.3.1: ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτουρισμός χαρακτηρίζει τις μορφές τουρισμού και αναψυχής που αναπτύσσονται σε αγροτικές περιοχές και εκμεταλλεύονται τα χαρακτηριστικά των αγροτικών δραστηριοτήτων και της αγροτικής ζωής. Ο αγροτουρισμός είναι ένα είδος διακοπών που έχει επινοηθεί απ' τους μικρούς ιδιοκτήτες γης-αγρότες οι οποίοι απευθύνονται σε ανθρώπους που θέλουν να ζήσουν από κοντά τις παραδοσιακές μορφές καλλιέργειας και που πολλές φορές θέλουν να συμμετέχουν και ενεργά σε αυτές.



Συνήθως ο αγροτουρισμός αναπτύσσεται με δύο διαφορετικές μορφές:

Στην πρώτη μορφή οι τουρίστες φιλοξενούνται σε διάφορα αγροκτήματα, όπου αν το θελήσουν και οι ίδιοι μπορούν να συμμετάσχουν στις αγροτικές δραστηριότητες των

αγροτών. Επίσης έχουν την δυνατότητα να δοκιμάσουν τα τοπικά παραδοσιακά προϊόντα και να έρθουν σε επαφή με τα ήθη και έθιμα κάθε αγρότη.

Η δεύτερη μορφή αγροτουρισμού αφορά στην δημιουργία ενοικιαζόμενων δωματίων σε μορφή ξενώνων σε εξωαστικές περιοχές όπου δεν έχουν απαραίτητα τον αγροτικό χαρακτήρα σε θέμα δραστηριοτήτων αλλά περισσότερο σε τοποθεσία.

1.3.2: ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Αποτελεί μία μορφή τουρισμού όπου τα άτομα έχουν σαν κύριο σκοπό την εκπαίδευση και την παρακολούθηση πολιτιστικών ή μορφωτικών εκδηλώσεων.

Πολλά τουριστικά μέρη τα οποία έχουν αναπτύξει αυτή τη μορφή τουρισμού συνδυάζουν την πολιτιστική παράδοση και τα αξιοθέατα με παράλληλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες (εκμάθηση γλώσσας, σεμινάρια οικονομικού και επιχειρηματικού ενδιαφέροντος κ.τ.λ.). Έτσι οι τουρίστες έχουν την δυνατότητα να συνδυάσουν την εκπαίδευση με ψυχαγωγικές και λοιπές μορφωτικές δραστηριότητες (επισκέψεις ιστορικών μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, θεατρικές παραστάσεις κ.τ.λ.).

Όπως είναι λογικό οι ειδικές ανάγκες αυτής της μορφής τουρισμού είναι ιδιαίτερα αυξημένες και συνδυάζουν την κλασική τουριστική υποδομή (ξενοδοχεία, εστιατόρια κ.τ.λ.) και ειδική πολιτιστική υποδομή (πολιτιστικές και μορφωτικές εκδηλώσεις, βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικό προσωπικό, εκπαιδευτικά ιδρύματα κ.λπ.)

1.3.3 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ



Αποτελεί μια μορφή τουρισμού όπου την βλέπουμε να αναπτύσσεται συνεχώς και η οποία απευθύνεται

κυρίως σε άτομα τρίτης ηλικίας τα οποία αναζητούν διάφορες εναλλακτικές μεθόδους θεραπείας όπου θα καλυτερέψει ή θα αποκατασταθεί πλήρως η σωματική και η ψυχική τους υγεία. Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της μορφής τουρισμού αποτελεί η ύπαρξη των κατάλληλων φυσικών πόρων που θα προσελκύσουν τους τουρίστες (φυσικές ιαματικές πηγές κ.τ.λ.).

1.3.4 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ



Είναι τουρισμός μικρής διάρκειας (συνήθως μία ως τρείς μέρες, μέχρι και μία εβδομάδα) και αποτελεί μια μορφή τουρισμού που απευθύνεται σε άτομα που επισκέπτονται θρησκευτικούς προορισμούς που βρίσκονται είτε στην χώρα τους είτε σε κάποια άλλη χώρα για λόγους θρησκευτικής πίστης (συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις ή τελετές, εκπλήρωση τάματος κ.λ.π.).

Ως τουριστικά πακέτα, ο θρησκευτικός τουρισμός είναι και θα πρέπει να είναι προσιτός διότι δεν είναι τουρισμός πολυτελείας, δεν απαιτεί την ανάπτυξη ιδιαίτερης υποδομής και απευθύνεται σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, ενώ τα οικονομικά οφέλη για τους θρησκευτικούς τόπους και κατ' επέκταση για τις οικονομίες των χωρών στις οποίες βρίσκονται αυτοί είναι σχετικά σημαντικά. Ο θρησκευτικός τουρισμός είναι δυνατόν να αναπτύσσεται όλες τις εποχές του χρόνου, παρουσιάζει όμως ιδιαίτερες κορυφώσεις σε συγκεκριμένες ημερομηνίες που συνδέονται με γεγονότα ιδιαίτερης θρησκευτικής σημασίας.

1.3.5 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

Ο επαγγελματικός τουρισμός παρουσιάζεται όταν το πρόσωπο που ταξιδεύει σε άλλη χώρα το κάνει για λόγους καθαρά επαγγελματικούς και όχι για διακοπές. Ο επαγγελματικός τουρισμός είναι μια εναλλακτική μορφή τουρισμού εφόσον τα ταξίδια αυτά δεν έχουν μόνο επαγγελματικό χαρακτήρα αλλά εμπλουτίζονται από κάποιες παράπλευρες τουριστικές δραστηριότητες, δηλαδή ενώ πρωταρχικός λόγος που ταξιδεύει το άτομο είναι λόγω δουλειάς εάν του το επιτρέπει ο χρόνος μπορεί να συνδυάσει διακοπές και δουλειά μαζί.

Στον επαγγελματικό τουρισμό υπάγεται επίσης και ο τουρισμός κινήτρων, όπου μια εταιρία δωρίζει τουριστικά πακέτα στους υπαλλήλους της με αφορμή κάποιο σεμινάριο για εμπλουτισμό των γνώσεων τους ή για επιβράβευση των αποδόσεων τους.

1.3.6 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

Είναι ο τουρισμός που γίνεται κατά την διάρκεια ενός συνεδρίου στο οποίο οι συμμετέχοντες έχουν επαγγελματική ιδιότητα και μπορούν να ενημερωθούν για πρωτοποριακές μεθόδους εργασίας ή καινούργια προϊόντα κ.τ.λ.

Η επιδίωξη κάθε χώρας που φιλοξενεί τουρίστες για τον συγκεκριμένο σκοπό είναι η προβολή της ανταγωνιστικότητας κάθε χώρας, η ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, η δημιουργία επιβλητικών κτιρίων που θα εξυπηρετούν τις επιθυμίες του

συνεδριακού τουρισμού, τα οποία συνήθως δημιουργούνται στις μεγαλύτερες και αναπτυσσόμενες πόλεις κάθε χώρας.



Κάθε χώρα προσπαθεί να κερδίσει ένα μεγάλο μερίδιο από την πίτα της διεθνούς ανταγωνιστικής συνεδριακής αγοράς και να καθιερωθεί σαν μια ιδανική επιλογή και προορισμός για συνέδρια, ταξίδια κινήτρων και για εξιδεικευμένες εκδηλώσεις

που αποτελούν την βιομηχανία του συνεδριακού τουρισμού

1.3.7 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ:

Ο τουρισμός περιπέτειας αποτελεί μια από τις πιο ενδιαφέρων εναλλακτικές μορφές τουρισμού αφού τα συνδυάζει όλα, διασκέδαση, εξερεύνηση τοποθεσιών, περιπέτεια και γενικά ενασχόληση με καινούργιες δραστηριότητες. Εννοείται πως οι ενδιαφερόμενοι για αυτού του είδους τουρισμού είναι άτομα νεαρής ηλικίας, συνήθως με καλή φυσική κατάσταση και όρεξη για καινούργιες περιπέτειες.

Οι πιο δημοφιλείς δραστηριότητες περιπέτειας:

- Η πεζοπορία μέσα σε μονοπάτια σε κάποιο βουνό με συνοδεία από επαγγελματία οδηγό.
- Το καγιάκ που είναι η κατάβαση του ποταμού με μια βάρκα που ονομάζεται καγιάκ, επίσης με την συνοδεία επαγγελματία οδηγού.
- Το ράφτιγκ που επίσης περιλαμβάνει την κατάβαση ποταμού αλλά με φουσκωτές βάρκες και σε πιο παρορμητικά νερά, επίσης με την συνοδεία επαγγελματικού οδηγού.
- Η αναρρίχηση όπου οι τουρίστες ανεβαίνουν σε βράχους και αναρριχητικά πεδία με την καθοδήγηση έμπειρων συνοδών.

- Η κατάδυση όπου εδώ έχουμε τις υποβρύχιες εξερευνήσεις με τον απαραίτητο καταδυτικό εξοπλισμό και την συνοδεία έμπειρου εκπαιδευτή.
- Η ποδηλασία σε δασικές συνήθως διαδρομές.
- Το σκι όπου είναι η κατάβαση χιονισμένων πλαγιών με ειδικά πέδιλα.
- Η ιππασία με εκπαιδευμένα άλογα που ακολουθούν μια προκαθορισμένη δασική διαδρομή με την συνοδεία έμπειρου εκπαιδευτή.

ΑΛΛΕΣ ΓΝΩΣΤΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

- Τουρισμός εκθέσεων
- Τουρισμός άθλησης
- Τουρισμός πόλης
- Οικογενειακός τουρισμός
- Τουρισμός τρίτης ηλικίας
- Τουρισμός χειμερινών σπορ
- Γενικός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός
- Επιλεκτικός τουρισμός
- Λαϊκός τουρισμός
- Τουρισμός κινήτρων
- Οικολογικός τουρισμός
- Κοσμοπολίτικος και κοινωνικός τουρισμός
- Γεωτουρισμός
- Αρχαιολογικός τουρισμός
- Ιαματικός τουρισμός

1.4 ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ:

Κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα παρουσιάζει επιπτώσεις στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον έτσι και ο τουρισμός έχει ευνοϊκές και αρνητικές μεταβολές σε αυτό. Οι σημαντικότεροι τομείς που συνήθως επηρεάζει είτε θετικά είτε αρνητικά είναι η

οικονομία, η κοινωνία και τέλος το περιβάλλον. Παρακάτω θα αναλύσουμε κάθε τομέα ξεχωριστά πως επηρεάζεται απ'τον τουρισμό.

- Για την οικονομία:

Θετικές:

Ο τουρισμός αναμφισβήτητα πλέον έχει αναγνωρισθεί ως η πρώτη μορφή οικονομικής δραστηριότητας παγκοσμίως, γι αυτό εξάλλου χρησιμοποιούν τον όρο «τουριστική βιομηχανία». Το ποσοστό συμβολής του τουρισμού στη δημιουργία εισοδήματος και απασχόλησης υπολογίζεται στο 8 % για τη χώρα μας και λίγο λιγότερο σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα ποσοστά αυτά αφορούν τον κυρίως τουριστικό τομέα. Αν προστεθούν σε αυτά εκείνα των τομέων υποστήριξης καθώς και όλων των τομέων της οικονομίας που ευνοούνται από τις συναλλαγές που προκύπτουν από τις τουριστικές δραστηριότητες, τότε η σημασία του τουριστικού τομέα καθίσταται προφανής.

Πώς επηρεάζει θετικά την οικονομία:

1. με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (μείωση ανεργίας)
2. με τη δημιουργία εισοδήματος
3. με την περιφερειακή τοπική ανάπτυξη
4. με τις πρόσθετες επενδύσεις
5. και με τη βελτίωση ισοζυγίου πληρωμών

Παγκοσμίως ο τουρισμός θεωρείται βασική οικονομική δραστηριότητα που συντελεί στην καταπολέμηση της φτώχειας εφόσον με την αύξηση του πραγματοποιούνται νέες επενδύσεις που αφορούν άμεσα και έμμεσα το εθνικό εισόδημα. Οι επενδύσεις αυτές αφορούν πχ το χτίσιμο ενός ξενοδοχείου, την κατασκευή ενός αεροδρομίου κ.τ.λ. Έτσι δημιουργούνται θέσεις εργασίας για τα άτομα που εμπλέκονται σε επιχειρήσεις που ανήκουν στον ευρύτερο κατασκευαστικό τομέα με συνέπεια να αυξηθεί η απασχόληση και να δημιουργηθούν νέα και πρόσθετα εισοδήματα (μισθοί, τόκοι, ενοίκια και επιχειρηματικά κέρδη) για τους απασχολούμενους και κυρίως σε περιοχές όπου άλλες

δραστηριότητες όπως η βιομηχανία ή η γεωργία αδυνατούν να δημιουργήσουν. Κατά συνέπεια, ένα σημαντικό μέρος της ευημερίας των λαών, που εξαρτώνται από τον τουρισμό, οφείλεται σ' αυτόν. Αναμφισβήτητα λοιπόν ο τουρισμός δημιουργεί απασχόληση.

Σύμφωνα με το WTTC, ο τουριστικός κλάδος απασχολεί 200 εκατομμύρια άτομα παγκοσμίως. Εκτιμάται ότι στη χώρα μας απασχολούνται στον ευρύτερο τουριστικό τομέα περίπου 800.000 άτομα. Γενικά, ο τομέας παροχής υπηρεσιών είναι εντάσεως εργασίας, δηλαδή απασχολούνται πολλά άτομα σ' αυτόν. Συνεπώς, ο τουριστικός τομέας, που είναι από τους σημαντικότερους τομείς προσφοράς υπηρεσιών, συμβάλλει αποφασιστικά στη μείωση της ανεργίας, έστω και με τα προβλήματα εποχικότητας που παρουσιάζει.

Ο τουρισμός, από τη φύση του, ευνοεί την περιφερειακή ανάπτυξη, ακόμη και σε χώρες όπως η δική μας, όπου κύριος κορμός της οικονομικής δραστηριότητας θεωρείται το κέντρο της Αθήνας. Υπολογίζεται ότι περίπου το 60% του ΑΕΠ της χώρας μας παράγεται στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας.

Η τουριστική ανάπτυξη εστιάστηκε σε περιοχές που παραδοσιακά χαρακτηρίζονταν από χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης και εισοδημάτων, δηλ. στην ύπαιθρο και τα μικρότερα οικιστικά κέντρα. Προσέφερε έτσι ένα εναλλακτικό τομέα δραστηριοποίησης των τοπικών πληθυσμών έναντι του διαχρονικά συρρικνωμένου αγροτικού τομέα. Είναι βέβαιο ότι χωρίς την ανάπτυξη του τουρισμού η μετανάστευση προς τις μεγάλες πόλεις θα ήταν πιο έντονη και θα είχε οδηγήσει σε αποψίλωση του μεγαλύτερου τμήματος της επικράτειας και της υπαίθρου. Παράλληλα, ο τουρισμός συνέβαλε στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Ως υποδομή στην οικονομία εννοούμε τα έργα που βοηθούν τη συγκοινωνία (δρόμοι, σιδηρόδρομοι, λιμάνια, αερολιμένες κλπ), τα έργα υδροδότησης, αποχέτευσης, τηλεπικοινωνίας, ηλεκτρισμού κ.α. Η δημιουργία νέων εγκαταστάσεων αυτής της

μορφής, συνήθως από κρατικούς φορείς, αποτελούν τις επενδύσεις που βοηθούν στην καλύτερη και οικονομικότερη διεξαγωγή των οικονομικών δραστηριοτήτων και επομένως και του τουρισμού. Οι ευνοϊκές αυτές επιδράσεις στην οικονομία καλούνται «εξωτερικές οικονομίες» μια και δεν αφορούν άμεσα και δεν επηρεάζονται από την κάθε μια επιχείρηση. Ο τουρισμός, σαν ένας σημαντικός τομέας της οικονομίας, αποτελεί ισχυρό παράγοντα δημιουργίας αυτών των επενδύσεων.

Οι συναλλαγματικές εισπράξεις από τον εισερχόμενο τουρισμό, που είναι πολύ σημαντικές στη χώρα μας, βοηθούν στην κάλυψη ενός τμήματος του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου (πληρωμές και εισπράξεις για εισαγόμενα και εξαγόμενα εμπορεύματα). Αν δεν γινόταν αυτό, θα εξαναγκαζόμασταν είτε να περικόψουμε τις εισαγωγές και να αυξήσουμε τις εξαγωγές, είτε να δανειστούμε από το εξωτερικό, με συνέπεια την αύξηση της εξάρτησης της χώρας μας από τους δανειστές. Ο τουρισμός συμβάλλει σημαντικά στην μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών, αυτό προσδιορίζεται από τις εισροές και τις εκροές συναλλάγματος που αφορούν τουριστικά προϊόντα (έλλειμμα = εισροές – εκροές).

Αρνητικές:

Παρά τα προφανή πλεονεκτήματα που αποδίδει η τουριστική δραστηριότητα στην οικονομία μίας χώρας, εν τούτοις δεν απουσιάζουν και τα μειονεκτήματα, όπως:

1. Πληθωρισμός (άνοδος των τιμών και αγαθών) :

Είναι γνωστό ότι όπου υπάρχει αυξημένη ζήτηση σε σχέση με την προσφορά οι τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών αυξάνονται, με δυσμενείς επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο των κατοίκων, ιδίως εκείνων που δεν επωφελούνται άμεσα από τον τουρισμό. Το ίδιο δυσμενής είναι η άνοδος της αξίας της γης.

Η Ελλάδα θεωρείται απ΄τις ακριβότερες χώρες της Ευρώπης με ισχυρή οικονομία συγκριτικά με τις υπηρεσίες που παρέχει και τα αγαθά που προσφέρει. Αυτό λειτουργεί αρνητικά εφόσον μειώνει τη ζήτηση του ελληνικού τουρισμού, αποτρέπει τους

Ευρωπαίους από το να επιλέξουν την χώρα μας για τις διακοπές τους και μειώνει την ανταγωνιστικότητα που αυτό επιβαρύνει περισσότερο απ'όλα τον ελληνικό τουρισμό.

2. Εποχικότητα :

Το τουριστικό φαινόμενο είναι εποχιακό. Συνήθως διαρκεί 7-8 μήνες τον χρόνο και έτσι δεν προσφέρει σιγουριά στον εργαζόμενο. Τα τουριστικά επαγγέλματα δεν είναι κατοχυρωμένα και αυτό οδηγεί στην εποχική ανεργία.

Το πρόβλημα της εποχικότητας στον τουρισμό είναι από τα σημαντικότερα που αντιμετωπίζει η τουριστική οικονομία της χώρας μας.

3. Διαρροές εισοδήματος σε άλλες χώρες:

Τα οικονομικά ωφελήματα δε θα είναι αρκετά αν οι δαπάνες που πραγματοποιούν οι τουρίστες διαρρέουν σε άλλες χώρες. Ένα σημαντικό μέρος των δαπανών αυτών εισπράττεται ως έσοδα από ξένες επιχειρήσεις, π.χ. ξένες αεροπορικές εταιρείες, tour operators κλπ. Επίσης ένα μέρος των δαπανών που πραγματοποιούν οι ξένοι τουρίστες στη χώρα μας αφορά εισαγόμενα προϊόντα, όπως π.χ. εισαγόμενα ποτά και τρόφιμα.

4. Περιφερειακές ανισότητες:

Ο τουρισμός δείχνει την προτίμηση του δυστυχώς σε ορισμένες περιοχές και όχι σε όλες. Έτσι ορισμένοι τουριστικοί προορισμοί κυριολεκτικά "βουλιάζουν" το καλοκαίρι, ενώ άλλοι τόποι αγνοούνται. Εκτός από τα προφανή κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, δημιουργούνται ανισότητες στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος κατά περιφέρειες.

5.Μονοκαλλιέργεια – Μη ισορροπημένη ανάπτυξη:

Είναι γνωστή η παρακίνηση « να μη βάζουμε όλα τα' αυγά σ' ένα καλάθι». Η υπερβολική, μονομερής προσήλωση σε ορισμένο τύπο δραστηριότητας ενέχει πάρα πολλούς κινδύνους, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την οικονομία. Έτσι, όπως συμβαίνει σε ορισμένες περιοχές ή χώρες όπου κυριαρχεί ως μονοκαλλιέργεια ένα συγκεκριμένο είδος

παραγωγής, το ίδιο και στην περίπτωση του τουρισμού, κινδυνεύουν οι τουριστικοί προορισμοί που βασίζονται αποκλειστικά ή κυρίως στον τουρισμό.

-Για την κοινωνία:

Θετικές:

Βοηθάει:

1. στη συγκράτηση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα
2. στο πλησίασμα λαών, στην ανακάλυψη νέων πολιτισμών και κουλτούρων
3. στις πρόσθετες πολιτιστικές δραστηριότητες

Χωρίς τον τουρισμό ένα μεγάλο κομμάτι από το παγκόσμιο πολιτισμικό απόθεμα (μνημεία, παραδόσεις, τρόποι ζωής, κ.ά.) θα είχε χαθεί για πάντα. Ο τουρισμός, προσφέροντας εργασία και εισόδημα σε αναρίθμητες οικογένειες και επιχειρήσεις, έχει συντελέσει στη συγκράτηση της διαρροής πληθυσμού σε πολλές περιοχές. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις απομακρυσμένες περιοχές.

Η οικονομική επίσης ανάπτυξη, που οφείλεται άμεσα και έμμεσα στον τουρισμό, μειώνοντας την ανεργία έχει συντελέσει στη μείωση των κοινωνικών φαινομένων που οφείλονται σ' αυτήν, όπως μετανάστευση, εγκληματικότητα, ναρκωτικά κλπ. Με τον τουρισμό κυρίως τον εξερχόμενο πλησιάζουν οι λαοί μεταξύ τους μέσα από τη συνεχή επαφή των κατοίκων των τουριστικών τόπων με τους επισκέπτες που προέρχονται από άλλες χώρες ή περιοχές. Κατανοούν έτσι ότι όλοι αποτελούν μέλη μιας μεγαλύτερης κοινότητας.

Αρνητικές:

Οι αρνητικές κοινωνικές και πολιτιστικές συνέπειες λόγω του τουρισμού είναι προφανείς. Αυξημένη εγκληματικότητα, πορνεία, διάδοση σεξουαλικώς μεταδιδόμενων νοσημάτων (AIDS), ναρκωτικά, χαλάρωση των ηθών και της οικογενειακής συνοχής είναι μερικές από τις συνέπειες της σχέσης φιλοξενούντα - φιλοξενούμενου.

Ο εξατομικευμένος τουρίστας που επισκέπτεται μια άλλη χώρα, παρασυρμένος από την επιθυμία του να τη γνωρίσει, ίσως δεν αναλογίζεται πόσο η δική του συμπεριφορά, ο τρόπος ενδυμασίας και οι συνήθειες του φαντάζουν ξένες για το πολιτισμικό πλαίσιο της χώρας υποδοχής. Έχοντας προπληρώσει ένα σεβαστό αντίτιμο για τις διακοπές του, θεωρεί ότι του επιτρέπεται να υπερβαίνει τα πολιτισμικά όρια και να αναιρεί / προσβάλει του άτυπους κώδικες που έχουν τεθεί από τις κοινωνίες.

Η αστρονομική αύξηση του αριθμού των τουριστών και η ελαστικότητα στη σεξουαλική συμπεριφορά αλλοδαπών και ημεδαπών προκάλεσε τεράστια αύξηση των σεξουαλικώς μεταδιδομένων νοσημάτων της χώρας, ιδιαίτερα των παραθαλάσσιων τουριστικών περιοχών. Σε πολλές περιπτώσεις καταργείται το 40ωρο εργασίας την εβδομάδα, ενώ δεν αναγνωρίζονται δικαιώματα των εργαζομένων για διακοπές και δεν υπάρχουν κατώτατα όρια μισθών. Απουσιάζουν κανόνες για την προστασία της εργασίας ενώ σε πολλές χώρες αναπτυσσόμενες αλλά και ανεπτυγμένες η ανασφάλιστη εργασία του παιδιού έχει γίνει κανόνας.

Για όλα αυτά αρμόδιοι φορείς και ιατρικοί επιστήμονες έχουν επισημάνει τον κίνδυνο προειδοποιώντας συγχρόνως τον πληθυσμό. Όλα αυτά τα δυσμενή αποτελέσματα οφείλονται κυρίως στο μαζικό τουρισμό.

Ο μαζικός τουρισμός προκαλεί «συνωστισμούς» επισκεπτών, σε ξενοδοχειακά συγκροτήματα και περιοχές με υποδομή αναψυχής, πράγμα που οδηγεί στην υπέρβαση της «φέρουσας ικανότητας» της αντίστοιχης περιοχής και του αντίστοιχου «συστήματος» - περιβαλλοντικού ή πολιτιστικού.

-Για το περιβάλλον:

Θετικές:

Η ακριβής εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης αποτελεί σύνθετο πρόβλημα, γεγονός που καθιστά αναγκαίο τον σχεδιασμό μίας ολοκληρωμένης τουριστικής-περιβαλλοντικής πολιτικής.

Το περιβάλλον αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο ενεργητικού για τον τουρισμό και κάθε τουριστική επιχείρηση. Στο πλαίσιο αυτό, η σημασία της πρόληψης και επίλυσης των προβλημάτων που σχετίζονται με την τουριστική ανάπτυξη και το περιβάλλον είναι πολύ σημαντική.

Παράγοντες που επηρεάζει θετικά:

1. προστασία τόπων βιότοπων και ειδών πανίδας και χλωρίδας
2. ευγενής άμιλλα για βελτίωση των τουριστικών τόπων
3. αναβάθμιση και αναγέννηση των υποβαθμισμένων περιοχών
4. αύξηση της οικολογικής ευαισθησίας

Αυξάνεται:

- το ενδιαφέρον των κατοίκων για την φύση και η περιβαλλοντική ευαισθησία.
- η συνειδητοποίηση της σημασίας της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος.
- η προσπάθεια βελτίωσης και προστασίας αρχαιολογικών τόπων, μνημείων, περιοχών και κτιρίων.
- η διάσωση αρχαιολογικών τόπων, μνημείων, περιοχών και κτιρίων.

Ο τουρισμός βοηθάει την διατήρηση και ανάπτυξη σημαντικών φυσικών και προστατευόμενων περιοχών οι οποίες αποτελούν πόλους τουριστικής έλξης. Συντελεί

στη βελτίωση της περιβαλλοντικής αισθητικής μέσω προγραμμάτων διατήρησης του τοπίου, σχεδιασμού και καλύτερης συντήρησης κτιρίων.

Με τον τουρισμό βελτιώνονται οι οδικές, αεροπορικές υποδομές, οι υποδομές ύδρευσης, αποχέτευσης, απορριμμάτων, επεξεργασίας υγρών αποβλήτων και επικοινωνιών.

Αρνητικές:

Η υπέρμετρη ανάπτυξη του τουρισμού προκαλεί υποβάθμιση στο φυσικό περιβάλλον των περιοχών.

Οι αρνητικές αυτές επιπτώσεις προκαλούνται απ΄τα παρακάτω:

- Στην Ελλάδα ειδικά, συναντάμε αυτές τις επιπτώσεις στις παράκτιες και νησιώτικες περιοχές. Αυτό οφείλεται σε ένα μεγάλο βαθμό στην υιοθέτηση του κυρίαρχου μοντέλου του τουρισμού (τουρισμός των 4s: sun, sea, sand, sex).

Στην Ελλάδα το 90% όλων των τουριστικών δραστηριοτήτων βρίσκονται συγκεντρωμένα στις ακτές. Καταστροφές στο περιβάλλον δημιουργούνται κυρίως στις ακτές και τα δάση από καταπατήσεις μεγάλων εκτάσεων και ανοικοδόμηση ξενοδοχειακών μονάδων και άλλων εγκαταστάσεων.

- μόλυνση του φυσικού περιβάλλοντος από τα μέσα μεταφοράς των τουριστών. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Π.Ο.Τ το 60% των τουριστικών μετακινήσεων στις βιομηχανικές χώρες γίνεται με ΙΧ ενώ οι πτήσεις των αεροπλάνων (τακτικές ή τσάρτερ) συνεχώς αυξάνουν.

-Υπερβολική σπατάλη νερού για πισίνες και γκαζόν ακόμη και σε ορεινές περιοχές ή νησιά με λίγες βροχοπτώσεις.

Η μέση ημερήσια κατανάλωση νερού ενός τουρίστα υπολογίζεται σε 200 λίτρα (0,2 κυβικά μέτρα), μέγεθος που επιβαρύνει σε υπερβολικό βαθμό την κατανάλωση υδατικών πόρων στις περιοχές υποδοχής,

- Ρύπανση του αέρα, του εδάφους και των υδάτων από τους χιλιάδες τουρίστες που κατακλύζουν τις περιοχές.

-Σπατάλη ενέργειας και φυσικών πόρων. Η κατ' έτος κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας από τουριστικές μονάδες είναι πολλαπλάσια της κατανάλωσης του μέσου νοικοκυριού. Για παράδειγμα, ένα ξενοδοχείο στο Κάιρο καταναλώνει κατά μέσο όρο τόση ηλεκτρική ενέργεια όση 4.000 νοικοκυριά της ίδιας πόλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Αναδρομή.

Η Ελλάδα, από τα πρώτα κιόλας μεταπολεμικά χρόνια, βρίσκεται ανάμεσα στις πιο τουριστικές χώρες της Ευρώπης. Οι διεθνείς αφίξεις τουριστών από σχεδόν ανύπαρκτες το έτος 1950, φθάνουν τα 13 εκατομμύρια το έτος 2001 και υπολογίζεται ότι θα φθάσουν τα 15 εκατομμύρια μέχρι το έτος 2010 (Μελέτη ΙΤΕΠ, αριθμό. 5,1999).

Στοιχεία από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού φανερώνουν ρυθμούς μεταβολής ανά δεκαετία που αγγίζουν το 1098% για την δεκαετία 1950-1960, το 302% για την δεκαετία 1960-1970, το 227% για την δεκαετία 1970-1980 κλπ., ρυθμοί μεταβολής υψηλότεροι από κάθε άλλη χώρα σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο (ΣΕΤΕ 2003,β' έκδοση).

Το φυσικό περιβάλλον, η πολιτιστική κληρονομιά και η πλούσια ιστορία της αποτέλεσαν και αποτελούν ακόμη τα πλεονεκτήματα της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής τουριστών. Η εξέλιξη αυτή έχει μετατρέψει τον τουριστικό τομέα σε ένα αρκετά δυναμικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας, οι άμεσες και έμμεσες επιδράσεις του οποίου συνεισφέρουν το 18-20% του ΑΕΠ.

Η τουριστική ανάπτυξη αντικατοπτρίζεται τόσο στον αριθμό των ξενοδοχειακών κλινών, οι οποίες το 2006 αριθμούν τις 693.252 σε σύνολο των 9.111 ξενοδοχειακών μονάδων όλων των κατηγοριών, όσο και στο σύνολο των απασχολουμένων στο τουριστικό κλάδο (σύμφωνα με την ΕΣΥΕ Ξενοδοχεία και εστιατόρια κλάδος 55) οι οποίοι κατά το γ' τρίμηνο του 2007 έφθασαν τις 340.000.

Η ανάπτυξη του τουρισμού τα τελευταία 40 χρόνια είναι πολύ μεγάλη, καθώς πέρασε από το επίπεδο των λίγων στον μαζικό τουρισμό. Σημαντικοί παράγοντες αυτής της αλλαγής ήταν τόσο η τεχνολογική ανάπτυξη η οποία μείωσε τις αποστάσεις, όσο και η

ανάγκη για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των εργαζομένων στον αναπτυγμένο κόσμο.

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθεί ιδιαίτερα ο συνεδριακός τουρισμός, ο οποίος αποτελεί μια από τις σημαντικότερες ειδικές μορφές τουρισμού. Ο μαζικός τουρισμός θεωρείται πιο παραδοσιακός και συνδέεται πιο άμεσα με τα τουριστικά γραφεία, σε αντίθεση με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που είναι λιγότερο εξαρτημένες από τους ταξιδιωτικούς πράκτορες (tour operators) και λιγότερο συνδεδεμένες με την θερινή περίοδο.

2.1 Τουρισμός στην Ελλάδα.

Ο τουρισμός αποτελεί σήμερα μια γιγάντια οικονομική δραστηριότητα. Η Ευρώπη είχε πάντοτε τη μερίδα του λέοντος στην παγκόσμια τουριστική κίνηση με ποσοστό γύρω στο 64%, το οποίο προβλέπεται να διατηρήσει, έστω και ελαφρά μειωμένο, τα επόμενα χρόνια. Μέσα στο έντονα αυτό ανταγωνιστικό περιβάλλον, η Ελλάδα κατέχει μια εξαιρετικά προνομιούχα θέση με μοναδικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Τα κυριότερα από αυτά είναι:

- Μια πολύ υψηλή και θετική αναγνωρισιμότητα. Η Ελλάδα ως χώρα είναι γνωστή και ευμενώς αποδεκτή σε μεγάλο ποσοστό κατοίκων του πλανήτη.

- Οι μοναδικές ιστορικές και πολιτισμικές καταβολές της, που ασκούν παγκόσμια γοητεία.

- Οι εξαιρετικές φυσικές ομορφιές και το ήπιο, φιλικό στον άνθρωπο, μεσογειακό κλίμα.

- Τέλος η παρουσία της μέσα στην Ευρώπη, τον κύριο προορισμό του παγκόσμιου τουρισμού, και η άμεση γειτνίασή της με άλλες χώρες ιδιαίτερου τουριστικού ενδιαφέροντος.

Ο ελληνικός τουρισμός αποτελεί σήμερα μια από τις βασικότερες πηγές εσόδων για την ελληνική οικονομία. Ακολουθώντας, έναν εντυπωσιακό ρυθμό ανάπτυξης κατά τις δεκαετίες 1950 έως 1970, και μια σταθερά ανοδική πορεία το1980, στη δεκαετία 1990-2000 παρουσιάζεται μία σημαντική μείωση του αριθμού αύξησης των εισπράξεων ενώ το 2001 παρουσιάζεται μια θετική μεταβολή, από το 2002-2003 όπως βλέπουμε στο πίνακα υπάρχει μία μείωση των εισπράξεων. Έπειτα το 2004 λόγω των ολυμπιακών αγώνων παρουσιάζεται μια αισθητή αύξηση η οποία διατηρείτε με χαμηλότερο ποσοστό μέχρι και το 2006. Το 2007 έχουμε μία μεγάλη μείωση του ποσοστού των εισπράξεων που συνεχίζεται με αποκορύφωμα την μεγαλύτερη αρνητική μεταβολή του 2009. (Πίνακας1.2).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ 2000-2009

ΕΤΟΣ	ΕΚΑΤ.€	Δ (μεταβολή)
2000	10.061,20	-
2001	10.579,90	5,16%
2002	10.284,70	-2,79%
2003	9.495,30	-7,68%
2004	10.347,00	8,98%
2005	10.729,50	3,69%
2006	11.356,70	5,85%
2007	11.319,20	-0,33%
2008	11.635,90	2,80%
2009	10.369,10	-10,89%

Πηγή: www.sete.gr

Σήμερα, υπάρχουν νέες ευκαιρίες για τον ελληνικό τουρισμό, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν, με τα κατάλληλα βήματα. Για παράδειγμα η προσέλκυση ξένων επενδύσεων, ο διαρκής εκσυγχρονισμός όλων των τουριστικών επιχειρήσεων και η ανάπτυξη μιας σειράς υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών θα ευνοήσουν την εξέλιξη ειδικών μορφών τουρισμού και θα αμβλύνουν την έντονη εποχικότητα που χαρακτηρίζει τη ζήτηση για τη χώρα. Ο θαλάσσιος τουρισμός είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς του τουρισμού, γεγονός που δεν οφείλεται αποκλειστικά στην ύπαρξη χιλιάδων νησιών στην Ελλάδα.

2.2 Η θέση της Ελλάδας στη τουριστική αγορά.

Η Ελλάδα κατατάσσεται 15η στην παγκόσμια αγορά τουρισμού ,σύμφωνα με τη λίστα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, υποδεχόμενη περίπου 15,7 εκατομμύρια τουρίστες κατά το 2008 περίπου το 2% της παγκόσμιας αγοράς και με τουριστικές εισπράξεις 356 εκατ. Ευρώ. Ο σχετικός βαθμός διείσδυσης υπολογίζεται σε 1,2 φορές στο συνολικό πληθυσμό. Η σπουδαιότητα του τουρισμού για την Ελληνική Οικονομία αντανακλάται από τη συνεισφορά του με 18% στο ΑΕΠ, με το 14.7% του συνόλου των ανταγωνιστών της να είναι μόλις 0.9. Επίσης, συνεισφέρει με 20%, (867.000) στη συνολική απασχόληση και με 30% στο σύνολο των εξαγωγών (στοιχεία Παγκόσμιου Συμβουλίου Τουρισμού και Ταξιδιών, WTTC). Τα ποσοστά αυτά είναι ιδιαιτέρως υψηλά, καθιστώντας τον τουρισμό τον μεγαλύτερο οικονομικό κλάδο της χώρας. Τα οικονομικά οφέλη από τον τουρισμό προέρχονται κατά το ήμισυ από την άμεση εξαγωγή υπηρεσιών και κατά το υπόλοιπο από την επίδρασή του σε άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Οι τουριστικές εισπράξεις κατά τη χρόνια της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 ισοδυναμούσαν με 8.8 δισεκατομμύρια ευρώ, ανεβάζοντας την Ελλάδα στη 10η θέση της παγκόσμιας κατάταξης από την άποψη των τουριστικών εισπράξεων. Ακόμα τα κέρδη από τον τουρισμό, ισοδυναμούν με το 82% των ελληνικών εξαγωγών σε εμπορεύσιμα αγαθά και σχεδόν με το 26% των ελληνικών εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών.

Παρατηρώντας τη φετινή τουριστική περίοδο που ολοκληρώθηκε (Ιανουάριος-Αύγουστος 2009) ,με στοιχεία που βρήκαμε από έρευνα του ΙΤΕΠ για τις τουριστικές επιδόσεις της χώρας μας σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες ,η Ελλάδα κατέλαβε την τέταρτη θέση στους κορυφαίους προορισμούς για τους Βρετανούς, καταγράφοντας πτώση της τάξης του 20%, με τη Ζάκυνθο και την Κρήτη να σημειώνουν τη σημαντικότερη μείωση στις προτιμήσεις τους. Αντίθετα, για τη Ρωσία, η Κρήτη συγκέντρωσε το 40,7% των πακέτων συνολικά. Για τη Γερμανία, τη δεύτερη σπουδαιότερη αγορά προσέλκυσης τουριστών, η Ελλάδα σημείωσε μικρότερη πτώση στο 4,4%. Τέλος, το 13% των Ιταλών προτίμησαν την Ελλάδα ως προορισμό για τις διακοπές τους. (πηγή: http://www.portal.kathimerini.gr)

Η Ισπανία, ένας από τους πιο σημαντικούς ανταγωνιστές στον χώρο της Μεσογείου, παραμένει στην κορυφή των προορισμών, ενώ σημαντική αύξηση φαίνεται στις κρατήσεις για την Τουρκία από τις δύο σημαντικότερες τουριστικές αγορές για την Ελλάδα (Γερμανία και Βρετανία), με την Τυνησία και την Αίγυπτο να ακολουθούν.

Παρακολουθώντας τις κρατήσεις για το καλοκαίρι του 2010 που ήδη έχουν ξεκινήσει στη Β. Ευρώπη, προκύπτει μείωση κατά 13,4% στις πωλήσεις τουριστικών πακέτων με προορισμό τη χώρα μας για το προσεχές καλοκαίρι στη Βρετανία και 3% στη Γερμανία, που αποτελούν δύο από τις κυριότερες χώρες εισερχόμενου τουρισμού για την Ελλάδα.

Τα στοιχεία αυτά καλούν για άμεση αντίδραση από τον ΕΟΤ και το Υπουργείο Τουρισμό παίρνοντας επίσης υπόψη ότι το 2010 θα είναι μια «μακρά» τουριστική περίοδος, με τις κρατήσεις να μετατίθενται προς την τελευταία στιγμή και η προσπάθεια προβολής της χώρας θα πρέπει να είναι συνεχής και μακρόχρονη.

Η Ελλάδα οφείλει να δώσει προτεραιότητα σε χώρες που χαρακτηρίζονται ως νέες αναδυόμενες αγορές για να προσελκύσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μερίδιο της τουριστικής τους κίνησης. Είναι αυτές που έχουν μεγάλα τουριστικά αποθέματα και δεν είναι σε στάδιο κορεσμού, όπως η Βρετανία.

2.3 Τουριστική ανάπτυξη.

Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται στην Ελλάδα μια σημαντική θετική μεταβολή του τουρισμού και ταυτόχρονα αυξημένη επιστημονική προσέγγιση, η οποία διερευνά τα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες του φαινομένου αυτού. Στο πλαίσιο αυτό έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ο τρόπος που αναπτύσσεται ο τουρισμός.

Ο τουρισμός για μια χώρα αποτελεί έναν πολύ σημαντικό κλάδο της οικονομίας καθότι καταφέρνει να ενισχύσει την οικονομική ανάπτυξη αυτής αλλά και την απασχόληση.

Θεωρείται δραστηριότητα η οποία αποτελεί την «ατμομηχανή» της ελληνικής οικονομίας, με συνεχώς μάλιστα αυξανόμενη σημασία.

Οι τάσεις του τουρισμού σε κάθε χώρα διαφέρουν σε σχέση με κάποια άλλη ενώ ταυτόχρονα μεταβάλλονται με την πάροδο των ετών. Συνεπώς υπάρχουν χώρες οι οποίες είναι πολύ αναπτυγμένες τουριστικά, κάποιες άλλες δεν έχουν μεγάλη ανάπτυξη ενώ υπάρχουν και κάποιες χώρες οι οποίες δεν έχουν ακόμα καταφέρει να αναπτύξουν τον τουρισμό τους. Η συνεχώς αυξανόμενη σημασία του τουρισμού, τόσο για τις αναπτυγμένες όσο και για τις αναπτυσσόμενες χώρες, τον κατέστησε αναπόσπαστο τμήμα της διεθνούς εξειδίκευσης, κατά τον ίδιο τρόπο με το διεθνές εμπόριο, τις άδηλες συναλλαγές ή την κίνηση κεφαλαίων. Η ανάλυση αυτών των καθοριστικών παραγόντων παρουσιάζει μεγάλη σπουδαιότητα, γιατί από την εξέλιξη, τη βαρύτητα και το ρόλο τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η θέση της Ελλάδας στο παγκόσμιο τουριστικό σκηνικό.

Για την ανάδειξη του τουρισμού και την προβολή μιας χώρας χρησιμοποιούνται διάφορα μέσα και πολιτικές, ωστόσο υπάρχουν ορισμένα προβλήματα τα οποία περιορίζουν την τουριστική ανάπτυξη σε ορισμένες χώρες όπως για παράδειγμα η εποχικότητα, η έλλειψη ποιότητας στις τουριστικές υπηρεσίες και η περιορισμένη ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού η οποία οδηγεί και στην έλλειψη κατάλληλων υποδομών.

Η χώρα μας για πολλούς αποτελεί έναν ελκυστικό τουριστικό προορισμό ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες λόγω των πλούσιων φυσικών πόρων που διαθέτει αλλά και του συνδυασμού «ήλιος και θάλασσα».

Ωστόσο η χώρα μας έχει σημαντικά θέματα τα οποία χρίζουν άμεσης αντιμετώπισης προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη ανάπτυξη του τουρισμού.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών οι εξελίξεις στην τουριστική οικονομία τα τελευταία χρόνια είναι οι εξής:

• Η τουριστική οικονομία, δηλαδή το σύνολο της προστιθέμενης αξίας που προσδιορίζεται αμέσως και εμμέσως από την τουριστική ζήτηση, κυμαίνεται στο επίπεδο 18 – 20% του ΑΕΠ.

• Η απασχόληση στον τουριστικό τομέα ανέρχεται σε 690.000 άτομα.

• Το συνάλλαγμα που αποκτάται φτάνει τα 9 δις. $ και έχει αποδειχθεί ότι ο τουρισμός έχει καταφέρει να βελτιώσει την κατανομή του περιφερειακού εισοδήματος τα τελευταία 20 – 30 έτη.

• Το τουριστικό συνάλλαγμα είναι 2,5 φορές μεγαλύτερο από το συνάλλαγμα των βιομηχανικών εξαγωγών και 1,8 φορές μεγαλύτερο από το σύνολο των εξαγωγών.

• Το 1960 το τουριστικό ακαθάριστο προϊόν ήταν ίσο με 3% του ΑΕΠ, ενώ το 2000 έφτανε το 20% του ΑΕΠ. (Πηγή: ΙΤΕΠ, 2006)

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι ο τουρισμός έχει πάρει οριστικά τη σκυτάλη ως πρωταγωνιστής στην αναπτυξιακή διαδικασία. Καταφέρνει να ξεπερνά σημαντικά προβλήματα και να προσφέρει περισσότερη απασχόληση και έσοδα στην χώρα μας.

Χωρίς καμία υπερβολή μπορεί να υποστηριχθεί ότι το βασικό εμπόδιο της συνεχούς ανάπτυξης του τουριστικού τομέα είναι οι δυνατότητες προσφοράς των σχετικών ανθρωπογενών υπηρεσιών σε ανταγωνιστικές τιμές και ποιότητα.

Το παραπάνω είναι αναγκαίο να γίνει κατανοητό για να μπορέσουν να βελτιωθούν οι υπηρεσίες που προσφέρονται στον τουρισμό, να αναπτυχθούν οι υποδομές και γενικότερα η χώρα μας να αποκτήσει μια πιο ανταγωνιστική θέση σε σχέση με άλλες ανταγωνίστριες χώρες.

.

2.4 Ελληνικό τουριστικό προϊόν και η σχέση του με τις ανταγωνίστριες χώρες.

Το τουριστικό προϊόν είναι ένα σύνθετο , ευαίσθητο και εύθραυστο προϊόν του οποίου η ζήτηση επηρεάζεται από απρόβλεπτους και ανεξέλεγκτους παράγοντες (όπως κοινωνικές αναταραχές , περιβαλλοντικά επεισόδια).

Τα ελκυστικά στοιχεία του τουριστικού προϊόντος που μπορεί να προσφέρει μία χώρα είναι :τα τοπία ,οι φυσικές ομορφιές ,οι χαμηλές τιμές αγαθών και υπηρεσιών ,η αλλαγή του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, η διασκέδαση, η ξενοδοχειακή άνεση, τα σπορ. Τα σημεία του ελληνικού τουριστικού προϊόντος είναι οι φυσικές ιδιομορφίες της χώρας, οι χαμηλές τιμές και η διασκέδαση, ενώ η χώρα μειονεκτεί στη ξενοδοχειακή άνεση και στο βαθμό αλλαγής (εναλλακτικός τουρισμός).

Η μείωση της τουριστικής κίνησης προς την Ελλάδα το καλοκαίρι του 2009 δεν ήταν τόσο μεγάλη όσο κάποιες σποραδικές εκτιμήσεις ανέφεραν, σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώνονται από 40.000 σημεία πώλησης τουριστικών πακέτων από τη Γερμανία, τη Βρετανία, τη Γαλλία, τη Ρωσία την Ιταλία και την Ολλανδία.

Απολογισμός για τη φετινή τουριστική περίοδο, αλλά και εκτίμηση για την επόμενη, η οποία αναμένεται ακόμα δυσκολότερη καθώς βρισκόμαστε εν μέσω της διεθνούς

οικονομικής κρίσης, έγινε πρόσφατα στα γραφεία της **GfK Hellas,** παρουσία ειδικών αναλυτών για την τουριστική αγορά.

Σημαντικά σημεία που προκύπτουν από την ανάλυση των στοιχείων και που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στον σχεδιασμό του τουριστικού μας προϊόντος είναι τα εξής:

- Χώρες όπως η Τουρκία, η Τυνησία και η Αίγυπτος προσφέρουν πλέον το ίδιο τουριστικό προϊόν σε ελκυστικότερες τιμές, κάτι που έχει ιδιαίτερη σημασία στην παρούσα οικονομική συγκυρία.

- Η δυνατότητα «ξεκάθαρης» χρέωσης εκ των προτέρων, γεγονός που βοηθά στον καλύτερο προγραμματισμό του οικογενειακού προϋπολογισμού, έχει επίσης μεγάλη αξία την περίοδο αυτή. Είναι χαρακτηριστική η άνοδος της Τουρκίας λόγω προσφορών στα πακέτα "all inclusive", ενώ η Ελλάδα είχε σημαντικές απώλειες στις αφίξεις οικογενειών.

- Το σταθερό πολιτικό κλίμα και το αίσθημα ασφάλειας στη χώρα προορισμού είναι σημαντικοί παράγοντες επιλογής χώρας διακοπών. Η Ελλάδα τον Δεκέμβριο του 2008, εξαιτίας των γνωστών επεισοδίων, δέχτηκε μείωση κρατήσεων από τη Γερμανία κατά 19% και τον Ιανουάριο του 2009 κατά 13%. Αυτοί είναι και οι σημαντικότεροι μήνες κρατήσεων στη Γερμανία.

- Οι ανταγωνιστές μας στη Μεσόγειο, όπως π.χ. η Ιταλία, αλλάζουν το τουριστικό τους προϊόν προς είδη που προσελκύουν ειδικά τμήματα τουριστών με υψηλότερα εισοδήματα και «εξειδικευμένες τουριστικές ανάγκες» όπως π.χ. οινικός τουρισμός.

- Ο καταναλωτής αλλάζει και αναζητεί πλέον πιο μεγάλη αξία για τα χρήματά του, άρα το marketing του τουριστικού προϊόντος και η χάραξη εθνικής στρατηγικής βάσει στοιχείων καθίσταται πλέον «εκ των ων ουκ άνευ». Για παράδειγμα, μια σημαντική παράμετρος για τον ορθότερο προγραμματισμό της προβολής και

προώθησης της Ελλάδας ως τουριστικού προορισμού, είναι η περίοδος κατά την οποία κορυφώνονται στις χώρες του εξωτερικού οι κρατήσεις των τουριστικών πακέτων. Για την Αγγλία, τη Γερμανία και την Ολλανδία η μεγαλύτερη κινητικότητα στις κρατήσεις παρατηρείται το τρίμηνο Δεκεμβρίου - Φεβρουαρίου ενώ για τη γαλλική αγορά η κορύφωση μετατοπίζεται στο τρίμηνο Φεβρουαρίου - Απριλίου. Σημαντική σημασία αποκτούν πλέον και οι κρατήσεις «της τελευταίας στιγμής», παράγοντας που βοήθησε την Ελλάδα ιδιαίτερα το καλοκαίρι που πέρασε.

Τα είδη του τουρισμού στην Ελλάδα είναι τα εξής:

Θαλάσσιος Τουρισμός: Τα νησιά της Ελλάδος θεωρούνται από τα καλύτερα στον κόσμο και για το λόγο αυτό αποτελούν και ελκυστικούς τουριστικούς προορισμούς κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Αυτός ο τουριστικός πλούτος της Ελλάδας είναι μοναδικός στη Μεσόγειο και αξιοποιείται από ξένους επισκέπτες υψηλού εισοδηματικού και ποιοτικού επιπέδου. Ο θαλάσσιος τουρισμός ετησίως αποφέρει πολλά έσοδα στη χώρα.

Ενδημικός Τουρισμός: Ο ενδημικός τουρισμός αφορά κυρίως την τρίτη ηλικία τουριστών όπως για παράδειγμα συνταξιούχους αλλά και νεότερους που δεν έχουν δεσμεύσεις εργασίας στη χώρα τους και έχουν ανάγκη να ζήσουν σε καλύτερο κλίμα. Η Ελλάδα διαθέτει πολύ καλό κλίμα και ορισμένες περιοχές της χώρας μας είναι παραδείγματα τόπων όπου διαμένουν ξένοι για μακρές περιόδους ή έχουν κάνει τη δεύτερη κατοικία τους. Αυτό το είδος του τουρισμού είναι συνάρτηση του επιπέδου των υπηρεσιών υγείας, του επιπέδου της ψυχαγωγίας και της αποτελεσματικής προστασίας του περιβάλλοντος.

Εσωτερικός Τουρισμός: Ο εσωτερικός τουρισμός αποτελεί τη βάση της τουριστικής ανάπτυξης μιας περιοχής και ανταποκρίνεται σε ζωτικές ανάγκες του πληθυσμού. Στην Ελλάδα αναπτύσσεται με τη βοήθεια των διαφόρων τουριστικών οργανώσεων.

Κοινωνικός Τουρισμός: Ο κοινωνικός τουρισμός επιδιώκει την ενίσχυση από το κράτος, από τους εργοδότες, από τα συνδικάτα και από τα ασφαλιστικά ταμεία, των εργαζομένων και των οικογενειών τους που δεν έχουν τα οικονομικά μέσα εκείνα τα οποία θα τους βοηθήσουν να πραγματοποιήσουν. Η ενίσχυση αυτή πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους όπως δημιουργία και λειτουργία κατάλληλων τουριστικών εγκαταστάσεων με χαμηλό κόστος, οικονομικές παροχές, εξασφάλιση καλύτερων τιμών μέσω ομαδικών κρατήσεων κ.λπ..

Εναλλακτικός Τουρισμός: Ο τουρισμός αυτός σηματοδοτεί μία νέα περίοδο τουριστικής ανάπτυξης και τουριστικής πολιτικής για τον ελληνικό χώρο. Οι πρώτες προσπάθειες ξεκίνησαν από το τέλος της δεκαετίας του 1980. Τα κοινωνικά στρώματα που συμμετέχουν σε αυτό το τουρισμό είναι μέσης και άνω μόρφωσης αλλά και εισοδήματος.

Τα σημαντικότερα είδη εναλλακτικού τουρισμού που υπάρχουν και τα οποία έχουν την δυνατότητα να αναπτυχθούν στην χώρα μας για να επιτευχθεί βιώσιμος τουρισμός είναι : οικοτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, ιαματικός τουρισμός, χιονοδρομικός τουρισμός, χειμερινός τουρισμός, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός και περιπατητικός τουρισμός

2.4.1 Χαρακτηριστικά της ζήτησης τουριστικού προϊόντος.

Η μεταβολή της ζήτησης του τουριστικού προϊόντος επηρεάζεται σημαντικά τόσο από τις μεταβολές που πραγματοποιούνται στην τιμή του όσο και από τις μεταβολές που συμβαίνουν στο εισόδημα του καταναλωτή - τουρίστα. Ο καταναλωτής έχει την δυνατότητα να επιλέξει επηρεαζόμενος από πολιτικούς, οικονομικούς ή άλλους λόγους.

Η εμφάνιση νέων μορφών τουρισμού οδήγησε στην τμηματοποίηση της αγοράς , η οποία είχε ως στόχο να προσεγγίσει περισσότερο τον καταναλωτή και να ικανοποιήσει καλύτερα συγκεκριμένες επιθυμίες και ανάγκες.

Το τουριστικό προϊόν τα τελευταία χρόνια έχει διεθνοποιημένο χαρακτήρα , αφού εισήλθαν στην αγορά νέα προϊόντα – νέοι τουριστικοί προορισμοί , οι οποίοι μέχρι πρόσφατα δεν είχαν προσελκύσει το κοινό.

Το τουριστικό προϊόν προσφέρεται από έναν μεγάλο αριθμό προμηθευτών , έτσι και οι καταναλωτές έχουν να επιλέξουν από έναν μεγάλο κατάλογο προορισμών. Έτσι παρουσιάζει τρία χαρακτηριστικά: ανελαστικότητα , συμπληρωματικότητα και ανομοιογένεια. Η ζήτηση χαρακτηρίζεται από περιοδικότητα και εποχικότητα με διάφορες μεταβολές.

Οι κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής είναι λιγότερο ευαίσθητες στις διάφορες πολιτικές. Η επιβολή φόρου στο τουριστικό προϊόν είναι ευκολότερη γιατί δεν λαμβάνουν υπόψη τους το πολιτικό κόστος επειδή οι τουρίστες δεν είναι ντόπιοι φορολογούμενοι. Το γεγονός αυτό οδηγεί στη μείωση των τουριστών , σε απώλεια θέσεων εργασίας και σε κλείσιμο των ντόπιων επιχειρήσεων.

Ο τουρίστας γνωρίζει εκ των προτέρων την ποιότητα των υπηρεσιών που θα του προσφερθεί. Δημιουργεί προσδοκίες με βάση τις πληροφορίες που συλλέγει και αν η ποιότητα είναι χαμηλή επηρεάζει τη γενική εκτίμησή του για ολόκληρο το πακέτο. Στο τέλος αξιολογεί την σχέση ποιότητας – τιμής (value for money).

2.4.2 ευκαιρίες του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

1. δυναμικό ζήτησης:

- ✓ Καλή γεωγραφική «θέση» στις δυτικοευρωπαϊκές και Ανατολικοευρωπαϊκές αγορές
- ✓ Αναγνωρισιμότητα του προορισμού στην Ευρώπη και τις υπερπόντιες αγορές

- ✓ Οι δυνητικοί τουρίστες είναι περισσότεροι από τους πραγματικούς
- ✓ Οι δυνητικοί τουρίστες ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων έχουν μια μέσου επιπέδου έλξη για τη χώρα.

2. Προσφορά:

- ✓ «Ήλιος και θάλασσα» είναι προϊόν με συνεχή θετική τάση ζήτησης
- ✓ Η Ελλάδα διαθέτει πρόσθετους τουριστικούς πόρους και επομένως «προστιθέμενη αξία», που επιτρέπει τη διαφοροποίηση από τους ανταγωνιστές
- ✓ Ιστορία και πολιτισμός, που προσφέρονται κάτω από την πραγματική τους αξία

3. Εικόνα:

- ✓ Θετική και φιλική
- ✓ Ασφαλής ταξιδιωτικός προορισμός
- ✓ Ευρωπαϊκός προορισμός
- ✓ Χωρίς αρνητικές προκαταλήψεις
- ✓ Σύνδεση και με τον ατομικό τουρισμό
- ✓ Η Ελλάδα έχει «προσωπικότητα», είναι «ξεχωριστή».

2.4.3 Οι κύριες απειλές του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

1. Ο διεθνής ανταγωνισμός και η ανάπτυξη της αγοράς:

• Ο κίνδυνος περαιτέρω απώλειας μεριδίου αγοράς

• Θεαματική βελτίωση ποιότητας ορισμένων ανταγωνιστικών

προορισμών χωρίς αύξηση τιμών

• Απαίτηση καταναλωτών για καλύτερο προϊόν στην ίδια ή χαμηλότερη τιμή

• Κίνδυνος η Ελλάδα να αποβεί σύντομα σε έναν ακριβό προορισμό

• δύναμη και επιρροή των Tour Operators.

2. Η κατάσταση στις αγορές:

- Αυξανόμενος ανταγωνισμός, όλο και μεγαλύτερη προσφορά

  και χαμηλότερες τιμές

- Μείωση επαναλαμβανόμενων επισκέψεων

- Η προσέλευση τουριστών γίνεται όλο και πιο σκληρή και καθοδηγούμενη από ενέργειες Marketing

- Η δυτική Ευρώπη παραμένει και στο μέλλον η πιο σημαντική αγορά μας και δεν μπορεί να υποκατασταθεί από την Ανατολική Ευρώπη

  (ιδιαίτερα όσον αφορά στην οικονομική απόδοση των αγορών)

- Στις υπερπόντιες αγορές δεν αναμένεται σημαντική αυξητική τάση στα ταξίδια διακοπών και γι ’αυτό οι αγορές αυτές δεν θα πρέπει να υπερεκτιμώνται .

3. Η μη έγκαιρη προσαρμογή των Ελλήνων επαγγελματιών στο χώρο του τουρισμού, στις συνθήκες του ανταγωνισμού:

- Η άσκηση τουριστικής επιχείρησης στο μέλλον καθίσταται δυσκολότερη και η μάχη για την προσέλκυση του κάθε τουρίστα σκληρότερη και ακριβότερη

- Απαιτείται επαγγελματισμός και συντονισμός

- Αδράνεια και διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης σημειώνει μείωση της ζήτησης

- Η διεθνής τουριστική προσφορά είναι ήδη μεγαλύτερη της ζήτησης, ενώ νέοι προορισμοί διακοπών εμφανίζονται κάθε χρόνο στην αγορά με επαγγελματικό τρόπο (π.χ. Κούβα)

- Απαιτείται άμεση επίλυση των προβλημάτων και επιδίωξη επαγγελματικού και αποτελεσματικού marketing από την πλευρά των επιχειρήσεων.

2.4.4 Πλεονεκτήματα Ελλάδας ως τουριστικός προορισμός.

- Το δυνατό τουριστικό προϊόν (γεωγραφία, κλίμα, τρόπος ζωής, τοπία, πολιτισμός, νησιά, «απείραχτη εξοχή», φιλοξενία, θετική εικόνα)

- Ο βαθμός ικανοποίησης των τουριστών από την Ελλάδα ως τουριστικό προορισμό είναι σε πολύ ικανοποιητικό επίπεδο (80% το καλοκαίρι του 1998)

- Η καλή προφορική προώθηση (mouth to mouth) της χώρας που οφείλεται στη θετική εικόνα που σχηματίζουν οι περισσότεροι που την επισκέπτονται

- Τα λογικά επίπεδα των τιμών

- Το γεγονός ότι ελκύει ένα μεγάλο κομμάτι Ευρωπαίων επισκεπτών, που ξοδεύουν περισσότερα χρήματα ανά ημέρα και ταξίδι από άλλους ευρωπαϊκούς προορισμούς.

- Το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι προορισμός πτήσεων chartered (καλή συγκοινωνιακή δικτύωση με αγορές της)

- Στις βασικές αγορές-πηγές υφίσταται μεγάλος αριθμός πιθανών επισκεπτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

.



Οι αρνητικές διεθνείς οικονομικές εξελίξεις αφού επηρέασαν όλο τον πλανήτη δεν μπορούσαν να αφήσουν στο πέρασμα τους την Ελλάδα όπως αναφέραμε στο κεφάλαιο 2. Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλύσουμε την τουριστική δραστηριότητα της Κρήτης και πώς μεταβλήθηκε αυτή μετά από την παγκόσμια κρίση.

Η Κρήτη σύμφωνα με απογραφή του 2004 αποτελείται από 756,392 κατοίκους και χωρίζεται σε τέσσερις νομούς (Χανίων, Λασιθίου, Ηρακλείου και Ρεθύμνης) με πρωτεύουσα το Ηράκλειο με 130,000 κατοίκους. Η Κρήτη αποτελεί έναν παραδοσιακό προορισμό αναψυχής που συνδυάζει ήλιο, θάλασσα, ιστορία και πολιτιστικά μνημεία. Συνδυάζει επίσης ηπειρώτικη και νησιώτικη ομορφιά όπου αυτός ο ιδιαίτερος συνδυασμός αποτελεί ένα από τα βασικότερα ατού της. Τα τελευταία χρόνια το νησί επισκέπτονται περίπου δυόμισι εκατομμύρια τουρίστες. Η Κρήτη διαθέτει τρία αεροδρόμια ένα στο Ηράκλειο, τη Σούδα των Χανίων και ένα στη Σητεία Λασιθίου. Οι πτήσεις είναι τακτικές όλο το χρόνο και εννοείται πυκνότερες το καλοκαίρι.

Οι προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού στην Κρήτη, είναι χωρίς υπερβολή πολύ μεγάλες. Το νησί αυτό διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι άλλων προορισμών της υφηλίου. Ο τουρισμός στην Κρήτη είναι ο πιο δυναμικά αναπτυσσόμενος κλάδος και απορροφά σημαντικό ποσοστό του ενεργού πληθυσμού. Η αυξημένη ζήτηση των τελευταίων χρόνων, οδήγησε σε σημαντικές επενδύσεις σε ξενοδοχειακές μονάδες, με αποτέλεσμα την ποσοτική και ποιοτική αναβάθμιση της ξενοδοχειακής υποδομής.

Γνωρίζουμε τόσο εμείς όσο και οι ξένοι τουρίστες που επισκέπτονται την Κρήτη και την κατατάσσουν ως ένα από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας:

- Για τις ιδανικές κλιματολογικές συνθήκες που την ευνοούν ολόχρονα
- Για την απαράμιλλη σε φυσική ομορφιά και πλούσια σε ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία ενδοχώρα,
- Για τη μεγάλη έκταση του νησιού και
- Για τα άλλα στοιχεία τα οποία συνθέτουν τον συγκεκριμένο προορισμό.

Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Κρήτη ακολουθεί σε γενικές γραμμές τις τάσεις ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού, ο οποίος ξεκίνησε την δεκαετία του 30 σαν περιηγητικός, μορφωτικός και εκπαιδευτικός τουρισμός με σκοπό την επίσκεψη σημαντικών αρχαιολογικών χώρων. Ο τουρισμός της Κρήτης εξελίχθηκε στην συνέχεια σε μαζικό τουρισμό όπως έγινε και στις χώρες της μεσογείου γενικότερα.

Όπως αναφέραμε στο πρώτο κεφάλαιο ο μαζικός τουρισμός χαρακτηρίζεται από την ομαδική συμμετοχή των τουριστών και η συγκεκριμένη δραστηριότητα, έχει προκαλέσει γενικά αλλά και στην Κρήτη δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στο φυσικό όσο και στο ανθρωπογενές της περιβάλλον. Αυτού του είδους ο τουρισμός απευθύνεται σ’ ένα συγκεκριμένο τμήμα αγοράς χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων που έρχονται με οικονομικά πακέτα της τάξης των 120 ευρώ για 3 -4 μέρες με ημιδιατροφή. Αυτοί λοιπόν που έρχονται έχουν περιορισμένη αγοραστική δύναμη και δεν μπορούν να καταναλώσουν σχεδόν τίποτα άλλο πέρα απ' αυτά που περιέχει το "πακέτο" τους.

Σύμφωνα με την συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία του περιβάλλοντος, η Κρήτη κατατάσσεται στα πιο ευαίσθητα οικοσυστήματα, θεωρείται μία περιοχή με υψηλό δείκτη κινδύνου ερημοποίησης με ξηροθερμικό κλίμα και ακόμη περισσότερο η ανατολική Κρήτη και ο μαζικός τουρισμός που την χαρακτηρίζει δεν την βοηθάει ιδιαιτέρα στην προστασία του περιβάλλοντος της. Έτσι πρέπει να υπάρξει σεβασμός προς το περιβάλλον της ώστε να διατηρηθεί η κοινωνική συνοχή και να είναι εμφανής η κοινωνική αλληλεγγύη. Η Κρήτη είναι σε δίλημμα αν θα συνεχίσει να έχει αυτού του είδους τουρισμού ή θα μετατραπεί σε προορισμό εναλλακτικού τουρισμού.

Το πρόγραμμα των διακοπών που επιλέγουν οι ξένοι τουρίστες στην Κρήτη είναι στην κυριολεξία γεμάτο και πλούσιο σε εμπειρίες τις οποίες μπορούν να αποκομίσουν σε τομείς όπως ενδεικτικά η ιστορία, ο πολιτισμός, η γαστρονομία, ο τουρισμός και άλλοι.

Η Κρήτη με την καλή τουριστική της οργάνωση, την φυσική της ομορφιά και την ζωντανή παράδοση που διατηρεί χωρίς να επηρεάζεται από άλλους πολιτισμούς κινεί πολύ εύκολα την περιέργεια των τουριστών να την επισκεφτούν.

Μερικές από τις φυσικές ομορφιές που διαθέτει είναι:

- το Φαράγγι της Σαμαριάς μήκους 18 χιλιομέτρων
- την Αρχαία πόλη της Κνωσσού λίγο έξω από το Ηράκλειο
- την Αρχαία Φαιστός
- το Φοινικόδασος στο Βάϊ στο νομό Λασιθίου
- το Μοναστήρι του Αρκαδίου στο νομό Ρεθύμνης και
- οι σπηλιές στα Μάταλα Ηρακλείου

Η Κρήτη περιλαμβάνεται μέσα στους δημοφιλέστερους και κυριότερους προορισμούς που δέχονται το μεγαλύτερο μέρος των επισκεπτών στην Ελλάδα.

Η Κρήτη έχει καταφέρει να έχει μία πολύ δυνατή οικονομία σε όλους τους τομείς. Στην ναυτιλία έχει τις Μινωικές γραμμές και την Ανέκ που είναι εταιρίες κορυφαίες και πολύ κερδοφόρες στον ελληνικό χώρο. Στον τουριστικό τομέα δραστηριοποιούνται εταιρίες με παγκόσμια εμβέλεια, όπως η CRECOTEL των αφών Δασκαλαντωνάκη. Στον

βιομηχανικό χώρο αποτελείται από εταιρίες με υψηλά οικονομικά μεγέθη, όπως τα Πλαστικά Κρήτης, Δομική Κρήτης και CRETA FARM των αφών Δομαζάκη που είναι και εισηγμένη στο χρηματιστήριο αξιών Αθηνών. Στις αερομεταφορές η δυναμικού χαρακτήρα εταιρία AEGEAN AIRLINES είναι στην πλειοψηφία της κρητικών συμφερόντων.

Στη Κρήτη ο τουρισμός είναι μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα που κατέχει την κυρίαρχη θέση στον τριτογενή τομέα. Η Κρήτη, από τότε που εμφανίστηκε στην τουριστική αγορά, αποδείχθηκε μια αξιόλογη περιοχή υποδοχής του τουριστικού ρεύματος και γρήγορα καθιερώθηκε ως παραδοσιακός προορισμός οργανωμένου μαζικού τουρισμού. Η Κρήτη είναι σε θέση να αναπτύξει ποιοτικό τουρισμό και ν' ανταποκριθεί στην αναπτυσσόμενη ζήτηση για πολιτικά τουριστικά προϊόντα συνδυάζοντας τις πολιτιστικές της ευαισθησίες και τον οικονομικό δυναμισμό του τουρισμού. Μέσα σ' αυτό, το πλαίσιο μπορούν ν' αναπτυχθούν νέες μορφές τουρισμού, όπως: εκπαιδευτικός τουρισμός, μοναστηριακός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός, αγροτικός τουρισμός, πολιτισμικός τουρισμός, εσωτερικός τουρισμός κ.α. Ο τουρισμός αποτελεί για την Κρήτη ένα δυναμικό παράγοντα και μία σημαντική δραστηριότητα αφού εδώ και μερικές δεκαετίες στηρίζει και προωθεί την τοπική της ανάπτυξη. Η δυναμική αυτή παρουσία του τουρισμού στην τοπική ανάπτυξη επιβεβαιώνεται από την διαμόρφωση του ακαθάριστου περιφερειακού προϊόντος και η μαζική προσφορά του στην εξασφάλιση θέσεων εργασίας τόσο στον ντόπιο πληθυσμό όσο και στο εργατικό δυναμικό άλλων περιοχών. Τα τελευταία χρόνια το νησί φιλοξενεί περισσότερου από 2,500,000 τουρίστες ετησίως που διαμένουν κατά μέσο όρο δέκα με δεκατρείς ημέρες που θεωρείται πολύ ικανοποιητικός χρόνος παραμονής σε σύγκριση με ανταγωνίστριες χώρες.

Το κατά κεφαλή ακαθάριστο περιφερειακό προϊόν (Α.Π.Π) της Κρήτης είναι ισοδύναμο με το 50% περίπου του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η οικονομία της Κρήτης αναπτύσσεται στηριζόμενη κυρίως στην γεωργία και τον τουρισμό.
Οι κλάδοι της οικονομίας που στηρίζονται άμεσα με τον τουρισμό αυξάνουν συνεχώς τη συμμετοχή του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος όσο και στην απασχόληση.

Πέντε ειδικοί αναλυτές της εταιρίας GFK από την Γερμανία, την Αγγλία, την Γαλλία, την Ρωσία και την Ιταλία βρέθηκαν στην Αθήνα κάνοντας απολογισμό της τουριστικής περιόδου του 2009. Σύμφωνα με τα στοιχεία διαπιστώνεται μείωση κατά 13.4% των πωληθέντων πακέτων στη Βρετανία για διακοπές στην Ελλάδα την προσεχή σεζόν και 3% στη Γερμανία. Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο όπως ανέφερε ο γενικός διευθυντής της Gfk Hellas Ltd κ. Σπύρος Καμηλέρης για τις δράσεις προβολής και διαφήμισης των προορισμών είναι το γεγονός ότι από τον Δεκέμβριο έως τον Φεβρουάριο κορυφώνονται οι πωλήσεις ταξιδιωτικών πακέτων στη Γερμανία, την Ολλανδία και την Αγγλία. Φέτος, την πρώτη θέση στις προτιμήσεις των Βρετανών διατήρησε η Ισπανία αν και σε σχέση με πέρυσι εμφάνισε πτώση κατά 22%. Στη δεύτερη θέση για τους Βρετανούς ακολουθεί η Τουρκία, η οποία σημείωσε τη μεγαλύτερη αύξηση πωλήσεων ταξιδιωτικών πακέτων κατά 26% σε σχέση με το 2008.

Η Ελλάδα κατέλαβε την τέταρτη θέση στις ταξιδιωτικές επιλογές των Βρετανών εμφανίζοντας συνολική πτώση της τάξης του 20%. Το μεγαλύτερο πλήγμα δέχθηκαν η Κρήτη και η Ζάκυνθος που η πτώση άγγιξε το 35% και το 29% αντίστοιχα. Η δεύτερη σπουδαιότερη αγορά προσέλκυσης τουριστών στη χώρα μας, η Γερμανία, το φετινό καλοκαίρι εμφάνισε πτώση κατά 4,4% σύμφωνα με τα στοιχεία της ανάλυσης.

Σύμφωνα με την έρευνα της Gfk, η πτώση δεν ήταν μεγάλη καθώς οι κρατήσεις για το καλοκαίρι του 2009 ξεκίνησαν τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 2008 περίοδο κατά την οποία δεν είχε ξεσπάσει ακόμη η διεθνής κρίση.

Την Κρήτη επέλεξαν περισσότερο φέτος για τις διακοπές τους στη χώρα μας οι Ρώσοι τουρίστες. Ειδικότερα, το 40,7% ταξίδεψε στην Κρήτη, το 24,7% στη Χαλκιδική, το 16,3% στη Ρόδο, το 7,7% στην Αθήνα και το 6,9% στην Κέρκυρα. Στο πρώτο εξάμηνο οι Ρώσοι που επισκέφθηκαν τη χώρα μας ήταν λιγότεροι κατά 18%. Το 40,5% των Ρώσων που επισκέφθηκαν την Κρήτη ξόδεψαν πάνω από 2.300 ευρώ/άτομο.

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) αντιπροσωπεύει το σύνολο των τελικών προϊόντων που παράγονται σε μια χώρα ή σε μια περιοχή και αποτελεί το δείκτη της παραγωγικότητας. Εκείνο όμως που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και που είναι συγκρίσιμο, είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Δηλαδή, το ΑΕΠ που αντιστοιχεί, κατά μέσο όρο, σε κάθε άτομο ξεχωριστά. Έτσι, εξετάζοντας το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές, για το έτος 2006 σε κάθε νομό, παρατηρούμε ότι ο νομός Λασιθίου κατέχει την όγδοη θέση με 17.885 ευρώ, ο νομός Ηρακλείου την ενδέκατη, ο νομός Χανίων τη δέκατη τρίτη και ο νομός Ρεθύμνης την εικοστή θέση. Για το ίδιο έτος, το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ το έχει με διαφορά ο νομός Βοιωτίας με 31.480 ευρώ και ακολουθούν οι νομοί Αττικής με 26.227 ευρώ και Κυκλάδων με 21.141 ευρώ.

Ο τριτογενής τομέας ο οποίος αποτελείται κυρίως από υπηρεσίες και τουρισμό, είναι ο πιο ανεπτυγμένος κλάδος για την πλειοψηφία των νομών της Ελλάδας. Για την Ελλάδα βλέπουμε το 1995 να έχει ποσοστό 67,7% και να φτάνει το 2006 στο 75%, σημειώνοντας αύξηση 10,8%. Τη μεγαλύτερη άνοδο παρουσίασε ο νομός Δράμας με 36,9% και ακολουθούν οι νομοί Ξάνθης με 29,2% και Λέσβου με 26,8%. Για το έτος (2006), την πρώτη θέση κατέχει ο νομός Αττικής με 86,4% και ακολουθούν οι νομοί Κέρκυρας και Δωδ/νήσων με 83,5% και 82,1%, αντίστοιχα. Ο νομός Ηρακλείου βρίσκεται στην έκτη θέση με 75,8%, ο νομός Χανίων στην όγδοη θέση με 75,5%, ο νομός Ρεθύμνης στη δέκατη θέση με 73,8% και ο νομός Λασιθίου στη δέκατη τέταρτη θέση με 72%. Για την περίοδο 1995-2006, όσον αφορά στους νομούς της Κρήτης, η μεγαλύτερη αύξηση στον τριτογενή τομέα σημειώθηκε στο νομό Ηρακλείου και Χανίων με 16,1% και 15%, αντίστοιχα. Ο νομός Λασιθίου παρουσίασε μια οριακή αύξηση κατά 0,2%, ενώ ο νομός Ρεθύμνης μια οριακή μείωση κατά 0,9%.

Σύμφωνα με την εφημερίδα ΠΥΞΙΔΑ τον Σεπτέμβριο του 2009 η κάθοδος των Ελλήνων επισκεπτών έκλεισε πανηγυρικά στα τέλη του Αυγούστου . Αγαπημένος προορισμός τα Χανιά και ενώ οι διεθνείς και ελληνικές οικονομικές συγκυρίες είχαν τρομοκρατήσει τους με τον τουρισμό ενασχολούμενους –δηλαδή όλη την Κρήτη … - ο τουρισμός τελικά κυμάνθηκε σχεδόν στα ίδια επίπεδα με άλλες χρονιές και δεν υπήρξε

δραματική μείωση λόγω της κρίσης αφού όπως αποδείχτηκε και πολλοί επισκέπτες ήρθαν και τζίρος έγινε ικανοποιητικός από τις επιχειρήσεις !

Στο πλαίσιο του 3ου Συνεδρίου Tourism & Property in Crete «Προοπτικές του Κρητικού Τουρισμού το 2010», που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 20 Φεβρουαρίου στο ξενοδοχείο Galaxy στο Ηράκλειο της Κρήτης και συνδιοργανώθηκε από την εταιρεία Real Events Α.Ε. και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ηρακλείου η Νομάρχης Ηρακλείου Ευαγγελία Σχοιναράκη, ανέπτυξε τις δράσεις της νομαρχίας στον τουρισμό τονίζοντας ότι η Κρήτη είναι περιοχή ιδιαίτερα ευνοημένη για τις φυσικές της ομορφιές, το ήπιο κλίμα και την πολιτιστική κληρονομιά. Το στοίχημα για τον ολοκληρωμένο προορισμό Κρήτη είναι να κατορθώσει να υλοποιήσει δωδεκάμηνο τουρισμό συνδέοντας τους δύο βασικούς μοχλούς της κρητικής οικονομίας που είναι ο αγροτικός τομέας και ο τουρισμός.

Ο τ. υπουργός Τουρισμού Νίκος Σκουλάς ανέφερε ότι ο Κρητικός Τουρισμός βρίσκεται σε ένα αποφασιστικής σημασίας σταυροδρόμι που απαιτεί να επανατοποθετηθεί στην τουριστική αγορά παράγοντας και προσφέροντας ένα εμπλουτισμένο, θεματικό τουριστικό προϊόν (activity oriented tourism) σε ομάδες με ποικίλα ενδιαφέροντα, που ταυτόχρονα είναι και οικονομικά πιο αποδοτικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.

4.1 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΡΙΣΗ.

Στις 9 Αυγούστου 2007, όταν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είχε υποχρεωθεί να παράσχει στις χρηματαγορές ρευστότητα 95 δισ. δολαρίων, οι αγορές έπεφταν προμηνύοντας μαύρες μέρες. Κανείς όμως δεν προέβλεπε ότι αυτό θα κρατήσει πολύ, αφού είχαν πίστη στους σύγχρονους μηχανισμούς αποτροπής και κυρίως αυτών των ΗΠΑ.

Η κρίση αν και πρωτοπαρουσιάστηκε στις αγορές των ΗΠΑ σε σύντομο χρονικό διάστημα άρχισε να επηρεάζει όλες τις παγκόσμιες αγορές. Αυτό δείχνει το πόσο στενά συνδεδεμένες είναι οι παγκόσμιες αγορές. Έτσι η κρίση από περιφερειακό πρόβλημα έγινε παγκόσμιο. Αν και οι χώρες που επηρεάστηκαν έλαβαν μέτρα σε σύντομο χρονικό διάστημα έγινε φανερό ότι όλες οι χώρες πρέπει να ενεργήσουν από κοινού.

Πριν από την κρίση επικρατούσε μία θετική ατμόσφαιρα στις αγορές. Οι κτηματομεσιτικές αγορές κέρδιζαν αξία. Οι τιμές πετρελαίου με τις αυξανόμενες προοπτικές ζήτησης είχαν ανοδική πορεία. Οι τράπεζες έβλεπαν υψηλά κέρδη από τις πιστώσεις που σχεδίαζαν να χορηγήσουν στο κτηματομεσιτικό τομέα λόγω της ανοδικής πορείας της αγοράς αυτής. Από τις πιστώσεις μπορούσαν να επωφεληθούν και οι πελάτες με χαμηλό εισόδημα.

Όταν αυξήθηκαν οι αξίες των κατοικιών, οι ιδιοκτήτες που απόκτησαν κατοικίες με στεγαστικά δάνεια, δανειοδοτήθηκαν περαιτέρω υποθηκεύοντας την επιπρόσθετη αξία. Οι τράπεζες χωρίς να περιμένουν την πληρωμή των δάνειων, δείχνοντας την αξία των υποθηκευμένων κατοικιών, προωθούσαν ομόλογα στην αγορά τα οποία τους αποφέρανε νέες πηγές και τα οποία ξανά δανειοδοτούσαν. Οι αγοραστές ομολόγων τα πουλούσαν στην αγορά στους επενδυτές ως ομόλογα και μετοχές.

4.2 Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.

Το καλοκαίρι του 2007 τοποθετείται η έναρξη της κρίσης που ξεκίνησε από τις αγορές των ΗΠΑ και επηρέασε όλη την υφήλιο. Όταν στις ΗΠΑ άρχισε η πτώση της αξίας των κατοικιών, οι δανειολήπτες με χαμηλό εισόδημα αντιμετώπισαν δυσκολίες στην αποπληρωμή των δόσεων με αποτέλεσμα οι τράπεζες να κατασχέσουν τις κατοικίες. Όταν οι κατοικίες αυτές προωθήθηκαν προς πώληση για να αποφέρουν ρευστό στις τράπεζες αυξήθηκε η προσφορά με αποτέλεσμα να σημειωθούν μεγαλύτερες πτώσεις στις αξίες.

Ως φυσικό επακόλουθο σημειώθηκε πτώση στα ομόλογα που βασίζονταν στα ενυπόθηκα δάνεια. Αν και δεν άλλαζαν οι υπευθυνότητες πληρωμής προς τους καταθέτες, επειδή η περιουσία τους έχασε αξία, οι τράπεζες βίωσαν προβλήματα κεφαλαίου.

Το πρόβλημα ρευστοποίησης που αντιμετώπισαν οι τράπεζες έπρεπε να λυθεί με πίστωση από άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, αλλά η κατάσταση ήταν ασαφής και περιείχε μεγάλα ρίσκα με συνέπεια να αυξάνει το κόστος της πίστωσης. Έτσι οι τράπεζες δεν είχαν την πρόθεση να δανειοδοτήσουν και ως συνέπεια αυτού ήταν αναμενόμενη μία σμίκρυνση στο οικονομικό σύστημα.

Στις αγορές άρχισε να επικρατεί ένα κλίμα έλλειψης εμπιστοσύνης και οι προβληματικές τράπεζες άρχισαν να καταρρέουν. Η οικονομική κρίση άρχισε να επηρεάζει και τον παραγωγικό τομέα.

Πώς όμως ένα πρόβλημα της αμερικανικής αγοράς γίνεται πρόβλημα για τις οικονομίες της Ευρώπης και του υπόλοιπου κόσμου; Αιτία της εξάπλωσης του προβλήματος είναι η παγκοσμιοποίηση. Η ελεύθερη μετακίνηση κεφαλαίων από ήπειρο σε ήπειρο και από χώρα σε χώρα, η ενοποίηση των αγορών και το άνοιγμα των οικονομιών. Άλλη αιτία είναι ότι στα τραπεζικά προϊόντα επένδυαν τράπεζες από όλο

τον κόσμο, αμερικανικές τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, ασφαλιστικά ταμεία, εταιρείες επενδύσεων, επενδυτικές τράπεζες και ιδιώτες.

Είναι χαρακτηριστικό ότι, το ισχυρότερο σε διεθνές επίπεδο οικονομικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής κλονίστηκε ιεραρχικά πρώτο. Στην κατηφορική αυτή πορεία ακολούθησαν το Νοέμβριο του 2008 ,η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ιαπωνία. Σύντομα όμως εξαιτίας της μείωσης της ζήτησης που ακολούθησε στις παραπάνω οικονομικές δυνάμεις, έγιναν εμφανείς, και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης. Έτσι κάθε προοπτική ανάπτυξης και κάθε επενδυτικό σχέδιο ακυρώθηκε ,ανεστάλη ή παρέλυσε.

Η οικονομική κρίση δημιουργεί την ανάγκη για συνεργασία των χωρών προκειμένου να αντιμετωπισθεί. Όλες οι παγκόσμιες οικονομίες συμπαρασύρθηκαν λόγω της αλληλεξάρτησης τους και των αλληλένδετων οικονομικών συστημάτων τους. Έτσι διαπιστώνεται η στενή σχέση εξάρτησης και επηρεασμού.

4.2.1 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ.

Στις ΗΠΑ ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του πραγματικού ΑΕΠ για το σύνολο του 2006 ήταν 3,3%. Κατά τη διάρκεια του έτους όμως η οικονομική δραστηριότητα επιβραδύνθηκε και ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ υποχώρησε σε επίπεδο κάτω από το δυνητικό ρυθμό. Η επιβράδυνση αυτή οφειλόταν κυρίως στην κάμψη των επενδύσεων στην αγορά κατοικιών, ενώ ο ρυθμός αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης παρέμεινε ανθεκτικός.

Οι δαπάνες των νοικοκυριών επηρεάστηκαν αρνητικά από την επιβράδυνση στην αγορά κατοικιών και από τις υψηλές τιμές της ενέργειας ενώ ενισχύθηκαν θετικά από την έντονη αύξηση του εισοδήματος από εργασία και τις ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης.

Οι επιχειρηματικές επενδύσεις, εκτός κατοικιών, αυξήθηκαν δυναμικά στηριζόμενες από τις ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης και την υψηλή κερδοφορία των επιχειρήσεων. Η συμβολή του εμπορικού ισοζυγίου στην ανάπτυξη ήταν μηδενική για το 2006. Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών επιδεινώθηκε το 2006 σε σχέση με το 2005.

Η επιδείνωση αυτή οφειλόταν κατά κύριο λόγο στη διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών, η οποία αντανακλούσε τη σταθερή αύξηση της κατανάλωσης των νοικοκυριών. Η εξαγωγική δραστηριότητα παρουσίασε ενδείξεις βελτίωσης, αντικατοπτρίζοντας την ισχυρή οικονομική ανάπτυξη στον υπόλοιπο κόσμο, καθώς και την υποτίμηση της πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας του δολαρίου ΗΠΑ.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΔΤΚ για το σύνολο του 2006 ήταν 3,2%. Ο πληθωρισμός βάσει του ΔΤΚ επιταχύνθηκε το πρώτο εξάμηνο του έτους λόγω του υψηλού βαθμού χρησιμοποίησης των πόρων, των σημαντικών αυξήσεων των τιμών της ενέργειας και της επιτάχυνσης της συνιστώσας του ΔΤΚ που αφορά το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση. Αφού κορυφώθηκαν το καλοκαίρι, οι πληθωριστικές πιέσεις υποχώρησαν και ο ετήσιος πληθωρισμός βάσει του ΔΤΚ διαμορφώθηκε σε 2,5% το Δεκέμβριο.

Το πρώτο εξάμηνο του 2006 η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Ανοικτής Αγοράς (FOMC) του Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών των ΗΠΑ αύξησε το επιτόκιο-στόχο κατά 100 μονάδες βάσης συνολικά. Η αύξηση αυτή πραγματοποιήθηκε σε τέσσερα διαδοχικά στάδια, 25 μονάδες βάσης κάθε φορά, και το επιτόκιο στόχος διαμορφώθηκε σε 5,25% στις 29 Ιουνίου 2006.

Με βάση τις εκτιμήσεις της Υπηρεσίας Προϋπολογισμού του Κογκρέσου, το έλλειμμα του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού διαμορφώθηκε στο 1,9% του ΑΕΠ το δημοσιονομικό έτος 2006.

Κατά τη διάρκεια του 2006 η οικονομία των ΗΠΑ διένυσε την πέμπτη συνεχόμενη χρονιά επέκτασης και ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ άγγιξε το 3,3%.

Το πρώτο τρίμηνο του 2006 χαρακτηρίσθηκε από μία σημαντική αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ το οποίο ακολουθήθηκε από μια έντονη αυτοσυγκράτηση κατά τη διάρκεια των υπόλοιπων τριών εξαμήνων. (2,6%, 2,0%, 2,2% αντίστοιχα). Η πορεία αυτή οδήγησε την οικονομία των ΗΠΑ, ύστερα από αρκετά χρόνια έντονης επέκτασης, σε μια πιο συγκρατημένη ανάπτυξη.

Ο νέος ρυθμός ανάπτυξης οφείλεται κυρίως στις δυσμενείς αλλαγές στην αγορά κατοικιών, οι οποίες προκάλεσαν σημαντικό περιορισμό των επενδύσεων σε κατοικίες κατά το μεγαλύτερο μέρος του 2006.

Όσον αφορά στην εξέλιξη των τιμών, τα τελευταία τρίμηνα ο ετήσιος επίσημος ρυθμός πληθωρισμού τιμών καταναλωτή υποχώρησε σημαντικά από τα επίπεδα άνω του 4% που παρατηρήθηκαν στα μέσα του 2006, κυρίως λόγω της πτώσης των τιμών ενέργειας.

Σύμφωνα με την κεντρική τάση αυτών των προβολών, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται να κυμανθεί μεταξύ 2,5%και 3% κατά μέσον όρο το 2007 και μεταξύ 2,75% και 3% το 2008. Ο ετήσιος πυρήνας του πληθωρισμού αναμένεται να κυμανθεί από 2% έως 2,25% το 2007 και από 1,75% έως 2% το 2008..

Στις 31 Ιανουαρίου 2007 η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Ανοικτής Αγοράς των ΗΠΑ αποφάσισε να διατηρήσει αμετάβλητο το επιτόκιο-στόχο της για τα ομοσπονδιακά κεφάλαια σε 5,25%.

Το πρώτο τρίμηνο του 2007 ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ μειώθηκε έντονα. Ο Τριμηνιαίος και αναγόμενος σε ετήσια βάση ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ μειώθηκε σε 0,6% το α΄ τρίμηνο του 2007 από 2,5% το τελευταίο τρίμηνο του 2006. Η επιβράδυνση αυτή αντανακλά την έντονη αρνητική συμβολή των καθαρών εξαγωγών και των αποθεμάτων, ενώ οι επενδύσεις σε κατοικίες παρέμεινε σημαντικός αρνητικός παράγοντας στην οικονομική ανάπτυξη.

Το δεύτερο τρίμηνο του 2007 ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ ανέκαμψε σε 4% έναντι 0,6% το τρίμηνο. Η επιτάχυνση αυτή οφείλεται στην ανάκαμψη της συμβολής του εμπορίου των αποθεμάτων και της δημόσιας κατανάλωσης καθώς και την

αύξηση των επενδύσεων εκτός των κατοικιών. Οι επενδύσεις βέβαια σε κατοικίες συνέχισαν να συμβάλλουν αρνητικά στην οικονομική ανάπτυξη, λιγότερο βέβαια σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο.

Στις 7 Αυγούστου 2007 η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Ανοικτής Αγοράς των ΗΠΑ αποφάσισε να διατηρήσει αμετάβλητο το επιτόκιο-στόχο για τα ομοσπονδιακά κεφάλαια σε 5,25% για όγδοη διαδοχική φορά. Στις 17 Αυγούστου, ως αντίδραση στις πρόσφατες αναταραχές της χρηματοπιστωτικής αγοράς, το Συμβούλιο Διοικητικών του Ομοσπονδιακού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών των ΗΠΑ ενέκρινε προσωρινές μεταβολές στο προεξοφλητικό περιθώριο της βασικής πιστωτικής διευκόλυνσης.

Οι μεταβολές περιελάμβαναν μια μείωση 50 μονάδων βάσης το προεξοφλητικού επιτοκίου σε 5,75% και επέτρεψαν την παροχή προθεσμιακών δανείων διάρκειας έως και 30 ημερών, που δύνανται να ανανεωθούν από το δανειολήπτη.

Η αναταραχή όπως και η άνοδος της τιμής του πετρελαίου επηρεάζουν δυσμενώς τις προοπτικές για το 2008 και εκτιμάται ότι η συνεχιζόμενη ταχεία ανάπτυξη των αναδυόμενων οικονομιών δεν θα αντισταθμίσει πλήρως την προβλεπόμενη για το 2008 επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης των προηγμένων οικονομιών.

Το 2007 διαφοροποιήθηκε η συμβολή των επιμέρους γεωγραφικών περιοχών στην αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ. Ενώ μέχρι πρόσφατα οι ΗΠΑ είχαν την μεγαλύτερη συνεισφορά στην παγκόσμια οικονομική μεγέθυνση, το 2007 για πρώτη φορά η Κίνα συνείσφερε περισσότερο από τις ΗΠΑ, ενώ η ζώνη του ευρώ λόγω της ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων των τελευταίων ετών, συνέβαλε, ύστερα από πολλά έτη, όσο και οι ΗΠΑ στην αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ.

4.3 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Είναι πλέον αναμφισβήτητο γεγονός, ότι η Ελληνική οικονομία ταλανίζεται από μια σειρά παραγόντων τόσο εσωτερικών όσο και διεθνών. Κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής

Ένωσης βιώνει την οικονομική κρίση με διαφορετικό τρόπο, σε διαφορετική έκταση και ένταση, ανάλογα με τη δομή της οικονομικής της διάρθρωσης. Διαφορετικά βιώνει η Γαλλία και η Γερμανία την κρίση και διαφορετικά οι χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ελλάδα. Έτσι, κάθε χώρα δρα στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της, στο μέτρο των αναγκών και των προβλημάτων της καθώς και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της. Η προσέγγιση, λοιπόν, ότι η κρίση είναι διεθνής και ότι τα προβλήματα της οικονομίας είναι απόρροια αυτής, έχει χαρακτηριστεί από πολλούς οικονομολόγους ως αναποτελεσματική, ότι συσκοτίζει τις ευθύνες των κυρίαρχων δυνάμεων, οδηγεί σε λαθεμένες επιλογές και αδιέξοδα και τελικά δεν βοηθά στην ανασυγκρότηση της οικονομίας, στην άμβλυνση των ανισορροπιών και των κοινωνικών προβλημάτων συνοχής που αυτή δημιουργεί.

Οι αρνητικές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας επιβάλλουν να εντοπίσουμε και να κατανοήσουμε τα αίτια που οδηγούν στη σημερινή πραγματικότητα για να ασκηθούν κατάλληλες και αποτελεσματικές πολιτικές για την αντιμετώπισή τους. Τα αίτια της κρίσης πρέπει να αναζητηθούν αφενός στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν, αφετέρου δε, στη διεθνή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που τα ανέδειξε με ιδιαίτερα έντονο και οξύ τρόπο. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της οικονομίας είναι η ύπαρξη διαρθρωτικών προβλημάτων πολύ πριν την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, τα οποία διογκώθηκαν τα τελευταία χρόνια με την εμμονή στην άσκηση πολιτικών προς τη κατεύθυνση των αυτορυθμιζόμενων αγορών. Η κρίση στην Ελλάδα αναμένεται να έχει μεγαλύτερο βάθος και διάρκεια από ότι σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακριβώς γιατί η δομή και τα διαρθρωτικά προβλήματα όχι μόνο είναι διαφορετικά, αλλά διατηρούνται και καθημερινά, κάτω από τις συνθήκες της διεθνούς κρίσης, γίνονται μεγαλύτερα και οξύτερα αντί να αμβλύνονται.

Οι μακροοικονομικές ανισορροπίες της ελληνικής οικονομίας αποτυπώνονται κυρίως στη συνεχή επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης, στα διατηρούμενα και συνεχώς διογκούμενα Ελλείμματα του Δημοσίου και του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών καθώς και στο ύψος του Δημοσίου Χρέους. Όλα τα παραπάνω έχουν εκτραπεί σε

επίπεδα εκτός ελέγχου, γεγονός που καθιστά την οικονομία ακόμη πιο ευάλωτη στους εξωτερικούς παράγοντες της διεθνούς οικονομικής κρίσης, λειτουργούν αποσταθεροποιητικά και περιορίζουν τα αποθέματα ανάπτυξης της χώρας. Η παραγωγική βάση της Ελληνικής Οικονομίας είναι ισχνή καθώς στηρίχτηκε, σε αντίθετη με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, σε τομείς όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία και η υποδομή, κλάδοι οι οποίοι επλήγησαν πρώτοι και με ιδιαίτερη ένταση από την κρίση. Επιπλέον οι τράπεζες, το πιο ισχυρό τμήμα του ελληνικού κεφαλαίου, λειτούργησαν με πρωτόγνωρους ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, με πιο έντονη την επέκταση τους στα Βαλκάνια και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Το γεγονός αυτό δείχνει να καθιστά όχι μόνο αυτές αλλά και άλλες μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις ιδιαίτερα εκτεθειμένες στην διεθνή κρίση όσον αφορά κυρίως την ανάληψη υψηλών κινδύνων, καθώς η κρίση αυτή πλήττει με ιδιαίτερη σφοδρότητα τις χώρες αυτές.

Η κρίση στη χώρα μας αποτυπώνεται ενδεικτικά σε παράγοντες όπως :

- Ο δείκτης οικονομικής δραστηριότητας με συνεχή και επιταχυνόμενη επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ. Από 5,6% το 2003 μετατράπηκε σε 4,9% το 2004, 4,5% το 2006, 4% το 2007, 2,9% το 2008 ενώ υπήρχε πρόβλεψη για μηδενικό ή και αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης το 2009, σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΕΕ. Αντίστοιχα, οι προβλέψεις για το ρυθμό ανάπτυξης της ΕΕ των 27 προβλέπεται να είναι ακόμη χαμηλότερος, και μόλις το 2010 αφήνει να διαφανεί ότι αναμένεται ανάκαμψη, γεγονός που επιδρά θετικά, ως εξωτερικός παράγοντας, στο ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

ΕΤΟΣ	**ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**
2003	5,6%

2004	4,9%
2005	2,9%
2006	4,5%
2007	4%
2008	2,9%
2009*	- Ο,9%
2010*	0,1%

(Πηγή: European Commission, Statistical Annex, * πρόβλεψη)

- Η αύξηση των τιμών και της ακρίβειας, η οποία έχει οδηγήσει ακόμη περισσότερα νοικοκυριά κάτω από τα όρια της φτώχειας. Ο πληθωρισμός για τα φτωχά νοικοκυριά είναι μεγαλύτερος από τα επίσημα στοιχεία, ενώ η πραγματική αμοιβή των εργαζομένων αυξήθηκε κατά μέσο όρο 2% την περίοδο 2005 – 2008 με αποτέλεσμα το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα να περιοριστεί ακόμη περισσότερο.

- Η υπερχρέωση των νοικοκυριών και ιδιαίτερα των ασθενέστερων εισοδηματικών ομάδων επιδεινώνεται. Τα χρέη των νοικοκυριών ως ποσοστό του ΑΕΠ έχουν διπλασιαστεί από 34,7% στο τέλος του 2005 σε 45,3% στο τέλος του 2007 και συνεχίζουν να αυξάνονται με ταχύτερους ρυθμούς. (Πηγή: Υπερχρέωση Νοικοκυριών, Οικονομικό Επιμελητήριο)

- Η συνεχής και άνιση φορολογική επιβάρυνση των εισοδημάτων των εργαζομένων καθώς και των συνταξιούχων είναι το βασικό χαρακτηριστικό του φορολογικού συστήματος, το οποίο παραμένει γραφειοκρατικό και

αναποτελεσματικό. Επιπλέον η σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων χειροτερεύει από χρόνο σε χρόνο. (Πηγή: ΟΕΕ, Προτάσεις για το Φορολογικό σύστημα)

- Παρά τη μείωση των Δημοσίων επενδύσεων έχουμε δημοσιονομική εκτροπή, με το Έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού (της Γενικής Κυβέρνησης) από το 2,8% του ΑΕΠ το 2006 μετατράπηκε σε 3,6% το 2007 σε 5% του ΑΕΠ το 2008 και με πρόβλεψη της ΕΕ για το 2009 σε 5,1% του ΑΕΠ. Αναφορικά, ο επίσημος στόχος που έχει τεθεί είναι 3,7% του ΑΕΠ. (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή Μάιος 2009)

- Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης αυξάνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια. Από 98,6% του ΑΕΠ το 2004 αυξήθηκε σε 95,9% το 2006, 94,8% το 2007, 97,6% το 2008 και για όσο αφορά το 2009 οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Μάιος 2009) ήταν αρνητικές, (103,4% δηλαδή επάνοδο στο επίπεδο του 1999), αν λάβουμε υπόψη μας τις υψηλές δανειακές ανάγκες για το τρέχον έτος και το κόστος δανεισμού του κράτους από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές με την αύξηση των περιθωρίων των επιτοκίων για τη χώρα μας συγκριτικά με άλλες χώρες της ΕΕ. (Πηγή: European Commission, Statistical Annex και Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Τεύχος, 110)

Τα ελλείμματα, το δημόσιο χρέος, η άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών και του παραγόμενου πλούτου, καθώς και τα άλλα διαρθρωτικά προβλήματα της χώρας δεν είναι μονοσήμαντα. Αποτελούν τα αίτια της κρίσης ως αποτέλεσμα των χρόνιων διαρθρωτικών αδυναμιών και των πολιτικών που εφαρμόστηκαν, τα οποία και την αναπαράγουν. Έτσι, βασικό χαρακτηριστικό της κρίσης είναι η ανατροφοδότησή της, η οποία δημιουργεί νέα προβλήματα και ανισότητες, σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Σε ότι αφορά τη διεθνή κρίση, αυτή δεν οφείλεται σε συγκυριακούς λόγους. Είναι μια κρίση περισσότερο συστημική παρά κυκλική κρίση, που θίγει τα όρια του προτύπου παραγωγής και διανομής του πλούτου και γενικότερα το σύστημα αξιών. Αμφισβητείται δηλαδή η δομή και οι λειτουργίες των επιμέρους συστημάτων και αγορών.

Η κρίση, λοιπόν, παράχθηκε από το ίδιο το σύστημα, είναι το αποκορύφωμα της τριακονταετούς κυριαρχίας, σε παγκόσμιο επίπεδο, μιας οικονομικής θεώρησης και πολιτικής που βασίζεται στις πλήρως απελευθερωμένες και αυτορυθμιζόμενες αγορές με τη σταδιακή απομάκρυνση του κοινωνικού κράτους και των πολιτών από τις οικονομικές λειτουργίες. Βασισμένη στη λογική ότι η κυβερνητική δραστηριότητα πρέπει να περιοριστεί και να αντικατασταθεί από τις δυνάμεις της αγοράς οι οποίες και ξέρουν να αυτορυθμίζονται ώστε να δημιουργείται το καλύτερο αποτέλεσμα. Διότι όταν οι δυνάμεις της αγοράς λειτουργούν ανεξέλεγκτα, χωρίς αποτελεσματική ρύθμιση και εποπτεία δύνεται η δυνατότητα μεγαλύτερης ανάπτυξης των μεγάλων συμφερόντων, δημιουργώντας ανισότητες με αποτέλεσμα αντί να διασπείρουν τους κινδύνους αυτές τους αυξάνουν. Οι ακολουθούμενες πολιτικές επιπλέον, οδήγησαν στην οικονομική κρίση, της οποίας ως μοναδική λύση πλέον διαφαίνεται η υιοθέτηση μιας κεϋνσιανής θεώρησης της οικονομίας και η άσκηση όλων εκείνων των ιδεών που την στοιχειοθετούν.

Είναι γνωστό ότι τα μέσα επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής είναι λιγότερα από αυτά του παρελθόντος, λόγω των ελλειμμάτων και του χρέους, ενώ δεν υπάρχουν περιθώρια άσκησης μιας αυτόνομης νομισματικής πολιτικής καθώς αυτή ασκείται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα στην οποία συμμετέχει και η Ελλάδα. Ο κρατικός παρεμβατισμός στην προσπάθεια του να ανακόψει την ανατροφοδότηση της κρίσης και την όξυνση των διαρθρωτικών ανισορροπιών με παραγωγικές δημόσιες δαπάνες, μπορεί πρόσκαιρα να οδηγήσει σε αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος. Η ύπαρξη ελλειμμάτων σε περιόδους κρίσεων με μειωμένη συνολική ζήτηση δεν είναι κατά ανάγκη λανθασμένη αλλά επιβάλλεται για την σταθερότητα και την ανάκαμψη της οικονομίας.

Στην Ελλάδα, η χρηματοπιστωτική κρίση έφερε στην επιφάνεια χρόνιες παθογένειες του ελληνικού συστήματος που αγγίζουν τόσο το δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα. Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ευρωζώνη και ο σχετικά εσωστρεφής χαρακτήρας της ελληνικής οικονομίας έχουν μειώσει μέχρι τώρα τις

συνέπειες της κρίσης, που όμως προβλέπεται να γίνουν εντονότερες μέσα στο 2009. Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα σχετίζονται κυρίως με την ποιότητα των δανείων που έχουν χορηγηθεί, συμπεριλαμβανομένων ειδικά των πιστωτικών και συναλλαγματικών κινδύνων στις βαλκανικές χώρες. Σε περίπτωση υποτίμησης των συναλλαγματικών ισοτιμιών στα Βαλκάνια, τα κεφάλαια των ελληνικών τραπεζών κινδυνεύουν να απομειωθούν σημαντικά.

Η ελληνική οικονομία είναι μέρος της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας οικονομίας και ταυτόχρονα είναι ελλειμματική. Η κυβέρνηση δανείζεται κάθε χρόνο δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ (44 εφέτος) για να καλύψει τις ανάγκες του Δημοσίου αλλά και τους τόκους του εξωτερικού μας χρέους, που φτάνει τα 250 δισ. ευρώ. Σε μια περίοδο όπου οι πιστώσεις έχουν σταματήσει, είναι δύσκολο να βρίσκουμε δανεικά. Στο μεταξύ οι ελληνικές τράπεζες επίσης δεν βρίσκουν εύκολα δανεικά από το διεθνές σύστημα και έτσι κόβουν τα δάνεια και δημιουργούν προβλήματα σε όλες τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες δανειολήπτες. Το υψηλό δημόσιο χρέος και το έλλειμμα των συναλλαγών μας με το εξωτερικό, το οποίο πλησιάζει τα 40 δισ. ευρώ το 2009, είναι δύο από τα πολλά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Γενικότερα έχουμε πρόβλημα εσόδων. Η ελληνική οικονομία στηρίζεται κατά 50% στο Δημόσιο (που έχει έλλειμμα και χρέος) και σε τέσσερις βασικούς κλάδους: στις τράπεζες- που έχουν πρόβλημα-, στη ναυτιλία- που έχει καταρρεύσει παγκοσμίως -, στην οικοδομή- που έχει παγώσει και στον τουρισμό- που αναμένεται ότι θα μειωθεί σημαντικά. Όλοι οι άλλοι κλάδοι στηρίζονται σε αυτούς τους τέσσερις και στο Δημόσιο και κανένας αυτή τη στιγμή δεν παράγει έσοδα. Ταυτόχρονα, η φοροδιαφυγή, η διαφθορά και η γραφειοκρατία έχουν καταδικάσει τον δημόσιο τομέα, που δυσκολεύεται να βοηθήσει σε περιόδους κρίσεως.

Το κλείσιμο επιχειρήσεων, η μείωση της κατανάλωσης, η αύξηση της ανεργίας είναι τα άμεσα επακόλουθα της οικονομικής κρίσης για τα ελληνικά νοικοκυριά. Με εξαίρεση τους δημοσίους υπαλλήλους, οι υπόλοιποι δεν

μπορούμε να θεωρούμε δεδομένη την επιβίωση της εταιρείας στην οποία δουλεύουμε ούτε τη δική μας παραμονή στην εργασία μας. Ακόμη και οι ελεύθεροι επαγγελματίες κινδυνεύουν από τη μείωση της κατανάλωσης, ενώ τα επιτόκια των δανείων αυξάνονται για όλους, δυσκολεύοντας την κατάσταση. Από την άλλη πλευρά, μικρή ανακούφιση προσφέρει η μείωση των τιμών και του πληθωρισμού λόγω χαμηλής ζήτησης. Αν πάντως η κυβέρνηση αποφασίσει να αυξήσει τους φόρους για να αντιμετωπίσει την κρίση, πρακτική που θα αποδειχθεί τραγικά λανθασμένη, τα νοικοκυριά θα υποφέρουν πολύ περισσότερο.

Η κυβέρνηση έχει ανακοινώσει μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και των κεφαλαίων των τραπεζών με 28 δισ. ευρώ, μέτρα μείωσης των δαπανών και αύξησης των φορολογικών εσόδων. Έβαλε επίσης πλαφόν στις αμοιβές των προέδρων των ΔΕΚΟ και ελέγχους στις αμοιβές των τραπεζικών στελεχών όσων τραπεζών χρησιμοποιούν την κρατική βοήθεια. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα των μέτρων της ελληνικής κυβέρνησης και ενδέχεται να πιέσει και για τη λήψη επιπλέον μέτρων. Στο συρτάρι του υπουργού Οικονομίας υπάρχουν εισηγήσεις για την αύξηση των φόρων παρότι η παγκόσμια κοινότητα κινείται στην αντίθετη κατεύθυνση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι στιγμής παραμένει προσηλωμένη στον στόχο της μείωσης του ελλείμματος κάτω από το 3% του ΑΕΠ. Η λογική αυτή βεβαίως δεν λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες συγκυρίες. Αναμένεται όμως ότι οι ευρωπαίοι ηγέτες θα λάβουν μέτρα υποστήριξης των ευρωπαϊκών χωρών και θα αφήσουν για αργότερα τον στόχο μείωσης του ελλείμματος. Υπάρχει λοιπόν η εκτίμηση ότι η Επιτροπή τελικά θα χαλαρώσει ελαφρώς τις απαιτήσεις της για το ελληνικό έλλειμμα.

Η κυβέρνηση έχει εγγυηθεί τις καταθέσεις ως 100.000 ευρώ ανά καταθέτη και ανά τράπεζα. Εξάλλου οι ίδιες οι τράπεζες εγγυώνται τις καταθέσεις ως τραπεζικό σύστημα συνολικά. Συνεπώς, ακόμη και αν κατέρρεε μια ελληνική τράπεζα, το τραπεζικό σύστημα συνολικά θα ανελάμβανε τις υποχρεώσεις της μέσω και των κρατικών τραπεζών.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μειώνει το επιτόκιο του ευρώ σε μια προσπάθεια στήριξης των τραπεζικών συστημάτων των χωρών-μελών. Αλλά οι τράπεζες συνεχίζουν να δανείζουν με υψηλά επιτόκια τους δανειολήπτες για να στηρίξουν τα έσοδά τους και να καλύψουν τις ζημιές που έχουν από επισφαλή δάνεια και τοξικές επενδύσεις. Βεβαίως αυτή η πρακτική θίγει το σύνολο της οικονομίας και δεν εξυπηρετεί τους σκοπούς για τους οποίους η κεντρική τράπεζα μειώνει τα επιτόκια, δηλαδή τη διευκόλυνση της χρηματοδότησης της οικονομίας.

4.3.1: ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΡΗΤΗΣ

Πολλοί αναλυτές στις μέρες μας θεωρούν και υποστηρίζουν πως η Κρήτη βρίσκεται στο στάδιο κορεσμού λόγω της παγκόσμιας κρίσης και πρέπει να παρθούν δραστικές αποφάσεις για αποφυγή των χειροτέρων. Ο Κρητικός τουρισμός πρέπει στο σύνολό του να αποκτήσει το στοιχείο της μοναδικότητας του. Πρέπει να αποκτήσει την ιδιαίτερη ταυτότητά του ενσωματώνοντας τις άυλες και υλικές αξίες του χώρου του.

Η κρίση έχει επηρεάσει αρνητικά και τον εσωτερικό τουρισμό με τις διανυκτερεύσεις να παρουσιάζουν απώλειες που ξεπερνούν το 20%, ενώ μεγαλύτερη είναι η μείωση στα έσοδα των ξενοδοχείων. Στη Χαλκιδική η μείωση των διανυκτερεύσεων των Ελλήνων την υψηλή περίοδο (από 15 Ιουλίου ως 25 Αυγούστου) εκτιμάται ότι θα κυμανθεί γύρω στο 10%, ενώ στα Χανιά τον Ιούλιο και τον Αύγουστο κυμαίνεται από 15%20%, αφού μόνο σε ποσοστό 40% οι Έλληνες που φθάνουν στην περιοχή διαμένουν σε κάποιο τουριστικό κατάλυμα. Ίδια τάση επικρατεί και στο Ηράκλειο, όπου οι διανυκτερεύσεις των ημεδαπών μειώθηκαν κατά 20%. Από την άλλη στα νησιά του Ιονίου η ολοκλήρωση της Εγνατίας οδού έχει αυξήσει σημαντικά την οδική πρόσβαση από τη Βόρεια Ελλάδα, ωστόσο παρατηρείται δραματική μείωση των εσόδων ως και 40%. Αντίθετα στη Ρόδο τόσο οι διανυκτερεύσεις όσο και οι αφίξεις από το εξωτερικό τον Αύγουστο αναμένεται να κινηθούν στα περυσινά επίπεδα.

Σύμφωνα με μελέτη που εκπόνησε για τον τουρισμό και ευρύτερα την οικονομία της Κρήτης, το ΜΑΙΧ (Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων)
τμήμα οικονομίας και διοίκησης, σε συνεργασία με το Πολυτεχνείο και το Πανεπιστήμιο Κρήτης τα κύρια συμπεράσματα της έκθεσης έδειξαν πως σε σχέση με τους άλλους νομούς της Ελλάδας, καταγράφεται ότι οι νομοί της Κρήτης κατέχουν ικανοποιητικές θέσεις, από την όγδοη έως την εικοστή θέση. Τις καλύτερες θέσεις καταλαμβάνουν οι νομοί της Κρήτης στον τριτογενή τομέα, ακολουθεί ο πρωτογενής τομέας και μετά είναι ο δευτερογενής τομέας.

Παρακολουθώντας το εισόδημα ανά φορολογούμενο, ο νομός Ρεθύμνης κατέχει την πρώτη θέση στην περιφέρεια και την όγδοη πανελλαδικά, με 14.611 ευρώ. Στις αποταμιευτικές καταθέσεις ανά κάτοικο ο νομός Λασιθίου κατέχει την πρώτη θέση στην Κρήτη και τη δέκατη τέταρτη θέση, πανελλαδικά με 12.313 ευρώ. Όσον αφορά στις νέες κατοικίες ο νομός Χανίων καταλαμβάνει την έκτη θέση πανελλαδικά και την πρώτη στην Κρήτη με 1,52 νέες κατοικίες ανά κάτοικο. Ενώ ο νομός Ηρακλείου έρχεται πρώτος στην περιφέρεια Κρήτης και τρίτος σε όλη την Ελλάδα στα επιβατικά αυτοκίνητα με 44,8 ανά 100 κατοίκους.

Τέλος, το ποσοστό ανεργίας της Ελλάδας για το έτος 2008 διαμορφώθηκε στο 7,6%, με το νομό Ρεθύμνης να παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό στην Κρήτη με 10,3%, ενώ ο νομός Λασιθίου εμφανίζει το μικρότερο ποσοστό με 3,8%. Για το 2009, σε πανελλαδικό επίπεδο η ανεργία το Β' τρίμηνο έφτασε το 8,9%, ενώ τους καλοκαιρινούς μήνες Ιούλιο και Αύγουστο το ποσοστό ανεργίας έφτασε στο 9,6% και 9%, αντίστοιχα, τη στιγμή που ο κατατεθειμένος προϋπολογισμός αναμένει ποσοστό ανεργίας ίσο με 9,7%.

Σε επίπεδο περιφέρειας, η Κρήτη για το Β' τρίμηνο έφτασε το 8%, σε σχέση με το 5% του αντίστοιχου τριμήνου του 2008. Ανάλογα ποσοστά αύξησης της ανεργίας σε σχέση με το 2008 αναμένονται ξεχωριστά σε όλους τους νομούς της Κρήτης για το έτος 2009.

4.4 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.



Το 2008- 2009 το μεγαλύτερο μέρος του βιομηχανικού κόσμου εισήλθε σε μία σε μία βαθιά ύφεση που εξελίχτηκε σε οικονομική κρίση. Όπου είχε τις ρίζες της στις αλόγιστες πρακτικές δανεισμού που αφορούν την παραγωγή και διανομή του ενυπόθηκου χρέους, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Απώλειες δανείων το 2007 εξέθεσαν άλλα ριψοκίνδυνα δάνεια και υπερδιογκωμένες τιμές στα ενεργητικά περιουσιακά στοιχεία των εταιρειών. Με την αύξηση του αριθμού των απωλειών ένας πανικός δημιουργήθηκε μεταξύ των απωλειών και των τραπεζικών δανείων. Η αβέβαιη οικονομική κατάσταση έγινε πιο δύσκολη από την απότομη αύξηση της τιμής του πετρελαίου και των τιμών στα τρόφιμα.

Η εξωφρενική αύξηση των στοιχείων των ενεργητικών και της συνδεδεμένης ″έκρηξης″ στη ζήτηση θεωρείται αποτέλεσμα της εκτεταμένης περιόδου της εύκολης διαθέσιμης πίστωσης, στην ανεπαρκή ρύθμιση και εποπτεία και στην αύξηση των οικονομικών ανισοτήτων. Στη συνέχεια καθώς οι τιμές των μετοχών και των ακινήτων μειώθηκαν πολλές μεγάλες και καλά εδραιωμένες επενδυτικές και εμπορικές τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης αντιμετώπισαν τεράστιες απώλειες και αρκετές χρεοκόπησαν οι περισσότερες απαίτησαν μαζική δημόσια ενίσχυση.

Μια παγκόσμια ύφεση είχε σαν αποτέλεσμα την απότομη ύφεση στις διεθνής συναλλαγές, την άνοδο της ανεργίας και την κατάρρευση των τιμών των βασικών εμπορευμάτων. Κοινωνικές αναταραχές και πολιτικές αλλαγές εμφανίστηκαν στον απόηχο της κρίσης.

Τον Δεκέμβριο του 2008, η «NBER» δήλωσε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ήταν σε οικονομική ύφεση από τον Δεκέμβριο του 2007 και πολλοί οικονομολόγοι εξέφρασαν την ανησυχία τους ότι δεν υπάρχει τέλος στην πτώση των βασικών οικονομικών δεικτών μέσα στην ύφεση και ότι η αποκατάσταση δεν μπορεί να εμφανιστεί μέχρι τα τέλη του 2011. Η οικονομική ύφεση είναι χειρότερη από την μεγάλη ύφεση της δεκαετίας του 1930, σύμφωνα με εκτιμήσεις οικονομολόγων. Το ποσοστό ανεργίας έχει αυξηθεί από τον Σεπτέμβριο του 2008. Μέχρι τον Μάρτιο του 2009, υπολογίζεται ότι έχουν χαθεί 742.000 θέσεις εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας σήμερα για τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι 8,5% . Το διεθνές νομισματικό ταμείο είχε προειδοποιήσει για τους ″ανησυχητικούς παραλληρησμούς″ μεταξύ της σημερινής οικονομικής κρίσης και της ″Μεγάλης Ύφεσης″, παρά τα πρωτοφανή μέτρα που έχουν ληφθεί από τις κεντρικές τράπεζες και τις κυβερνήσεις παγκοσμίως.

Μέσα στη δεκαετία του 2000 σημειώθηκε μια οικονομική ″έκρηξη″ στις τιμές, που επικεντρώνεται κυρίως σε βασικά εμπορεύματα και την αγορά ακινήτων. Αυτή η άνοδος στις τιμές των βασικών εμπορευμάτων σήμαινε το τέλος της ύφεσης στα βασικά εμπορεύματα που έλαβε χώρα από το 1980 έως το 2000. Το 2008 οι τιμές πολλών βασικών εμπορευμάτων, ειδικά του πετρελαίου και των τροφίμων αυξήθηκαν σε τόσο μεγάλο βαθμό ώστε να προκαλέσουν πραγματική οικονομική καταστροφή, που απειλεί με «stagflation» και ανατροπής της παγκοσμιοποίησης σε οικονομικό επίπεδο.

4.4.1 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Τον Φεβρουάριο του 2008 το πρακτορείο ειδήσεων «Reuters» ανέφερε ότι ο παγκόσμιος πληθωρισμός ήταν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα και ότι ο εγχώριος πληθωρισμός ήταν σχετικά υψηλός για πολλά έθνη τα τελευταία 20 χρόνια. Υπερβολική προσφορά χρήματος σε όλο τον κόσμο, νομισματική χαλάρωση από τις κεντρικές τράπεζες για να καθησυχάσουν το κλίμα για την οικονομική κρίση, κύμα ανάπτυξης που υποστηρίζεται από την εύκολη νομισματική πολιτική στην Ασία, μανιώδης κερδοσκοπία σε βασικά εμπορικά αγαθά στις ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές. Όλα τα παραπάνω κατονομάστηκαν σαν πιθανές αιτίες για που προκάλεσαν την αύξηση του πληθωρισμού.

Στα μέσα του 2007 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) αναφέρει στοιχεία ότι ο πληθωρισμός ήταν υψηλότερος στις πετρελαιοεξαγωγικές χώρες, εξαιτίας της ασταθής ανάπτυξης των ξένων αποθεμάτων συναλλάγματος, αυτός ο όρος αναφέρεται στην έλλειψη πράξεων νομισματικής πολιτικής όπου θα μπορούσαν να αντισταθμίσουν μια τέτοια ξένη παρέμβαση στην αγορά συναλλάγματος, προκειμένου να διατηρηθεί ο νομισματικός στόχος της χώρας. Δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση να αποφευχθεί η άνοδος του πληθωρισμού και να επιτευχτεί μία σταθερότητα στις τιμές.

Ωστόσο ο πληθωρισμός αυξανόταν επίσης σε χώρες που θεωρούνταν από το Δ.Ν.Τ. σαν μη πετρελαιοεξαγωγικές χώρες και λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στην αναπτυσσόμενη Ασία, λόγο της αύξησης του πετρελαίου και των τιμών των τροφίμων. Ο πληθωρισμός αυξήθηκε επίσης και στις αναπτυγμένες χώρες αλλά παρέμεινε χαμηλός σε σύγκριση με τον αναπτυσσόμενο κόσμο.

4.4.2 Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Το 1992 με την 102η εντολή του κογκρέσου η κυβέρνηση του «George Bush» αποδυνάμωσε τις ρυθμίσεις που αποτελούσαν εμπόδιο για τις «Fannie Mae» και «Freddie Mac», με στόχο τη διάθεση περισσότερων χρημάτων για τη χορήγηση στεγαστικών δανείων. Η «Washington Post» έγραψε ότι το κογκρέσο επιθυμούσε να ελευθερωθούν χρηματικοί πόροι για τις «Fannie Mae» και «Freddie Mac» για να αγοραστούν ενυπόθηκα δάνεια και διευκρίνισε ότι αυτές θα διατηρούσαν ένα πολύ μικρότερο ποσοστό των κεφαλαίων τους σαν ασφάλεια από τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι τράπεζες για κάθε 100 $ μπορούσαν να ξοδέψουν τα 90 $, οι «Fannie Mae» και η «Freddie Mac» μπορούσαν να ξοδέψουν 97,5 $ αγοράζοντας δάνεια. Εκείνη την περίοδο το κογκρέσο ανακοίνωσε ότι οι εταιρείες θα ήταν υποχρεωμένες να διατηρούν περισσότερα κεφάλαια σαν ασφάλεια έναντι ζημιών εάν αυτές επένδυαν σε κινητές αξίες υψηλότερου κινδύνου. Όμως αυτός ο κανόνας ποτέ δεν γνώρισε πραγματική ισχύ κατά την διάρκεια της διακυβέρνησης «Clinton» (1992 – 2000).

Πολλοί οικονομολόγοι εξέφρασαν την άποψη ότι αυτές οι προσπάθειες απελευθέρωσης της αγοράς οδήγησαν στην κατάρρευση. Έτσι βλέπουμε ουσιαστικά ότι η πορεία προς την ύφεση που ξέσπασε στα τέλη της δεκαετίας του 2000, είχε ξεκινήσει από την δεκαετία του 1990 και όπως είναι αναμενόμενο μία δεκαπενταετή προετοιμασία θα φέρει σαν αποτέλεσμα μία τεράστια παγκόσμια οικονομική κρίση.

4.4.3 ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Μία άλλη πιθανή αιτία της οικονομικής κρίσης και ένας παράγοντας όπου αναμφισβήτητα ενίσχυσε το μέγεθος της, ήταν η διαδεδομένη και ανεξέλεγκτη από τις τράπεζες και τους επενδυτές λανθασμένη εκτίμηση του κινδύνου. Έγινε εκτεταμένη χρήση των «collaterized debt obligation» και των «credit default swaps» χωρίς να έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα από τους πολίτες που διέθεσαν τα χρήματα τους σε αυτές.

Σύμφωνα με αυτή την θεωρία, οι τράπεζες και οι επενδυτές συστηματοποιούσαν τον κίνδυνο παίρνοντας πλεονεκτήματα από τα χαμηλά επιτόκια για να δανείζονται τεράστια ποσά χρημάτων, τα οποία θα μπορούσαν να ξεπληρώσουν μόνο αν η αγορά ακινήτων συνέχιζε να ανεβαίνει σε αξία στο προσεχές μέλλον.

Ο κίνδυνος συστηματοποιήθηκε ακόμη περισσότερο από τη χρήση του μοντέλου «Gaussian copula model» του «David X. Li» όπου διαμόρφωνε τις τιμές των «CDO» και «CDS». Αυτό το μοντέλο υποσχόταν ότι είχε την δυνατότητα να προβλέψει την σωστή τιμή του κάθε οικονομικού τίτλου, που εξασφαλιζόταν σαν υποθήκη. Έτσι το σχετικό μοντέλο με τους τύπους του χρησιμοποιήθηκε από ένα μεγάλο ποσοστό «CDO» και «CDS» επενδυτών, εκδοτών χρεογράφων και οργανισμών αποτίμησης αξιών.

Αργότερα το μοντέλο κατέρρευσε γρήγορα, αποτυχίες άρχισαν να εμφανίζονται νωρίς, όταν οι χρηματοπιστωτικές αγορές άρχισαν να εμφανίζονται με τρόπους που δεν είχαν προβλέψει οι χρήστες του μοντέλου του «David X. Li». Αυτές οι αποτυχίες κατέληξαν σε πλήρεις χρεοκοπίες το 2008, όταν χάθηκαν από την αγορά τρισεκατομμύρια δολάρια και έθεσαν την επιβίωση του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος σε σοβαρό κίνδυνο. Έτσι το μοντέλο του «David X. Li» θα μείνει στην ιστορία, σαν το μέσο που προκάλεσε τις αμέτρητες απώλειες όπου έκανε το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα να υποφέρει. Το μοντέλο που χρησιμοποίησαν οι κάτοχοι των «CDO» σαφώς και δεν αντικατόπτριζε ούτε στο ελάχιστο τον κίνδυνο το επίπεδο του κινδύνου αναλάμβαναν. Έχει υπολογιστεί ότι στα τέλη του 2005 έως και τα μέσα του 2007, περίπου 450.000.000.000 δολάρια επενδύθηκαν σε «CDO» από τα οποία γύρο στο ένα τρίτο είχαν δημιουργηθεί από επικίνδυνη στήριξη σε ενυπόθηκα ομόλογα. Περίπου 305.000.000.000 δολάρια σε «CDO» βρίσκονται αυτή τη στιγμή σε τυπική κατάσταση αθέτησης. Όλες αυτές οι μαζικές αποτυχίες σε αυτά τα χρεόγραφα είχαν δραματικό αντίκτυπο στους ισολογισμούς των τραπεζών σε ολόκληρο τον κόσμο, αφήνοντας τες με πολύ μικρό κεφάλαιο για να συνεχίσουν τις δραστηριότητες τους.

4.4.4 ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Η «Austrian School of Economics» υποστηρίζει ότι η κρίση είναι ένα εξαίρετο παράδειγμα της «Austrian Business Cycle Theory», η οποία είναι μία κατάσταση που δημιουργήθηκε μέσο των κεντρικών τραπεζών που δίνουν άνοδο σε μία τεχνητή οικονομική άνοδο, γνωστή και σαν έκρηξη, όπου αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε μία οικονομική πτώση. Η προοπτική αυτή υποστηρίζει ότι η νομισματική πολιτική των κεντρικών τραπεζών δημιουργεί υπερβολικές ποσότητες φτηνής πίστωσης με τον καθορισμό των επιτοκίων δανεισμού κάτω από το επίπεδο όπου αυτά θα καθοριζόταν από την ελεύθερη αγορά.

Αυτή η εύκολη διαθεσιμότητα της πίστωσης εμπνέει μία δέσμη αφύσικων (κακών) σε μέγεθος και ποιότητα επενδύσεις, ιδιαίτερα για μακροπρόθεσμα σχέδια όπως η στέγαση και τα πάγια κεφάλαια. Επιπλέον υποκινεί μία άνοδο στην κατανάλωση καθώς τα κίνητρα για αποταμιεύσεις μειώνονται. Βάση αυτού λοιπόν έχουμε μια πλασματική οικονομική κατάσταση που χαρακτηρίζεται από ″κακές″ επενδύσεις και υπερκατανάλωση.

Η πίστωση τώρα που δημιουργήθηκε δεν υποστηρίζεται από τυχόν πραγματικές αποταμιεύσεις ούτε είναι αποτέλεσμα μιας οποιασδήποτε αλλαγής στην πραγματική οικονομία, ως εκ τούτου δεν υπάρχουν φυσικά αρκετοί οικονομικοί πόροι είτε για επενδύσεις είτε για κατανάλωση για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το ″σπάσιμο″ μιας οικονομικής φούσκας, συμβαίνει όταν οι επενδυτές μαζικά συνειδητοποιούν τα λάθη τους. Μετά από αυτό το γεγονός τα επιτόκια θα αυξηθούν ξανά. Η εκκαθάριση των επενδύσεων και η συνακόλουθη μείωση της κατανάλωσης ρίχνει την οικονομία σε ύφεση και αντικατοπτρίζει το μέγεθος της οικονομικής κάμψης.

Η Αυστριακή σχολή υποστηρίζει ότι οι συνθήκες που επικρατούσαν στην οικονομία πριν από την κρίση στα τέλη του 2000, αντιστοιχούν ακριβώς στο σενάριο που περιγράφεται παραπάνω. Η κεντρική τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, με επικεφαλή τον πρόεδρο της «Federal Reserve» τον «Alan Greenspan», διατήρησε τα

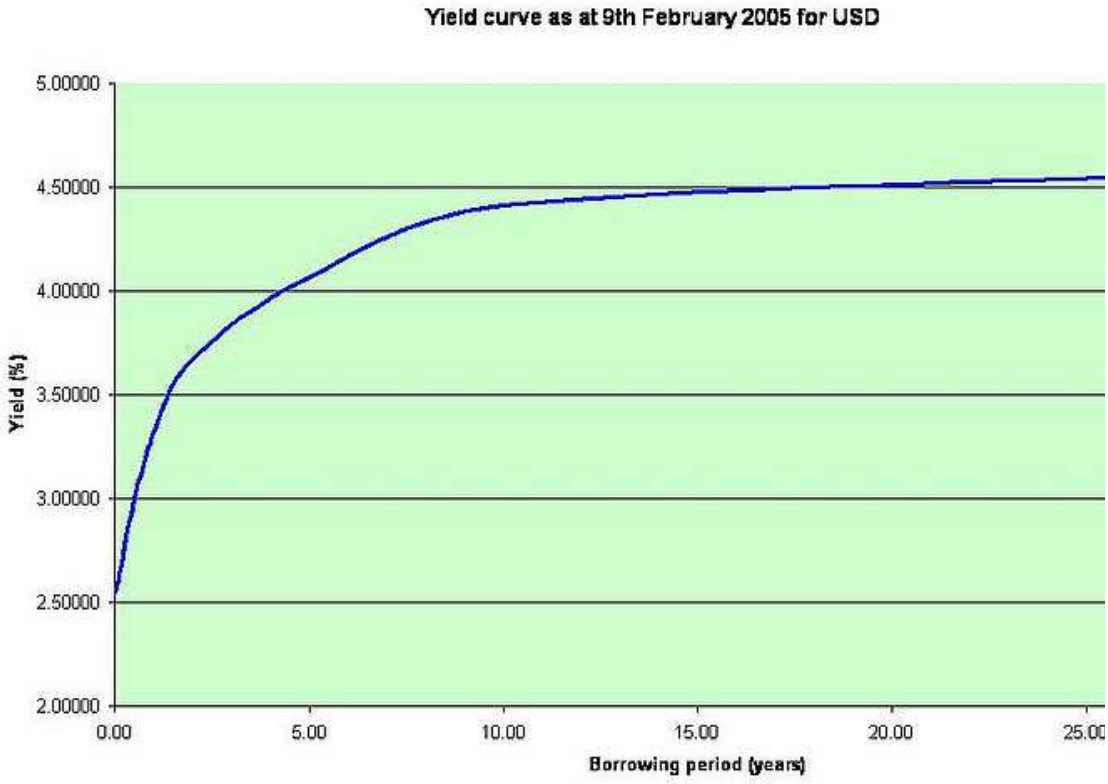
επιτόκια πολύ χαμηλά για μεγάλο χρονικό διάστημα, για να αντιστρέψει την ύφεση της αρχής της δεκαετίας του 2000. Το αποτέλεσμα των μανιωδών επενδύσεων και της υπερκατανάλωσης οδήγησαν από επενδυτές και καταναλωτές οδήγησαν στην ανάπτυξη μιας στεγαστικής φούσκας που τελικά μετά την οικονομική αποδυνάμωση της οδήγησε στην οικονομική κρίση. Αυτή η οικονομική κρίση μαζί με την ξαφνική και αναγκαία «deleveraging» και τις περικοπές των δαπανών από καταναλωτές και τράπεζες οδήγησαν σε ύφεση.

Η Αυστριακή σχολή οικονομολόγων παρουσιάζουν τον ρόλο που μπορεί να παίξει η καμπύλη απόδοσης στον τρόπο με τον οποίο μπορεί να ερμηνευτεί η πορεία προς την οικονομική κρίση. Μας δείχνει τον ρόλο της πιστωτικής δημιουργίας από την κεντρική τράπεζα των Ηνωμένων πολιτειών κατά τη διάρκεια 2000 έως 2007. Η καμπύλη απόδοσης είναι ίσως γνωστή και σαν ″δομή των του ύψους των επιτοκίων″ , είναι μία γραφική παράσταση όπου στον κάθετο άξονα φαίνεται η συνολική χρηματική αξία των δανείων ή ομολόγων που χορηγήθηκαν και στον οριζόντιο άξονα το χρονικό περιθώριο λήξης τους. Όταν λοιπόν τα βραχυχρόνια επιτόκια είναι χαμηλότερα από τα μακροχρόνια η καμπύλη απόδοσης έχει θετική κλίση. Όταν τα βραχυχρόνια επιτόκια είναι υψηλότερα από τα μακροχρόνια επιτόκια η καμπύλη απόδοσης είναι ανεστραμμένη. Όταν τα βραχυχρόνια και τα μακροχρόνια επιτόκια είναι ίσα τότε η καμπύλη είναι επίπεδη. Η καμπύλη απόδοσης θεωρείται από την Αυστριακή σχολή οικονομολόγων ότι είναι ένα ισχυρό μέσο πρόβλεψης της ύφεσης όταν είναι ανεστραμμένη και μέσο πρόβλεψης του πληθωρισμού όταν είναι όταν είναι θετική. Αυτή η ιδιότητα πρόβλεψης πιστεύεται ότι ενεργεί προς όφελος της οικονομίας με μία καθυστέρηση ενός έως τριών χρόνων.

Μία θετική καμπύλη απόδοσης επιτρέπει στους «Primary Dealers», όπως οι μεγάλες επενδυτικές τράπεζες , να χρηματοδοτούν τους εαυτούς τους με φτηνό βραχυπρόθεσμο επιτόκιο και να δανείζει με ακριβό μακροπρόθεσμο. Αυτή η στρατηγική είναι επικερδής αν η καμπύλη απόδοσης παραμένει θετική. Αλλά υπάρχει και ένας μεγάλος κίνδυνος ρευστότητας αν η καμπύλη απόδοσης γίνει ανεστραμμένη και οι τράπεζες θα είναι αναγκασμένες να επιστρέψουν σε ακριβά βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα επιτόκια, ενώ θα χάνουν χρήματα από τα μακροχρόνια επιτόκια.

Η πορεία που είχε διαγράψει η καμπύλη απόδοσης από το 2004 σαν θετική και η αναστροφή της το 2007 είχε σαν αποτέλεσμα, με μία καθυστέρηση τριών χρόνων, ένα ″ξέσπασμα″ στις κερδοσκοπικές φούσκες της δεκαετίας όπως τη στεγαστική και των βασικών οικονομικών αγαθών / εμπορευμάτων. Έτσι ένας μεγάλος όγκος χρηματικών κεφαλαίων αποσύρθηκαν από τη στέγαση και τις μετοχές και οι επενδυτές αναζήτησαν ασφαλέστερους τομείς για να τοποθετήσουν τα κεφάλαια τους.

ΚΑΜΠΥΛΗ ΑΠΟΔΟΣΗΣ.



4.4.5 ΑΛΛΕΣ ΑΙΤΙΕΣ

Στις Ηνωμένες πολιτείες Αμερικής μέσα στον πανικό που προκάλεσε η παγκόσμια οικονομική κρίση εμφανίστηκαν μια ομάδα πολιτικών και οικονομολόγων που προσπάθησαν να πείσουν τους πολίτες ότι η οικονομική κρίση είναι επακόλουθο των ενεργειών της ελεύθερης αγοράς. Τέτοιες απόψεις εξέφρασαν σε μελέτες τους ο βουλευτής και πρώην υποψήφιος για πρόεδρος του Ρεπουμπλικανικού κόμματος το 2008 «Ron Paul» και ο οικονομικός αναλυτής «Peter Schiff», στο βιβλίο του «crash proof». Όπως ήταν αναμενόμενο αυτές οι θεωρίες δεν έγιναν πιστευτές από τους πολίτες.

Σε μια εμπειρική μελέτη που έκανε ο «John B. Taylor» συμπέρανε ότι, η οικονομική κρίση ήταν αποτέλεσμα της υπερβολικής νομισματικής επέκτασης, της παρατεταμένης αδυναμίας αξιολόγησης του κινδύνου μέσα σε αδιαφανείς οικονομικές καταστάσεις και των απρόβλεπτων κυβερνητικών παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης, που είχαν τελικά αρνητικό αποτέλεσμα.

Επιπλέον έχει συζητηθεί και σαν αιτία της κρίσης η υπερπαραγωγή αγαθών που προκλήθηκαν από τις πρακτικές της παγκοσμιοποίησης. Που πρόκειται για μαζικές επενδύσεις σε χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία από μεγάλες Δυτικές πολυεθνικές εταιρείες κατά τα τελευταία 15 – 20 χρόνια, όπου αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό η παγκόσμια βιομηχανική παραγωγή με μειωμένο κόστος. Η υπερπαραγωγή αγαθών τείνει να προκαλέσει αντιπληθωρισμό, σημάδια αντιπληθωρισμού ήταν εμφανή τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2008, καθώς οι τιμές των αγαθών έπεσαν και η Ομοσπονδιακή τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών χαμήλωσε το επιτόκιο της κατά 0,25% .

Σε μία άλλη μελέτη ο καθηγητής «Herman Daly» παρουσιάζει την οικονομική κρίση σαν μία κρίση υπερανάπτυξης, που σχετίζεται με την επάρκεια των φυσικών πόρων. Αυτή η άποψη υποστηρίζεται και προβλέπεται σε ένα βιβλίο του 1972 που είχαν γράψει οι «Donella H. Meadows, Dennis L. Meadows, Jargen Randers, William W. Behrens» με τίτλο ″Τα όρια της ανάπτυξης″. Στο συγκεκριμένο βιβλίο οι συγγραφείς υποστήριζαν ότι αν δεν υπάρξουν σημαντικές αποκλίσεις από τις πολιτικές ανάπτυξης που εφαρμόζονταν εκείνες τις ημέρες, στα τέλη του εικοστού αιώνα και στις αρχές του εικοστού πρώτου θα

παρουσιαζόταν μία μεγάλη οικονομική κρίση, που θα οφειλόταν στην σταδιακή εξάντληση των φυσικών πόρων.

4.4.6 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε στα τέλη του 2008, είναι η χειρότερη μεταπολεμική κρίση που εμφανίστηκε παγκοσμίως. Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής το Α.Ε.Π. άρχισε να ελαττώνεται, το τρίτο τρίμηνο του 2008 και στις αρχές του 2009 έπεσε σε ένα ετήσιο ρυθμό που δεν είχε σημειωθεί παρόμοιος από τη δεκαετία του 1950.

Οι επενδύσεις κεφαλαίων, που βρίσκονταν σε μείωση χρόνο με τον χρόνο από το τελευταίο τρίμηνο του 2006, έφτασαν στα ίδια επίπεδα με αυτά της μεταπολεμικής περιόδου του 1957 – 58 , κατά το πρώτο τρίμηνο του 2009. Ο ρυθμός κατάρρευσης σε επενδύσεις κατοικίας αυξήθηκε ταχύτατα το πρώτο τρίμηνο του 2009, πέφτοντας κατά 23,2% από το προηγούμενο έτος και σχεδόν 4 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από το προηγούμενο τρίμηνο.

Η εγχώρια ζήτηση βρίσκεται σε μία διαρκή ύφεση εδώ και πέντε διαδοχικά τρίμηνα, είναι μικρότερη από την ζήτηση που είχε καταγραφεί κατά την περίοδο 1974 – 1975. Ο ρυθμός μείωσης της ζήτησης ανά τρίμηνο είναι – 2,6% (δεύτερο τρίμηνο του 2009) σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο που ήταν – 1,9%, πρόκειται για αρνητικό ρεκόρ στον τομέα της ζήτησης.

4.4.7 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Στα μέσα του Οκτωβρίου του 2008, ο «Baltic dry index», ένας δείκτης του όγκου της ναυτιλίας, κατέγραψε απώλειες 50% μέσα σε μία εβδομάδα, καθώς η πιστωτική κατάρρευση κατέστησε αδύνατο για τους εξαγωγείς να αποκτήσουν τις απαραίτητες πιστωτικές επιστολές, για την διεξαγωγή των δραστηριοτήτων τους.

Τον Φεβρουάριο του 2009 το περιοδικό «economist» σε άρθρο του υποστήριξε ότι, η σημερινή οικονομική κρίση έχει παρουσιάσει τις μεγαλύτερες μειώσεις στην βιομηχανική παραγωγή, που στηρίζεται στις εξαγωγές αγαθών. Τον Μάρτιο του 2009 η Βρετανική εφημερίδα «Daily Telegraph» ανέφερε τις ακόλουθες πτώσεις της βιομηχανικής παραγωγής, από τον Ιανουάριο του 2008 έως τον Ιανουάριο του 2009. Ιαπωνία – 31%, η Κορέα – 26%, η Ρωσία – 16%, η Βραζιλία -15%, η Ιταλία -14%, η Γερμανία – 12%. Ορισμένοι μάλιστα αναλυτές είπαν ότι η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε μία κατάσταση αποπαγκοσμιοποίησης, μετά από χρόνια αυξανόμενης οικονομικής ενοποίησης.

Επενδυτικά ιδρύματα και εξέχοντες αγοραστές από την Μέση Ανατολή και την Ασία, συμπεριλαμβανομένου και την Κίνα, αγοράζουν όλο και περισσότερο κομμάτια Ευρωπαϊκών και Αμερικανικών επιχειρήσεων και βιομηχανικές επιχειρήσεις. Αυτές οι επιχειρήσεις είναι σε χαμηλή τιμή εξαιτίας της παγκόσμιας ύφεσης. Η Κινέζικη κυβέρνηση έχει στρέψει την προσοχή της στις συμφωνίες που αφορούν τους φυσικούς πόρους σε ολόκληρο τον κόσμο, για την εξασφάλιση του εφοδιασμού πετρελαίου και την επάρκεια μετάλλων, που είναι απαραίτητες πρώτες ύλες για τη βιομηχανία της.

4.4.8 ΑΝΕΡΓΙΑ

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας ή Δ.Ο.Ε. (International Labour Organization), προέβλεψε ότι τουλάχιστον 20.000.000 θέσεις εργασίας θα έχουν χαθεί μέχρι το τέλος του 2009 μέσα στην οικονομική κρίση. Κυρίως στον κατασκευαστικό κλάδο, στην αγορά ακινήτων, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και στην βιομηχανία αυτοκινήτων. Φτάνοντας το ύψος της ανεργίας σε ολόκληρο τον κόσμο σε πάνω από 200 εκατομμύρια ανέργους, για πρώτη φορά στην ιστορία. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Δ.Ο.Ε. ο αριθμός των ανέργων μέσα στο 2009 θα αυξηθεί σε περισσότερους από 50 εκατομμύρια ανέργους, καθώς η παγκόσμια ύφεση εντείνεται.

Η άνοδος των αναπτυσσόμενων οικονομιών όπως, της Βραζιλίας, της Ινδίας και της Κίνας αύξησαν το συνολικό εργατικό δυναμικό σημαντικά. Οι πρόοδοι που σημειώθηκαν στην επικοινωνία και στην εκπαίδευση σε αυτές τις χώρες, επέτρεψαν στους εργαζόμενους τους να ανταγωνιστούν πιο αποτελεσματικά τους εργαζόμενους στις παραδοσιακά ισχυρές Δυτικές οικονομίες, όπως τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Η τεράστια αυτή άνοδος της προσφοράς εργασίας, προκάλεσε πτωτική πίεση στα ημερομίσθια και συνετέλεσε στην αύξηση της ανεργίας.

4.4.9 ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Ο Ιανουάριος του 2008 ήταν ένας ιδιαίτερα ασταθής μήνας για τις παγκόσμιες χρηματαγορές, παρουσιάστηκε αύξηση στη μεταβλητότητα, σύμφωνα με μετρήσεις του δείκτη «U.S. S&P 500» συνέβη μία απότομη μείωση των τιμών των μετοχών στο χρηματιστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών την Δευτέρα 21 Ιανουαρίου 2008. Μερικοί αρθογράφοι και αρχισυντάκτες οικονομικών εφημερίδων αποκάλεσαν την 21η Ιανουαρίου, «Μαύρη Δευτέρα» και αναφέρθηκαν σε ένα παγκόσμιο ″κράχ″ μετοχών, παρόλο που τα αποτελέσματα ήταν διαφορετικά από χώρα σε χώρα.

Οι επιπτώσεις αυτών των γεγονότων έγιναν αισθητές στον «Shanghai composite index» δείκτη στην Κίνα, ο οποίος απώλεσε 5,14%, το μεγαλύτερο μέρος σε μετοχές των, «Ping An Insurance» και «China Life», οι οποίες απώλεσαν 10% και 8,76% αντίστοιχα. Οι επενδύτες παγκοσμίως άρχισαν να ανησυχούν για τις επιπτώσεις που θα έχει η ύφεση της Αμερικάνικης οικονομίας πάνω στην Κινέζικη οικονομία. Στελέχη της «Citigroup» εκτιμάνε ότι δια μέσο του όγκου των εξαγωγών από την Κίνα στην Αμερική μία μείωση της τάξεως του 1% στην ανάπτυξη των Ηνωμένων Πολιτειών θα οδηγούσε σε 1,3% του δείκτη ανάπτυξης της Κίνας.

Κατεγράφησαν πολλές μειώσεις στις χρηματιστηριακές αγορές σε όλο τον κόσμο, μέσα στο 2008, αυτές έλαβαν χώρα τον Ιανουάριο, τον Αύγουστο, τον Σεπτέμβρη και τον

Οκτώβρη. Από τον Οκτώβριο του 2008, οι μετοχές στην Βόρεια Αμερική στην Ευρώπη, στην Ασία και στις περιοχές του Ειρηνικού έχασαν σχεδόν το 30% της αξίας τους από το επίπεδο που βρίσκονταν στις αρχές του χρόνου. Ο Dow Jones Industrial Average σημείωσε πτώση 37% από τον Ιανουάριο του 2008.

Οι ταυτόχρονες πολλαπλές κρίσεις που πλήττουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών στα μέσα του Σεπτεμβρίου του 2008, προκάλεσε μεγάλες πτώσεις στις διεθνείς αγορές και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι φόβοι των επενδυτών μεγάλωναν καθώς παρακολουθούσαν διάφορους δείκτες κινδύνου, που είχαν γίνει αρκετά δημοφιλείς εκείνες τις μέρες και τα αποτέλεσμα που έδειχνε η καμπύλη απόδοσης.

Οι Ρώσικες αγορές, που ήδη παρουσίαζαν πτώση λόγω της μείωσης των τιμών του πετρελαίου και των πολιτικών εντάσεων με τη Δύση, παρουσίασαν μείωση παραπάνω από 10% σε μία μέρα, οδηγώντας σε μία αναστολή του εμπορίου. Επίσης και άλλες αναδυόμενες αγορές παρουσίασαν σημαντικές απώλειες.

Στις 18 Σεπτεμβρίου με ειδικές κανονιστικές αρχές το Ηνωμένο Βασίλειο ανακοίνωσε μια προσωρινή απαγόρευση του short – selling των χρηματιστηριακών μέσων. Στις 19 Σεπτεμβρίου η Αμερικανική επιτροπή κεφαλαιαγοράς (SEC) ακολούθησε με την εγκαθίδρυση μιας προσωρινής απαγόρευσης του short – selling πάνω σε μετοχές από 799 ειδικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επιπλέον το <<SEC>> κατέστησε ευκολότερο για τους οργανισμούς να επαναγοράσουν μετοχές από τα θεσμικά τους όργανα. Αυτή η ενέργεια βασίζεται στην άποψη ότι το «short – selling», μέσα στη κρίση που επικρατεί στην αγορά υπονομεύει την εμπιστοσύνη στα χρηματιστηριακά ιδρύματα και δρα αντίθετα προς τη σταθερότητα τους.

Στις 22 Σεπτεμβρίου, η «Australian Securities Exchange (ASX)» καθυστέρησε να ανοίξει κατά μία ώρα μετά από απόφαση που πάρθηκε από την Australian Securities and Investment Commission να απαγορεύσει όλα τα short – selling. Αυτή η απόφαση αναθεωρήθηκε σε κάποιο βαθμό μερικές μέρες αργότερα.

Όπως συχνά συμβαίνει σε περιόδους χρηματοπιστωτικών αναταραχών και απώλειας της εμπιστοσύνης, οι επενδυτές στράφηκαν προς στοιχεία ενεργητικών που θεωρούνται βιώσιμα και προσοδοφόρα. Έτσι λόγο αυτής της νέας ζήτησης, η τιμή του χρυσού αυξήθηκε κατά 30% από τα μέσα του 2007 έως το τέλος του 2008. Μία περαιτέρω στροφή του ενδιαφέροντος των επενδυτών προς τον τομέα των πολύτιμων μετάλλων είχε συζητηθεί από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Τον Μάρτιο του 2009, ο διευθυντής της Blackstone group, Stephen Schwarzman είπε ότι παραπάνω από το 45% το παγκόσμιου πλούτου είχε απολεσθεί σε λιγότερο από ενάμιση χρόνο.

4.4.10 Ο ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Σύμφωνα με πηγές των ταξιδιωτικών πρακτορείων, τα επαγγελματικά ταξίδια έχουν μειωθεί σε σχέση με τον περασμένο χρόνο σαν αποτέλεσμα της ύφεσης. Το 30% των ερωτηθέντων ταξιδιωτών είπαν ότι ταξίδευαν λιγότερο σήμερα για τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις. Ενώ μόλις το 21% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι ταξιδεύουν περισσότερο για τον ίδιο λόγο. Οι λόγοι για την μείωση στα επαγγελματικά ταξίδια είναι οι αλλαγές στην πολιτική των επιχειρήσεων αναφορικά με τα ταξίδια, τα προσωπικά οικονομικά των στελεχών, η οικονομική αβεβαιότητα και τα ακριβά εισιτήρια των αεροπορικών εταιριών. Τα ξενοδοχεία για να ανταποκριθούν στην πτώση της αγοράς , ρίχνουν τις τιμές, κάνουν διαφήμιση και διαπραγματεύονται συμφωνίες με τον επαγγελματία ταξιδιώτη και με αυτούς που κάνουν ταξίδια αναψυχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Με ιδιαίτερα αρνητικά αποτελέσματα έκλεισε το 2009 για τον τουρισμό μας, ενώ δυσοίωνες είναι οι προβλέψεις και για το 2010. Τον τελευταίο καιρό δημοσιεύονται στον τύπο διάφορα σενάρια προβλέψεων για τον αναμενόμενο αριθμό τουριστών στη χώρα μας την επόμενη διετία 2010 – 2011. Είναι λογικό η πολιτεία και ο ιδιωτικός τομέας να ενδιαφέρονται για την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης τα επόμενα δύο χρόνια, μετά μάλιστα τη σημαντική μείωση που σημειώθηκε το περασμένο έτος ως αποτέλεσμα της διεθνούς οικονομικής κρίσης.

Οι εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (ΠΟΤ) προβλέπουν πως το 2010 θα υπάρξει μία ελαφριά ανάκαμψη των διεθνών αφίξεων, στηριζόμενες στην επιστροφή της διεθνούς οικονομίας σε θετικούς ρυθμούς μεταβολής του ΑΕΠ. Άλλοι, ωστόσο, προβλέπουν ότι ο ευρωπαϊκός τουρισμός θα κινηθεί, από πλευράς αφίξεων, στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2009.

Εκτίμηση του ΙΤΕΠ είναι ότι ο ελληνικός τουρισμός θα σημειώσει το 2010 μια ισχνή ανάκαμψη των αφίξεων (2-3% περίπου). Είναι βέβαιο, ωστόσο, ότι τα έσοδα από τον τουρισμό θα συνεχίσουν την αρνητική πορεία που ξεκίνησαν το 2008, έτος αφετηρίας της διεθνούς οικονομικής κρίσης. Ακόμα και οι Ρώσοι τουρίστες, που ξοδεύουν πολλά χρήματα στη διάρκεια των διακοπών τους, πρέπει πρώτα να μπουν στη χρονοβόρα διαδικασία χορήγησης βίζας. Έτσι φαίνεται πως πολλοί από τους Ρώσους θα επιλέξουν τη γειτονική Τουρκία για τις διακοπές τους, αφού από τον Μάιο καταργεί τη βίζα.

Η σπουδαιότητα του τουριστικού τομέα για την ελληνική οικονομία, σε συνδυασμό με τις επιστημονικές στατιστικές προβλέψεις , οδηγούν πολλούς μελετητές να αναπτύσσουν υποδείγματα με τη βοήθεια των οποίων προβλέπουν τις αφίξεις τουριστών κάτω από εναλλακτικές υποθέσεις των βασικών προσδιοριστικών μεταβλητών (παγκόσμιο εισόδημα, συναλλαγματικές ισοτιμίες, κόστος μεταφορών, κλπ). Είναι δυνατό (και συμβαίνει πολύ συχνά με τα διάφορα υποδείγματα των διεθνών οργανισμών)

μία μέθοδος που προβλέπει με ακρίβεια τον ένα χρόνο, να κάνει μεγάλα σφάλματα τον επόμενο. Εάν λάβουμε υπόψη και τα διάφορα απρόβλεπτα γεγονότα (πολιτικές κρίσεις, πανδημίες, τρομοκρατία, κλπ) η δημοσίευση προβλέψεων με συγκεκριμένες τιμές του αριθμού των αφίξεων ενδέχεται να οδηγήσει σε λανθασμένα συμπεράσματα.

Κάποιοι ερευνητές για να εκτιμήσουν την πορεία του τουρισμού χρησιμοποιούν ως εξαρτημένη μεταβλητή τον αριθμό των αφίξεων σε ένα προορισμό. Είναι κοινά παραδεκτό ότι η εν λόγω μεταβλητή δεν απεικονίζει την επίδοση του τουριστικού κλάδου, αφού αυτή προσδιορίζεται τόσο από τον αριθμό των ημερών διαμονής (διανυκτερεύσεις) στον προορισμό όσο και από την δαπάνη που πραγματοποιεί ο τουρίστας.

Συμπερασματικά, είναι δύσκολο μέσα σε αυτό το ασταθές περιβάλλον, στο οποίο δραστηριοποιείται η διεθνής οικονομία, με τον καταναλωτή-τουρίστα να κυριαρχείται από αβεβαιότητες και ανασφάλειες και να περιορίζει δραστικά τις δαπάνες του, να προβλέψει κανείς τον ακριβή αριθμό των αφίξεων. Οι προβλεπόμενες εισπράξεις είναι ακόμα δυσκολότερο να εκτιμηθούν, διότι εκτός των οικονομικών μεγεθών (μερίδια, ΑΕΠ, συναλλαγματικές ισοτιμίες, κλπ), εξαρτώνται και από ποιοτικά χαρακτηριστικά των τουριστών (εισοδηματική τάξη τουριστών, ταξιδιωτικά πακέτα, κλπ). Για τους παραπάνω λόγους τα ευρήματα των διαφόρων εκτιμήσεων θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με ιδιαίτερη προσοχή

Είναι δύσκολο στο απρόβλεπτο αυτό περιβάλλον να προβλέψει κανείς τον ακριβή αριθμό των αφίξεων, καθώς ο «καταναλωτής-τουρίστας» κυριαρχείται από αβεβαιότητες και ανασφάλειες και περιορίζει δραστικά τις δαπάνες του. Οι προβλεπόμενες εισπράξεις είναι ακόμα δυσκολότερο να εκτιμηθούν, διότι εκτός των οικονομικών μεγεθών (μερίδια, ΑΕΠ, συναλλαγματικές ισοτιμίες, κ.λπ.), εξαρτώνται και από ποιοτικά χαρακτηριστικά των τουριστών (εισοδηματική τάξη, ταξιδιωτικά πακέτα, κ.ά.).

Σύμφωνα με την μελέτη της Διεύθυνσης Οικονομικών Μελετών και Προβλέψεων της Eurobank EFG, με τίτλο «Οικονομικές Κρίσεις και Τουριστική Κίνηση στην Ελλάδα» το 2009 προέκυψε ότι στην τουριστική δραστηριότητα της χώρας θα σημειωνότανε μία σημαντική επιβράδυνση που θα την διέκρινε ως τη μεγαλύτερη πτώση των τελευταίων τριάντα ετών. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, οι ζημιές στον τουρισμό ανήλθαν πέρυσι στα 1,26 δισ. ευρώ. Την ίδια ώρα στην Κρήτη, 40 ξενοδόχοι έδωσαν τα δωμάτια το Μάιο στους ξένους τουρίστες για 3,5 ευρώ τη βραδιά, ενώ ίδια είναι η εικόνα και στην Κέρκυρα, προκειμένου να αποφύγουν το λουκέτο.

Τώρα βρισκόμενοι στην τρέχουσα σεζόν 2010 διαπιστώνουμε ότι όντως το 2009 ήταν δύσκολη χρονιά για τον τουρισμό της Ελλάδας και από τα συμπεράσματα πρόσφατων μελετών της μετέπειτα πορείας του μας προετοιμάζουν για ακόμα χειρότερα. Αναφέρεται ότι η πιθανότητα για σημαντικά μειωμένα έσοδα από τον τουρισμό το 2010 είναι μεγάλη. Παρότι η Ελλάδα ευνοείται τον τελευταίο καιρό από αυξημένη ζήτηση από νέες αγορές (όπως Ρωσία, Ανατολική Ευρώπη, Ασία κ.ά.), η παρούσα κρίση επηρεάζει τις κύριες αγορές της με μεγάλη σφοδρότητα.

Οι τουρίστες από τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία αναμένεται να περιορίσουν φέτος τα ταξίδια τους στη χώρα μας λόγω της μεγάλης οικονομικής ύφεσης που πλήττει τις οικονομίες τους. Η ταυτόχρονη και έντονη πτώση των αφίξεων από τις χώρες αυτές θα επηρεάσει σημαντικά τις τουριστικές εισπράξεις.

Απ’την άλλη ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Τουρισμού Πολιτισμού Γιώργος Πουσαίος επισήμανε ότι το 2010 αναμένεται αύξηση στις αφίξεις ξένων τουριστών στην Ελλάδα. Όπως τόνισε είναι άγνωστο ακόμη αν η εν λόγω άνοδος θα συνοδευτεί και με αύξηση των εσόδων. Η παραπάνω πρόβλεψη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του 3ου Συνεδρίου Tourism & Property in Crete «Προοπτικές του Κρητικού Τουρισμού το 2010», που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 20 Φεβρουαρίου στο ξενοδοχείο Galaxy στο Ηράκλειο της Κρήτης.

Ο κ. Πουσαίος που κήρυξε την έναρξη εργασιών του Συνεδρίου, σημείωσε ότι ήδη αναδιαμορφώνεται το ΕΣΠΑ για τον τουρισμό προσθέτοντας ότι στόχος της κυβέρνησης είναι η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και η διευκόλυνση του επενδυτικού πλαισίου για τον τουρισμό με στόχο την προσέλκυση επενδύσεων. Στο πλαίσιο αυτό ιδρύεται διεύθυνση υποδοχής επενδύσεων στο υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Ο γενικός γραμματέας του υπουργείου πρόσθεσε ότι η διαφημιστική δαπάνη προβολής της Ελλάδας στο εξωτερικό θα είναι περιορισμένη εξαιτίας των υψηλών χρεών του ΕΟΤ.

Στις 21/01/2010 παρουσιάστηκε το τρίτο τεύχος της Εξαμηνιαίας Έκθεσης Ανάλυσης των Τουριστικών Τάσεων με τις προβλέψεις για τις τουριστικές αφίξεις του 2010, από τον πρόεδρο της Ακαδημίας Τουριστικών Ερευνών και Μελετών (ΑΤΕΜ), κ. Μάριο Βασιλόπουλο, και από τον επιστημονικό υπεύθυνο της έκθεσης και πρόεδρο του Αθηναϊκού Ινστιτούτου Εκπαίδευσης και Έρευνας (ΑΘΙΝΕΕ), κ. Γρηγόρη Παπανίκο. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, μία αύξηση του εισοδήματος των χωρών της ευρωζώνης κατά 10%, θα αυξήσει τον εισερχόμενο τουρισμό της Ελλάδος από τις χώρες αυτές κατά 9,3%. Αυτό με την προϋπόθεση ότι οι άλλοι παράγοντες παραμένουν αμετάβλητοι, κάτι που βέβαια στην πράξη δεν ισχύει. Για παράδειγμα, μία αύξηση της τιμής του πετρελαίου κατά 20%, θα μειώσει τις αφίξεις κατά 2%. Φαίνεται μικρή η πτώση, αλλά οι διακυμάνσεις της τιμής του πετρελαίου μέσα σε ένα έτος ξεπερνούν το 20%. Για παράδειγμα, η μέση τιμή του πετρελαίου το 2008 ήταν 100 δολ. το βαρέλι με τυπική απόκλιση 29 δολ. το βαρέλι και το 2009 έπεσε στα 62 δολ. το βαρέλι με τυπική απόκλιση 13,5 δολ., ή στο 22% της μέσης τιμής. Για το 2010, η εκτίμηση είναι ότι η τιμή θα κυμανθεί γύρω στα 80 δολ. το βαρέλι. Συνεπώς, από έτος σε έτος η τιμή αυξάνεται ή μειώνεται πλέον του 100%. Τέτοιες μεταβολές μπορεί να έχουν πολύ μεγάλες επιδράσεις στον ελληνικό τουρισμό.

Στην ομάδα που περιλαμβάνει τις χώρες ΗΠΑ, Αυστραλία, Καναδά, Ηνωμένο Βασίλειο, Ελβετία, Ρωσία, Δανία, Σουηδία, και Νορβηγία μπορούμε να πούμε ότι, αν εξαιρέσουμε το Ην. Βασίλειο, οι άλλες χώρες μπορεί να θεωρούν τον ελληνικό προορισμό ως σχετικά πολυτελές αγαθό. Μία αύξηση του εισοδήματος κατά 10% αυτών

των χωρών, αυξάνει τις τουριστικές αφίξεις κατά 11,2%. Αντίθετα, η τιμή του πετρελαίου έχει μεγαλύτερη επίπτωση κάτι που είναι λογικό, αφού η απόσταση και συνεπώς το κόστος του ταξιδιού είναι κατά μέσο όρο μεγαλύτερο γι ‘αυτές τις χώρες. Μία 20% αύξηση της τιμής του πετρελαίου, μειώνει τις ελληνικές τουριστικές αφίξεις κατά 1,5%. (Πηγή: Ελευθεροτυπία Δεκέμβριος 2009)

Για τη μέση τιμή του πετρελαίου των 80 ευρώ, οι αφίξεις θα αυξηθούν κατά 8,6% σε σχέση με το 2009. Η αύξηση αυτή είναι μεγάλη λόγω της μεγάλης πτώσης των αφίξεων το 2009. Η πρόβλεψη όμως, δίνει μικρότερη τιμή από αυτή του 2008. Συνεπώς, αν δεν υπάρχει αλλαγή στη μακροχρόνια ανοδική τάση του ελληνικού τουρισμού, τότε το 2009 και 2010 ο ελληνικός τουρισμός είχε πέσει κάτω από την μακροχρόνια τάση.

Το κατά πόσο αυτό είναι συγκυριακό είναι ένα άλλο θέμα που απαιτεί μεγαλύτερη ανάλυση και ξεφεύγει από τα όρια της απλής ανάλυσης προβλέψεων. Πάντως, αν δεν είναι συγκυριακό, ο μεγάλος αυτός κλάδος της ελληνικής οικονομίας μπορεί να εισέρχεται σε μία μακρά περίοδο φθίνουσας πορείας. Το 2008 ο εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα ήταν κοντά στα 16 εκατ. τουρίστες, έπεσε περί τα 10% το 2009 στα 14,3 εκατ. τουρίστες και το 2010 εκτιμάται ότι οι αλλοδαποί τουρίστες θα φθάσουν στα 15,5 εκατ. Η εκτίμηση αυτή, η οποία ισοδυναμεί με αύξηση της τάξης του 8,6%, υποθέτει ότι οι οικονομίες των χωρών προέλευσης του ελληνικού τουρισμού θα καταφέρουν, σύμφωνα με όλες τις προβλέψεις, να εξέλθουν από την κρίση και η τιμή του πετρελαίου θα είναι κοντά στα 80 δολάρια το βαρέλι. Η πρόβλεψη αυτή είναι μεγαλύτερη από την πρόβλεψη που κάνει ο WTTC για το 2010. Προβλέπει, λοιπόν, ο WTTC μία μικρή αύξηση της τάξης του 1,7% για το 2010 σε σχέση με το 2009. Αν η τιμή του πετρελαίου φθάσει τα 100 δολ. το βαρέλι, τότε ο εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα θα αυξηθεί κατά 5,77% και αντίστοιχα αν η τιμή του πετρελαίου είναι 60 δολ. το βαρέλι, ο εισερχόμενος τουρισμός θα αυξηθεί κατά 12,37%. Πάντως υπάρχουν οργανισμοί προβλέψεων που εκτιμούν ότι η τιμή του πετρελαίου το καλοκαίρι του 2010 θα φθάσει τα 110 δολ. το βαρέλι, στην οποία περίπτωση η αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού θα περιοριστεί στο 4,6%.

Η Ελλάδα, που βασίζεται σημαντικά στον τουρισμό με την οικονομία του κλάδου να αντανακλά το 16% του συνολικού ΑΕΠ και σχεδόν το 20% της συνολικής απασχόλησης, καλείται να αντιμετωπίσει μια μεγάλη πρόκληση. Σε αυτή την πρόκληση θα πρέπει να απαντήσει γρήγορα και άμεσα ώστε να αποτρέψει την απειλή της μείωσης του τουριστικού κύκλου εργασιών και να προσαρμοστεί στις νέες έκτακτες συνθήκες, επιταχύνοντας τις διαρθρωτικές αλλαγές. Η έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ποιότητα του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:

ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΡΙΣΗΣ & ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα τελευταία εκατό χρόνια έχουν λάβει χώρα στην παγκόσμια οικονομία αρκετές οικονομικές κρίσεις μικρότερης ή μεγαλύτερης έκτασης οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα να παρεκτραπεί η παγκόσμια οικονομία από την ομαλή αναπτυξιακή της πορεία.

Οι κρίσεις αυτές επέφεραν σημαντικές επιδράσεις στις οικονομίες των χωρών επηρεάζοντας αυτές σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Τέτοιες κρίσεις είναι ο πανικός του 1907, η χρηματιστηριακή συντριβή του 1929, η οικονομική κρίση του 1937, η πετρελαϊκή κρίση του 1973, η οικονομική κρίση του 1990, η "φούσκα" της τεχνολογίας του 2001 και η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008. Η μεγαλύτερη από όλες τις οικονομικές κρίσεις, φαίνεται να είναι αυτή που συμβαίνει στις μέρες μας.

6.1: ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

6.1.1: ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Στην προσπάθεια τους οι οικονομίες των χωρών να μετριάσουν την κρίση, κρατικοποίησαν κάποιες τράπεζες, ενώ άλλες χώρες (όπως Ιρλανδία) ανακοίνωναν κρατική ενίσχυση και ρευστότητα σε τράπεζες που αντιμετώπιζαν δυσκολίες. Ο πανικός ώθησε τους καταθέτες να κάνουν ανάληψη των χρημάτων τους από τις τράπεζες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι τράπεζες να διογκώνουν ακόμη περισσότερο το υπάρχον πρόβλημα της ρευστότητας. Για το λόγο αυτό πολλές τράπεζες ανακοίνωναν κρατικές εγγυήσεις στις καταθέσεις .

Από την άλλη αν δεν διασωθούν οι τράπεζες που αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας τότε θα αυξηθεί η ανασφάλεια που επικρατεί στις αγορές, ενώ αν αυτές πτωχεύσουν τότε το προσωπικό που θα παραμείνει άνεργο θα επηρεάσει αρνητικά τα ιδρύματα των κοινωνικών ασφαλίσεων και την ζήτηση της αγοράς.

Είναι σημαντικές οι ενέργειες διάσωσης των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων γιατί η καθεμία είναι στενά συνδεδεμένη με την άλλη. Άλλωστε αυτή είναι η πιο δραστική πολιτική σύμφωνα με τις περισσότερες κυβερνήσεις. Παρόλα αυτά δεν πρέπει να μείνει ασχολίαστο το γεγονός ότι οι ενέσεις βοηθείας χρηματοδοτούνται από το ίδιο φορολογικό σύστημα. Για αυτό το λόγο άλλωστε, υποστηρίζεται από αρκετούς οικονομολόγους η άποψη ότι μπορεί να είναι πιο σωστή η πολιτική της μη διάσωσης των τραπεζών που χρειάζονται υπέρογκα ποσά, διότι αυτό θα έχει επιπτώσεις στο φορολογικό σύστημα και εν συνεχεία στους πολίτες, οι οποίοι θα είναι και αυτοί τελικά που θα τις υποστούν.

Επειδή όμως η Ελλάδα, όπως και άλλες 25 χώρες της Ευρώπης, ανήκει στον υπερεθνικό σχηματισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε), καθήκον της πολιτικής ηγεσίας του τόπου είναι να δώσει τις μάχες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έτσι ώστε η αντιμετώπιση της κρίσης να γίνει συντονισμένα και να τύχει ενισχύσεων από τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

Η λήψη μέτρων θα μπορούσε να είναι:

- Μείωση του Φ.Π.Α στα τρόφιμα και τα είδη πρώτης ανάγκης
- Μείωση ειδικού Φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα
- Καθιέρωση ανακατανομής του πλούτου μέσω της φορολόγησης των κερδών των χρηματιστηριακών πράξεων και υπεραξιών από αυτές
- Ενίσχυση της αντιμονοπωλιακής, αντί-τραστ πολιτικής με παράλληλη λήψη μέτρων για την ανάπτυξη του υγιούς ανταγωνισμού
- Ενίσχυση των χαμηλών εισοδημάτων μέσα από προγράμματα κοινωνικής αλληλεγγύης
- Ειδικά προγράμματα καταπολέμησης της ανεργίας και ενίσχυσης απασχόλησης
- Ειδικά προγράμματα ενίσχυσης και ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Μεταξύ των μέτρων αυτών αν και είναι αντίθετα των μέτρων που λήφθηκαν είναι η διεύρυνση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, η μείωση των τελών αεροδρομίων (τέλη προσγείωσης και διαμονής, κ.ά.) και η επαναδιαπραγμάτευση των

τελών του αεροδρομίου «Ελευθέριος Βενιζέλος», η μείωση του κόστους της ακτοπλοΐας, η μείωση του συντελεστή Φ.Π.Α. Σε επίπεδο που να προσεγγίζει το επίπεδο των ανταγωνιστριών χωρών (Ισπανία, Πορτογαλία), η αξιοποίηση των κεφαλαίων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδυτών για τις ΜΜΕ, η ενίσχυση των προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού, η μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων στις μεταφορές, κ.ά.

Η τουριστική κοινότητα της χώρας, αντιλαμβανόμενη το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης και τις επιπτώσεις του στην Ελλάδα, έδρασε καταλυτικά ωθώντας την κυβέρνηση να εξαγγείλει μέτρα, με βασικά χαρακτηριστικά την αύξηση των δαπανών για την προβολή της χώρας, τη κατάρτιση των εργαζομένων στον κλάδο, αλλά κυρίως τη διευκόλυνση των επιχειρήσεων σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση, την επιστροφή του ΦΠΑ, κ.ά. Εκτός από τη δράση στην οποία πρέπει να προβεί η Πολιτεία για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, αναγκαία είναι και η ανάληψη πρωτοβουλίας από την πλευρά των ίδιων των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, η πολιτική που προτείνεται να ακολουθηθεί αφορά στον επαναπροσδιορισμό των επιχειρηματικών στόχων, του τύπου δανεισμού, των επενδύσεων και της στρατηγικής marketing, τον περιορισμό των λειτουργικών εξόδων, την αναβάθμιση της προσφερόμενης ποιότητας, την επανεξέταση της τιμολογιακής πολιτικής και την εστίαση στο ανθρώπινο δυναμικό. Οι διαστάσεις λοιπόν που έχει η κρίση σε εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο απαιτούν επαναπροσέγγιση των πολιτικών κατευθύνσεων, των συγκεκριμένων μέτρων και δράσεων.

Στο πλαίσιο αυτό γίνεται η αναφορά κάποιων βασικών αξόνων που θα βοηθούσαν στην ανασυγκρότηση της οικονομίας και την εξομάλυνση της τρέχουσας κρίσης:

- **Στήριξη της αγοραστικής δύναμης των μεσαίων στρωμάτων και ενίσχυση των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων.** Μείωση της φορολογίας των φυσικών προσώπων με την εφαρμογή περισσότερων κλιμακίων στη βάση μιας προοδευτικής – αναλογικής κλίμακας με τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας έτσι ώστε να μη δημιουργούνται απώλειες στα εισοδήματα των μισθωτών, των ελεύθερων επαγγελματιών και των συνταξιούχων από την αύξηση του πληθωρισμού.

- **Στήριξη της πραγματικής οικονομίας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.** Αύξηση των δημοσίων επενδύσεων με κατεύθυνση την παιδεία, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τις παραγωγικές αναδιαρθρώσεις κλάδων και περιοχών που πλήττονται ιδιαίτερα από την κρίση με στοχευόμενα κίνητρα, τη χρηματοδότηση δε δραστηριότητες εξοικονόμησης ενέργειας για την ανάκτηση της βιωσιμότητας τους καθώς και τη στήριξη της επιχειρηματικότητας με απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών και τη χρήση νέων τεχνολογιών.

- **Αντιμετώπιση της ανεργίας με τη στήριξη της απασχόλησης, την επιδότηση των ανέργων καθώς και την επιδότηση της εργασίας γενικότερα.** Στήριξη των επιχειρήσεων που διατηρούν διάφορες θέσεις εργασίες με κίνητρα και χρήση επιδοτήσεων για κάθε νέα θέση εργασίας, καθώς και ενίσχυση της κοινωνικής εργασίας με πλήρη δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης για στήριξη ανέργων και απολυμένων σε τομείς που έχουν ανάγκη από ανθρώπινο δυναμικό.

- **Δημοσιονομική εξυγίανση και σταθερότητα.** Εξορθολογισμό και αναδιάρθρωση των δημοσίων δαπανών. Όσο σημαντική είναι η μείωση των ελαστικών καταναλωτικών δαπανών που οδηγούν σε σπατάλη του δημοσίου χρήματος, τόσο σημαντική είναι και η αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων με κατεύθυνση τα συγχρηματοδοτούμενα έργα που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.

- **Μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος.** Κατάρτιση προγραμματικών προϋπολογισμών ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα, η διαφάνεια και η λογοδοσία στη διαχείριση του δημοσίου χρήματος.

- **Κρατικός παρεμβατισμός και δημιουργία αυστηρού πλαισίου εποπτείας και ελέγχου του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς επίσης και ενίσχυση της ρευστότητας στην αγορά.** Ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών με αύξηση του μετοχικού τους κεφαλαίου, ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του συστήματος εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε ένα διεθνές πλαίσιο, το οποίο θα ρυθμίζει τη χρηματοπιστωτική λειτουργία, καθώς επίσης και ενίσχυση της

συμμετοχής του δημοσίου στην Εθνική τράπεζα για τη δημιουργία ισχυρού πυλώνα δημοσίου ενδιαφέροντος στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι ροές των κεφαλαίων είναι διεθνείς άρα ένα νέο πλαίσιο κανόνων και αρχών προϋποθέτει διεθνή συνεργασία. Επιπλέον, το μέγεθος και η έκταση της χρηματοπιστωτικής κρίσης επιβάλλει τη συνεργασία για τη δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου όπως και ευρωπαϊκού οργανισμού για τον έλεγχο και την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

- Επίσης πρέπει να παρθούν μέτρα για την αντιμετώπιση της χρονοβόρας διαδικασίας χορήγησης βίζας στους τουρίστες γιατί ανταγωνιστικές χώρες όπως η Τουρκία καταργεί την βίζα από τον Μάιο και εφόσον το τουριστικό προϊόν μας είναι παρόμοιο εννοείται πως θα προτιμηθεί αυτή για τις διακοπές τους.

6.1.2: ΑΛΛΑ ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1) Η διαφήμιση του προϊόντος. Η προώθηση του προϊόντος

Με τη χρήση των νέων τεχνολογιών παρέχεται στους πολίτες η δυνατότητα για άμεση πρόσβαση στην πληροφορία και την ενημέρωση και επιπλέον δημιουργούνται νέοι τρόποι επικοινωνίας. Οι πολίτες μέσω του διαδικτύου μπορούν εύκολα και γρήγορα να πάρουν πληροφορίες.

Το διαδίκτυο αποτελεί ένα νέο μέσο , με άμεση και γρήγορη διάδοση , σε όσους έχουν πρόσβαση σε αυτό. Ο λόγος για αυτό είναι ότι συνδέει τους παραγωγούς του τουριστικού προϊόντος όπως είναι οι αεροπορικές εταιρίες, τα ταξιδιωτικά πρακτορεία, τα ξενοδοχεία αλλά και οι ακτοπλοϊκές εταιρίες με τους χρήστες των συγκεκριμένων υπηρεσιών. Αυτό που παρατηρεί κανείς είναι ότι ο όγκος της πληροφορίας που συγκεντρώνεται στο διαδίκτυο είναι τεράστιος, η πολύπλοκη φύση της πληροφορίας και ο όγκος της ενισχύεται από το γεγονός ότι η τουριστική βιομηχανία είναι από της πλέον διεθνοποιημένες αγορές. **Το διεθνές ταξίδι παράγει σημαντική ποσότητα**

πληροφορίας, όπου, όσοι επιθυμούν και έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, μπορούν να πάρουν ένα μεγάλο μέρος της πληροφορίας. Εδώ πρέπει να προστεθεί και το γεγονός ότι, επειδή υπάρχει πληθώρα πληροφοριών αλλά και προσφορών, ενισχύεται ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις εταιρείες και το κόστος του τουριστικού προϊόντος γίνεται πιο ανταγωνιστικό με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλές προσφορές για τουριστικά πακέτα. Ο **on-line τουρισμός** έχει αρκετά πλεονεκτήματα, σε σύγκριση με το παραδοσιακό τουριστικό σύστηνα. Αποτελεί μια δραστηριότητα πραγματικού χρόνου και προσφέρει άμεση δυνατότητα ανανέωσης της πληροφορίας. Επιπλέον, οι on-line συναλλαγές πραγματοποιούνται χωρίς την ανάγκη για ξεχωριστό φυσικό χώρο συνάντησης και το κόστος είναι χαμηλότερο από αυτό των απευθείας συναλλαγών. Ο ηλεκτρονικός τουρισμός είναι ιδιαίτερα σημαντικός για μία χώρα που επιθυμεί να προωθήσει τις τουριστικές περιοχές της ανά τον κόσμο μια και ο χρήστης του διαδικτύου μπορεί να ενημερωθεί από όποιο μέρος και αν βρίσκεται για τις υπηρεσίες που τον ενδιαφέρουν. Επίσης, η ηλεκτρονική πρόσβαση σε τουριστικές προσφορές προσφέρει μία φτηνή-σε σχέση με τις υπηρεσίες που προσφέρει-λύση, χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις σε χρόνο και κόπο.

Παράλληλα, ο χρήστης - επισκέπτης μπορεί να πληροφορηθεί και για πολιτιστικά θέματα, για το κόστος διαβίωσης του προορισμού που τον ενδιαφέρει και για εναλλακτικές μορφές τουρισμού**.** Η κάθε χώρα μέσα από το διαδίκτυο μπορεί να προβάλει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και τον πολιτισμό της. Έτσι, για παράδειγμα, η πλειονότητα των μουσείων στην Ελλάδα σήμερα διαθέτει σελίδες στο διαδίκτυο. Η τεχνολογία μπορεί να συνδυάσει εικόνα, ήχο, κείμενο, κίνηση και γραφικά, όλα σε ένα μέσο. Ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφθεί τα μουσεία μέσα από το διαδίκτυο, να ενημερωθεί για τις ώρες λειτουργίας του μουσείου που θέλει επισκεφθεί καθώς και για τις συλλογές των εκθεμάτων του. Οι κόμβοι των μουσείων στο διαδίκτυο ακολουθούν ως μοντέλο τα πληροφοριακά έντυπα, τους χάρτες και την ιδέα της ξενάγησης, προσεγγίζοντας το διαδίκτυο ως τρόπο προβολής τους.

Μεγάλη σημασία φαίνεται να έχει λοιπόν η ηλεκτρονική τουριστική προβολή μιας χώρας, δεδομένης της διεθνώς αποδεδειγμένης σημαντικής διείσδυσης του διαδικτύου

στην αναζήτηση και τελικά στην επιλογή τουριστικών προορισμών από τους δυνητικούς επισκέπτες- χρήστες.

Η υιοθέτηση καινοτόμων μεθόδων προώθησης και υποστήριξης του τουριστικού προϊόντος κάθε χώρας, τόσο από τους εθνικούς και τοπικούς φορείς όσο και από τις επιχειρήσεις του κλάδου, μπορεί να εξασφαλίσει επίπεδα ποιότητας και διαφοροποίησης των υπηρεσιών που οδηγούν σε αύξηση του μεριδίου της χώρας στη διεθνή τουριστική ζήτηση. Στο πλαίσιο αυτό, οι νέες τάσεις που αναδείχθηκαν από την επισκόπηση του διεθνούς περιβάλλοντος είναι οι εξής:

i. **Τα ηλεκτρονικά συστήματα διαχείρισης και μάρκετινγκ τουριστικών προορισμών** (Destination Management). Πρόκειται για τη δυνατότητα που παρέχουν πλέον διαδικτυακές τουριστικές πύλες, συνήθως εθνικών τουριστικών οργανισμών (**Destination Management Organization - DMO**), για πλήρη οργάνωση μίας επίσκεψης από τον χρήστη, με ηλεκτρονικές κρατήσεις σε όλα τα στάδιά της από τη διαμονή και τα μεταφορικά μέσα έως τις επισκέψεις σε μουσεία κ.ά.

ii. **Η χρήση σύγχρονων μεθόδων ηλεκτρονικού μάρκετινγκ (e-marketing)**. Το ηλεκτρονικό μάρκετινγκ στοχεύει στην προσέλκυση ικανού μεριδίου μεμονωμένων τουριστών που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για αναζήτηση ή διαχείριση προορισμού. Έτσι, πλέον, πολλές επιχειρήσεις του κλάδου αλλά και εθνικοί οργανισμοί τουρισμού επιλέγουν διαδικτυακές μεθόδους προβολής και προώθησης του τουριστικού τους προϊόντος μέσω e-mails, banners, e-games κ.ά.

iii. **Η ηλεκτρονική διαχείριση σχέσεων πελατείας (e-CRM)**. Στην ηλεκτρονική διαχείριση σχέσεων πελατών εντάσσονται η εξατομικευμένη ηλεκτρονική επικοινωνία, εφαρμογές όπως οι ηλεκτρονικές προσφορές που προσαρμόζονται στις απαιτήσεις του επισκέπτη, οι προσωπικοί χώροι σε τουριστικές διαδικτυακές πύλες και οι φόρμες αξιολόγησης της διαμονής μετά την επίσκεψη.

iv. **Social Networking και τεχνολογίες WEB 2.0** .Πρόκειται για εργαλεία «μαζικής συνεργασίας», που επιτρέπουν στους χρήστες του Διαδικτύου να συμμετέχουν ενεργά και να συνεργάζονται άμεσα με άλλους χρήστες για την παραγωγή, την άντληση και τη μετάδοση πληροφοριών και γνώσης μέσω του Διαδικτύου.

v. **Η χρήση προηγμένων τεχνολογιών πολυμέσων, ψηφιακών χαρτών και εικονικής πραγματικότητας για την ανάδειξη τουριστικών προορισμών**

vi. **Η χρήση τεχνολογιών κινητής πλατφόρμας στον τουρισμό (m-tourism).** Η χρήση τεχνολογιών κινητής πλατφόρμας στον τουρισμό συνιστά μια από τις σημαντικότερες τεχνολογικές εξελίξεις στον τουρισμό και βασικό παράδειγμα εξατομικευμένης υπηρεσίας. Οι εφαρμογές m-tourism χρησιμοποιούνται κυρίως στην προώθηση και διαχείριση μορφών εναλλακτικού και οικολογικού τουρισμού, καθώς και στην περιήγηση σε πόλεις με τη μορφή φορητού ξεναγού.

vii. **Τα «έξυπνα» συστήματα μέτρησης - ανάλυσης δεδομένων στον τουρισμό**. Οι τεχνικές εξόρυξης δεδομένων (data mining) και επιχειρηματικής ευφυΐας (business intelligence) αποτελούν βασικά εργαλεία για τις επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να αναπτύξουν συστήματα αναζήτησης χρήσιμων σχέσεων στα δεδομένα που συλλέγουν για λόγους διαχείρισης σχέσεων πελατείας και που στοχεύουν στο εστιασμένο μάρκετινγκ.

viii. **Η χρήση μεθόδων τεχνολογίας πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) για την προσβασιμότητα τουριστικών ιστότοπων από ομάδες ΑμΕΑ και ηλικιωμένων.**

2) Προώθηση εναλλακτικού τουρισμού

Η πορεία του Τουρισμού τα τελευταία 20 χρόνια στην Ελλάδα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια απρογραμμάτιστη, περιστασιακή και άναρχη ανάπτυξη, στηριγμένη μόνο στη ζήτηση της αγοράς και στο ένστικτο των επιχειρηματιών.

Το αποτέλεσμα είναι ότι ο τουρισμός είναι έντονα εποχικός και μαζικός, καθώς περιορίζεται χρονικά στους καλοκαιρινούς μήνες και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους tour operators, αλλά και μονοδιάστατος, αφού στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στο γνωστό τρίπτυχο «ήλιος, αμμουδιά, θάλασσα».

Στα παραπάνω προβλήματα η αξιοποίηση και ανάδειξη των ήπιων μορφών τουρισμού, σε συνάρτηση με την ποιοτική αναβάθμιση, μπορούν να αποτελέσουν μια δυναμική απάντηση. Άλλωστε παρατηρείται διεθνώς αυξανόμενη ζήτηση για ήπιες και εναλλακτικές μορφές τουρισμού που αξιοποιούν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της περιοχής-προορισμός, στην κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ζήτηση αυτή εμφανίζεται ως αντίδραση στον τρόπο ζωής στις πόλεις, κι έτσι ο σημερινός τυπικός τουρίστας διαφοροποιείται, αφού επιζητεί διακοπές μικρής κλίμακας και ήπιας μορφής, γεγονός που τον κάνει να απομακρύνεται από τον λεγόμενο μαζικό τουρισμό.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα σημαντικότερα είδη εναλλακτικού τουρισμού που υπάρχουν και τα οποία έχουν την δυνατότητα να αναπτυχθούν στην χώρα μας για να επιτευχθεί βιώσιμος τουρισμός είναι : Οικοτουρισμός, Πολιτιστικός τουρισμός, Συνεδριακός τουρισμός, Αθλητικός τουρισμός, Θρησκευτικός τουρισμός, Ιαματικός τουρισμός, χιονοδρομικός τουρισμός, χειμερινός τουρισμός, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός και περιπατητικός τουρισμός.

6.2: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι γενικά αποδεκτό ότι ο τουρισμός αποτελεί για την Ελληνική οικονομία ένα σημαντικότατο παραγωγικό κλάδο. Η σημαντικότητα αυτή προσδιορίζεται από δύο παράγοντες που σχετίζονται με την ιδιόμορφη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και την συμβολή του στην κάλυψη του ελλειμματικού εμπορικού ισοζυγίου. Με γνώμονα το γεγονός αυτό, η ανάγκη για ανάπτυξη αυτού του κλάδου παραγωγικής δραστηριότητας γίνεται επιτακτική.

Η επίτευξη της επιδιωκόμενης ανάπτυξης θα πρέπει να στηριχθεί στην ποιοτική αναβάθμιση της τουριστικής υποδομής και ανωδομής, και στην διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος. Η άσκηση μιας ορθολογικής τουριστικής πολιτικής ανάπτυξης θα αποτελέσει το κατάλληλο πλαίσιο για την υλοποίηση των δύο προαναφερθέντων επιμέρους στόχων.

Σχετικά με την ποιοτική αναβάθμιση της τουριστικής υποδομής στη χώρα μας , διαπιστώνεται ότι παρά την ύπαρξη ενός ευνοϊκού υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου δεν πραγματοποιήθηκε η αναμενόμενη αναβάθμιση- βελτίωση της τουριστικής υποδομής, γεγονός που οφείλεται σε πολλούς παράγοντες.

Ένας από τους σημαντικότερους λόγους μπορεί να θεωρηθεί η αδυναμία των εκάστοτε κυβερνήσεων να απορροφήσουν αποτελεσματικά τα διατιθέμενα κοινοτικά κονδύλια που χορηγούνται για τον σκοπό αυτό. Επίσης θεσπίζονται μέτρα που δεν δρομολογείται η οργάνωση υλοποίησης τους λόγω έλλειψης συντονισμού και γραφειοκρατικών κολλημάτων. Τα παραπάνω προβλήματα ενισχύονται από την ελλιπή αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων και την περιορισμένη δυνατότητα λήψης αποφάσεων και πρωτοβουλιών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Παράλληλα παραμένει επιτακτική η ανάγκη ύπαρξης ενός αυτοδύναμου ενιαίου επιτελικού οργάνου που θα συντονίζει και θα κατευθύνει τις δραστηριότητες των φορέων της νομαρχιακής- τοπικής αυτοδιοίκησης σε θέματα τουριστικής ανάπτυξης.

Σχετικά με τον δεύτερο επιμέρους στόχο για την επίτευξη της επιδιωκόμενης τουριστικής ανάπτυξης, δηλαδή την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, θα πρέπει να επισημάνουμε την αναποτελεσματικότητα των εμπλεκομένων φορέων προς την κατεύθυνση αυτή.

Πιο συγκεκριμένα, οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς παρά την εκφρασμένη πρόθεση τους να συμβάλλουν στην διαμόρφωση ενός διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος, δεν προχώρησαν στην λήψη αποφασιστικών μέτρων ικανών να κινητοποιήσουν την ιδιωτική πρωτοβουλία σε μια πορεία ανάδειξης ενός εμπλουτισμένου τουριστικού προϊόντος.

Ο τρόπος με τον οποίο επιδιώχθηκε μέχρι σήμερα η διαφοροποίηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, διαφοροποίηση η οποία ουσιαστικά στηρίχθηκε στην προβολή ορισμένων περιοχών της χώρας ως παραδοσιακούς τουριστικούς προορισμούς συγκεκριμένης εθνικότητας τουριστών, απέτυχε, όπως αποδεικνύει η εξέλιξη τόσο του αριθμού αφίξεων, όσο και του τουριστικού συναλλάγματος συγκριτικά με αυτά των ανταγωνιστριών χωρών.

Τώρα που ο διεθνής τουριστικός ανταγωνισμός εντείνεται, θα πρέπει να προχωρήσουμε σε μια διαφοροποίηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος ανά γεωγραφική περιοχή ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, και στην ανάπτυξη διαφόρων μορφών τουρισμού βάσει των ιδιαίτερων τουριστικών δραστηριοτήτων δημιουργώντας έτσι τοπικές στρατηγικές ανάπτυξης που θα στηρίζονται στη διαμόρφωση ξεχωριστών γεωγραφικών τουριστικών προορισμών.

Συμπερασματικά, η περιορισμένη τουριστική ανάπτυξη στη χώρα μας οφείλεται στην απουσία ουσιαστικής τουριστικής πολιτικής. Τα ζητήματα τουριστικής πολιτικής και μιας εθνικής πολιτικής ανάπτυξης χρονίζουν καθώς μετατίθεται η επίλυση τους από κυβέρνηση σε κυβέρνηση, εξαιτίας της αναλγησίας του κρατικού μηχανισμού να αναλάβει την αντιμετώπιση των βασικών οικονομικών προβλημάτων.

Κάθε οικονομική κρίση είναι ένα φαινόμενο που μπορεί να μελετηθεί να βρεθούν οι αιτίες που την προκάλεσαν και να καταλογισθούν ευθύνες σε πρόσωπα και οργανισμούς. Οπότε είναι λάθος να πιστέψουμε ότι η ύφεση είναι κάτι το φυσιολογικό για τη οικονομία, που πολλοί σήμερα θέλουν να μας μεταδώσουν. Φυσικό επακόλουθο του οικονομικού κύκλου ναι είναι, αλλά όχι μια διαδικασία που συμβαίνει από μόνη της. Τις περισσότερες φορές μια οικονομική κρίση συνοδεύεται και από μια ″φούσκα″ αξιών που παραφουσκώνει τις τιμές κάποιου αγαθού ή κάποιας μετοχής. Αυτό το γεγονός δημιουργεί ένα κλίμα μανιώδους κερδοσκοπίας και αύξηση του πληθωρισμού. Όταν μετά από καιρό έρθει το ″σπάσιμο″ της φούσκας οι τιμές των αγαθών και των αξίων χάνουν το μεγαλύτερο μέρος της αξίας τους, προκαλώντας μεγάλες χρηματικές απώλειες για επενδυτές και ιδιοκτήτες, καθώς και μια περαιτέρω μείωση της παραγωγής και

πτώση των τιμών. Αλλά συγχρόνως αυτή η πτώση των αξιών αποτελεί διόρθωση για την πραγματική οικονομία αφού δεν είναι δυνατόν οι αξίες να ανεβαίνουν συνεχώς.

Αυτό λοιπόν που στην πραγματικότητα προκαλεί την οικονομική κρίση είναι η μανιώδης κερδοσκοπία των επενδυτών και η απομάκρυνση από την πραγματικότητα ότι δηλαδή οι τιμές θα αυξάνονται για πάντα. Μέσα σε αυτό το κλίμα κερδοσκοπίας πολλοί λίγοι έχουν την διορατικότητα να βγουν από το παιχνίδι της κερδοσκοπίας πριν έλθει η καταστροφή. Σε αυτό το κλίμα βέβαια κερδοσκοπίας που οδηγεί στην οικονομική κρίση βοηθάνε και άλλοι παράγοντες, όπως η έλλειψη κρατικού παρεμβατισμού για να διαφυλάξει τους επενδυτές και γενικά το κοινό και η ενθάρρυνση από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που χορηγούν δάνεια και πιστώσεις για περαιτέρω κερδοσκοπία.

Η μεγαλύτερη οικονομική κρίση του 21 αιώνα οφείλεται κατά κύριο λόγο στη διάθεση των επενδυτών να ρισκάρουν με σκοπό την αναζήτηση υψηλών αποδόσεων (risk appetite), στο υψηλό επίπεδο ρευστότητας που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια και στην χρηματοοικονομική καινοτομία που χάραξε ένα μονοπάτι παραφροσύνης μέσω του μοντέλου “originate and distribute”.

Ενώ λοιπόν όλοι θα περίμεναν ότι η οικονομία των ΗΠΑ θα απολάμβανε υψηλό ρυθμό ανάπτυξης και υψηλές αποδόσεις για αρκετά χρόνια, το καλοκαίρι του 2007 οι ΗΠΑ βίωσαν μια εντυπωσιακή αντίθεση πλούτου, αύξηση των περιθωρίων κινδύνου και σημαντική επιδείνωση στην αγορά δανείων.

Η κρίση του 2007 έχει τις ρίζες της στην πτώση των τιμών των κατοικιών η οποία οδήγησε σε μεγαλύτερα ποσοστά αθέτησης της υποχρέωσης πληρωμής σε δάνεια μειωμένης εξασφάλισης.

Οι εταιρίες πιστοληπτικής διαβάθμισης υπήρξαν το κέντρο της πρόσφατης κρίσης καθώς πολλοί επενδυτές επαναπαύτηκαν στις αξιολογήσεις σύνθετων επενδυτικών προϊόντων: ομολογιακούς τίτλους με εγγύηση ενυπόθηκων δανείων και άλλα σύνθετα

επενδυτικά προϊόντα γνωστά κυρίως ως δομημένα ομόλογα (collaterized debt obligations). Schinasi G. (2003)

Δεδομένου ότι οι απαιτήσεις αυτές είχαν μεταβιβαστεί σε επιχειρήσεις που ανήκουν στο χρηματοπιστωτικό τομέα και εδρεύουν σε διάφορες χώρες, η πτώση της αγοραίας αξίας τους και ο κλονισμός της εμπιστοσύνης στη δυνατότητα εξόφλησης τους προκάλεσαν αναταραχή στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Τα κύρια θύματα της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης είναι οι δημιουργοί της, δηλαδή οι επενδυτικές τράπεζες. Στον τραπεζικό κόσμο η εμπιστοσύνη αποτελεί πολύτιμο αγαθό καθώς όλο το τραπεζικό σύστημα έχει κτιστεί πάνω σε σχέσεις εμπιστοσύνης. Από τη στιγμή που η σχέση εμπιστοσύνης ουσιαστικά διερράγη η κατάρρευση τους ήταν θέμα χρόνου.

Άμεση συνέπεια αυτής της μεγάλης χρηματοπιστωτικής κρίσης είναι η ανατροπή του οικονομικού μοντέλου της «ελευθερίας των αγορών» που κυριάρχησε τα τελευταία χρόνια. Η προσδοκία ότι η αγορά θα ισορροπήσει από μόνη της έχει πια εξανεμιστεί και όλοι προσδοκούν την κρατική παρέμβαση. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί αφορμή για νέες συζητήσεις σχετικά με το ρόλο του κράτους.

Η χρηματοπιστωτική αναταραχή δεν έχει τελειώσει ακόμα καθώς η ιδιαίτερη φύση της καθιστά δύσκολη την αξιολόγηση των επιπτώσεών της στην πραγματική οικονομία. Το καλύτερο σενάριο θα ήταν μια ήπια ύφεση. Το μέγεθος των επιπτώσεων της κρίσης σε κάθε οικονομία θα εξαρτηθεί από την ικανότητα της κάθε χώρας να απορροφά τους εξωγενείς κραδασμούς.

Βεβαίως στοιχείο ιδιαίτερα ενθαρρυντικό στην κρίση την οποία διάγουμε, είναι η πρόσφατη συμφωνία για την λήψη μέτρων ύψους 1.1 τρις δολαρίων με στόχο την αντιμετώπιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης όπου κατέληξαν οι ηγέτες των 20 μεγαλύτερων οικονομιών του κόσμου.

Πρόκειται για το πιο δαπανηρό πρόγραμμα τόνωσης της οικονομίας στην παγκόσμια ιστορία.

Με την επιτευχθείσα συμφωνία οι πόροι που διατίθενται για τους σκοπούς του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ανέρχονται κατά 500 δις δολάρια, τριπλασιάζοντας τα κεφάλαια που μπορούν να διατεθούν στις χώρες που έχουν πληγεί περισσότερο από την παγκόσμια κρίση και τα οποία ανέρχονται πλέον στα 750 δις δολάρια.

Επιπλέον, με απόφαση της G20 δεσμεύονται περίπου 250 δις δολάρια για την ενίσχυση του παγκόσμιου εμπορίου.

Θα υπάρξουν επίσης κυρώσεις κατά των λεγόμενων φορολογικών παραδείσων και μέτρα υπέρ της διαφάνειας με την επιβολή αυστηρότερων κανονισμών για τον παγκόσμιο δημοσιονομικό έλεγχο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Eurobank EFG, (2009) Μελέτη με τίτλο: "Οικονομικές Κρίσεις στην Ελλάδα"
- Galbraith, J. (1990). *Οικονομική ευφορία.* Αθήνα: Εκδόσεις Νέα Σύνορα Α.Α. Λιβάνη και ΣΙΑ Ε.Ε.
- Holloway, (2003) "Marketing for Tourism"
- Kotler, (1996) "Marketing for Hospitality and Tourism",
- Middleton, (2001) "Marketing in Travel and Tourism"
- Αγγελόπουλος Π. (2005) Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα: Αγορές, Προϊόντα, Κίνδυνοι, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα
- Ανδριώτης, Κ. (2005) Τουριστική Ανάπτυξη & Σχεδιασμός. Αθήνα: Εκδόσεις
- Βλαχοπούλου, Μ. (2003) e-Marketing, Διαδικτυακό Μάρκετινγκ. Γέρακας: Rosili.
- Ενημερωτικά Σημειώματα για τις Διαφημιστικές ενέργειες του ΕΟΤ κατά τα έτη 2002-2005.ΕΟΤ, Διεύθυνση Διαφήμισης, Τμήμα Διαφημιστικού Προγράμματος.
- Ηγουμενάκης Νίκος Γ., (1991) "Τουριστική Οικονομία" Τόμος Α εκδόσεις Interbooks Αθήνα
- Ηγουμενάκης Νίκος Γ., (1991) "Τουριστική Οικονομία" Τόμος Β εκδόσεις Interbooks Αθήνα
- Ηγουμενάκης Νίκος Γ., (1996) "Τουριστική Πολιτική" εκδόσεις Interbooks Αθήνα

- Ηγουμενάκης Νίκος Γ., (1996) "Τουριστικό Μάρκετινγκ" εκδόσεις Interbooks Αθήνα
- **Μαλινδρέτου Β. (2002)** Σύγχρονα χρηματοοικονομικά προϊόντα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Μελέτη (2008) του "Austrian School of Economics"
- Φιλιππάτος, Γ.(1985). ***Εισαγωγή στη χρηματοδοτική διοικητική.*** Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Χρήστου, (1999) "Έρευνα Τουριστικής Αγοράς" εκδόσεις Interbooks Αθήνα
- 3ο Συνέδριο Tourism & Property in Crete, (2010) «Προοπτικές του Κρητικού Τουρισμού το 2010»

ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

http://www.ebusinessforum.gr
http://www.ecocrete.gr
http://www.greekinsight.com
http://www.holidaysingreece.tv
http://www.traveldailynews.gr
http://el.wikipedia.org
http://www.patris.gr
http://www.nah.gr
http://www.trt.net.tr
http://www.greekmoney.gr
http://www.eliamep.gr
http://www.itep.gr
http://www.pixida.gr
http://www.eleytherotipia.gr
http://pclab.arch.ntua.gr
http://portal.kathimerini.gr
http://sete.gr